

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-109-07

Druk nr 2104

Warszawa, 13 sierpnia 2007 r.

Pan
Ludwik Dorn
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

-o ratyfikacji Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, sporządzonej w Luksemburgu dnia 11 października 2004 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Spraw Zagranicznych.

(-) Jarosław Kaczyński

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 11 listopada 2004 r. została sporządzona w Luksemburgu Umowa o partnerstwie i współpracy ustanawiająca partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony.

Po zaznajomieniu się z powyższą Umową, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia

**PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

PREZES RADY MINISTRÓW

U S T A W A

z dnia

o ratyfikacji Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, sporządzonej w Luksemburgu dnia 11 października 2004 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, sporządzonej w Luksemburgu dnia 11 października 2004 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
Ewa Ośniecka-Tamecka

Min.EOT/ *1406* /2007/DP/MN

Warszawa, *16* lipca 2007 r.

Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów
Prezes Rządowego Centrum Legislacji

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu wniosku o ratyfikację za uprzednią zgodą, wyrażoną w ustawie Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ewę Ośniecką - Tamecką, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowna Pani Minister!

W związku z przedłożonym projektem wniosku (pismo znak RM-10-109-07 oraz RM-111-127-07 z dnia 9 lipca br.), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Projekt wniosku o ratyfikację (w tym załączone projekty: uchwały Rady Ministrów, ustawy i dokumentu ratyfikacyjnego) jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do wiadomości:
Pan Paweł Kowal
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

GABINET
SEKRETARZA RADY MINISTRÓW
2007 -07- 17
.....dn.

U Z A S A D N I E N I E

wniosku o ratyfikację za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, sporządzonej w Luksemburgu dnia 11 października 2004 r. (zwanej dalej Umową)

Podpisanie Umowy nastąpiło w dniu 11 października 2004 r. w Luksemburgu.

Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie propozycji decyzji Rady i Komisji odnośnie do zawarcia przez Wspólnoty Europejskie Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, zostało przyjęte przez Komitet Europejski Rady Ministrów w dniu 20 sierpnia 2004 r. oraz pozytywnie zaopiniowane przez Komisję do Spraw Unii Europejskiej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 8 września 2004 r.

1. Potrzeba i cel zawarcia Umowy

Bazę prawną stosunków między Republiką Tadżykistanu i Wspólnotą Europejską stanowiło od 1994 r. Porozumienie o Handlu i Współpracy, podpisane między Związkiem Radzieckim i Europejską Wspólnotą Gospodarczą w 1989 r., potwierdzone przez władze Republiki Tadżykistanu w 1994 r. Od 2001 r. dialog Wspólnoty Europejskiej z Republiką Tadżykistanu toczy się w ramach wspólnych komitetów, zgodnie z postanowieniami wymienionego Porozumienia.

Republika Tadżykistanu jest ostatnim z państw Wspólnoty Niepodległych Państw, z którym Wspólnota Europejska wynegocjowała Umowę o partnerstwie i współpracy. W dniu 5 października 1992 r. Rada przyjęła dyrektywy negocjacyjne, do których poprawki przyjęto dnia 10 października 2003 r. Negocjacje w sprawie podpisania Umowy o partnerstwie i współpracy rozpoczęto w listopadzie 2003 r., a dnia 16 grudnia 2003 r. po drugiej rundzie negocjacji tekst Umowy został parafowany w Brukseli.

W dniu 11 listopada 2004 r. została podpisana Umowa przejściowa w sprawie handlu i kwestii związanych z handlem pomiędzy Wspólnotą Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony, która do momentu wejścia w życie Umowy będzie podstawą prawną wzajemnych stosunków gospodarczych. Umowa m.in. znosi wszelkie ograniczenia w przepływie towarów między stronami. Ze względu na fakt, że tematyka Umowy przejściowej zawiera się w sferze wyłącznych kompetencji Wspólnot, Rzeczpospolita Polska formalnie nie jest jej stroną, natomiast jej postanowienia wiążą w polskim systemie prawnym w taki sam sposób, jak pochodne prawo wspólnotowe. Umowa przejściowa weszła w życie dnia 1 maja 2005 r., zaś utraci moc w momencie wejścia w życie przedmiotowej Umowy.

Zawarcie Umowy ma na celu unormowanie relacji między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi a Republiką Tadżykistanu. Przyczyni się do utrwalenia i wzmocnienia obecności Wspólnot Europejskich w samym Tadżykistanie i w regionie Azji Centralnej, zarówno na płaszczyźnie politycznej, jak i gospodarczej i handlowej.

Umowa jest historycznie pierwszą wspólnotową Umową o partnerstwie i współpracy z państwem trzecim, która zawiera klauzule dotyczące walki z terroryzmem i bronią masowego rażenia.

2. Treść Umowy

Umowa pozwoli na wzmocnienie w wielu dziedzinach stosunków między Wspólnotami Europejskimi a Republiką Tadżykistanu w oparciu o zasady wzajemności i partnerstwa. Umowa opiera się na podstawowych zasadach poszanowania demokracji, praw człowieka i państwa prawa, a także na wspieraniu zrównoważonego rozwoju i udzielaniu pomocy humanitarnej. Celem partnerstwa Wspólnot Europejskich i Republiki Tadżykistanu jest też wspieranie niepodległości i suwerenności Tadżykistanu.

Trzema głównymi filarami Umowy są dialog polityczny, współpraca i handel, połączone przepisami ogólnymi i instytucjonalnymi.

- 1) Umowa przewiduje nawiązanie regularnego dialogu politycznego, którego celem jest:
 - a) zacieśnienie więzi między Republiką Tadżykistanu a całą społecznością demokratycznych państw i doprowadzenie do ogólnej konwergencji ekonomicznej Republiki Tadżykistanu, co spowoduje zacieśnienie stosunków między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi a Republiką Tadżykistanu,
 - b) doprowadzenie do zbliżenia stanowisk w kwestiach międzynarodowych, co spowoduje podniesienie stopnia bezpieczeństwa i stabilności w regionie,
 - c) zwalczanie terroryzmu i rozprzestrzeniania broni masowego rażenia oraz walka z nielegalnym handlem, np. narkotykami,
- 2) Umowa obejmuje także przepisy regulujące obrót towarami i usługami oraz inwestycje:
 - a) strony przyznają sobie wzajemną klauzulę najwyższego uprzywilejowania w odniesieniu do należności celnych i opłat stosowanych w przywozie i wywozie, odprawy celnej, tranzytu, składu i przeładunku, podatków, transferu płatności oraz zasad sprzedaży, kupna, transportu, dystrybucji i wykorzystania towarów na rynku wewnętrznym. Klauzula ta nie ma zastosowania do ulg podatkowych udzielanych sobie nawzajem w celu zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu,
 - b) zasada swobodnego tranzytu jest podstawowym warunkiem realizacji celów Umowy. Towary pochodzące z Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich i Republiki Tadżykistanu będą przywożone bez ograniczeń ilościowych, odpowiednio, do Republiki Tadżykistanu i do Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich. W przypadku nadmiernego zwiększenia ilości przewożonych towarów, obie strony mogą rozpocząć właściwą procedurę dla przeciwdziałania temu zjawisku. Towary będą przedmiotem handlu po cenach rynkowych. Strony mogą rozważyć rozwinięcie Umowy po przystąpieniu Republiki Tadżykistanu do WTO. Obrót produktami tekstylnymi jest regu-

lowany osobną umową, a handel materiałami jądrowymi będzie regulowany przepisami umowy, która ma być zawarta między Republiką Tadżykistanu a Europejską Wspólnotą Energii Atomowej,

- c) Umowa przewiduje, że strony podejmą wysiłki w celu niedopuszczenia do dyskryminacji przebywających legalnie na ich terytoriach obywateli drugiej strony, w zakresie warunków pracy, wynagrodzenia lub rozwiązywania zatrudnienia,
- d) Umowa określa warunki zakładania i działalności przedsiębiorstw, które mają być nie mniej korzystne niż przyznawane państwu trzeciemu. Jednakże nie dotyczy to transportu lotniczego, żeglugi śródlądowej i transportu morskiego. Postanowienia Umowy nie wykluczają stosowania przez którąkolwiek ze stron jakichkolwiek środków niezbędnych dla uniknięcia obchodzenia przepisów regulujących dostęp państw trzecich do jej rynku.

Republika Tadżykistanu na mocy Umowy przyznaje zakładanym spółkom wspólnotowym, a także filiom i oddziałom przedsiębiorstw wspólnotowych, założonym na jej terytorium, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznawane przedsiębiorstwom tadżyckim lub przedsiębiorstwom państw trzecich, w zależności od tego, które jest korzystniejsze.

Przedsiębiorstwo wspólnotowe lub przedsiębiorstwo tadżyckie oznacza odpowiednio spółkę założoną zgodnie z prawem danego Państwa Członkowskiego lub Republiki Tadżykistanu, posiadającą zarejestrowaną siedzibę statutową, zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium Wspólnoty albo Republiki Tadżykistanu. Jednakże, jeżeli takie przedsiębiorstwo ma jedynie zarejestrowaną siedzibę na terytorium stron, jest ono uważane odpowiednio za przedsiębiorstwo wspólnotowe albo przedsiębiorstwo tadżyckie, jeżeli jego działalność ma rzeczywisty i ciągły związek odpowiednio z gospodarką jednego z Państw Członkowskich lub Republiki Tadżykistanu.

Strony Umowy postanowiły, że przedsiębiorstwa wspólnotowe albo tadżyckie, założone na terytorium drugiej strony, będą mogły zatrudniać obywateli państwa pochodzenia lub siedziby swoich założycieli tylko na stanowiskach personelu kluczowego. Personelem kluczowym w rozumieniu Umowy jest personel pracujący na wyższych stanowiskach kierowniczych i nadzorowany bezpośrednio przez zarząd lub udziałowców przedsiębiorstwa bądź personel posiadający szczególne kluczowe kwalifikacje w dziedzinie obsługi zakładu, aparatury badawczej, technologii lub zarządzania.

Strony dołożą wszelkich starań, aby nie podejmować środków lub działań ograniczających warunki zakładania przedsiębiorstw lub prowadzenia przez nie działalności w większym stopniu niż to miało miejsce w dniu poprzedzającym podpisanie Umowy,

- e) strony zobowiązują się w ramach usług transgranicznych do współpracy na rzecz rozwoju sektora usług rynkowych w Republice Tadżykistanu. W odniesieniu do międzynarodowego transportu morskiego strony zobowiązują się stosować zasadę nieograniczonego dostępu do rynku i przewozu morskiego, opartego na zasadach komercyjnych,
- f) strony zobowiązują się wyrazić zgodę na dokonywanie, we w pełni wymiennej walucie, wszelkich płatności na rachunku bieżącym bilansu płatniczego między osobami zamieszkałymi we Wspólnotach Europejskich i Republice Tadżykistanu, które są związane z przepływem towarów, usług lub osób. Wynika z tego, że strony będą dążyć do zniesienia ograniczeń w przepływach środków pieniężnych związanych z płatnościami za towary, usługi bądź wypłatą wynagrodzeń za pracę,
- g) Republika Tadżykistanu ma w ciągu pięciu lat poprawić ochronę praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej do poziomu ochrony podobnego do wspólnotowego,

- h) Republika Tadżykistanu ma podejmować wysiłki, z pomocą Wspólnoty Europejskiej, do stopniowego zapewnienia zgodności swego ustawodawstwa z prawem wspólnotowym,
 - i) Republika Tadżykistanu i Wspólnoty Europejskie ustanawiają współpracę gospodarczą, która ma się przyczynić do realizacji procesu reform gospodarczych oraz poprawy i stałego rozwoju Republiki Tadżykistanu w celu stałego i harmonijnego rozwoju społecznego, ochrony środowiska i walki z ubóstwem. Szczególną uwagę zwraca się na środki wzmacniające potencjał gospodarczy Republiki Tadżykistanu oraz współpracę gospodarczą, która może uzyskać wsparcie przez pomoc techniczną oraz inne programy Wspólnot Europejskich. Współpraca w dziedzinie obrotu towarami i usługami ma zapewnić zgodność handlu zagranicznego Republiki Tadżykistanu z regułami WTO, stworzyć korzystny klimat dla inwestycji zarówno krajowych jak i zagranicznych, szczególnie przez lepsze warunki ochrony inwestycji, transferu kapitału oraz wymiany informacji w zakresie możliwości inwestycyjnych. Współpraca ma na celu zawarcie umów między Państwami Członkowskimi Wspólnot Europejskich a Republiką Tadżykistanu o unikaniu podwójnego opodatkowania, przyciągnięcie inwestycji zagranicznych, ustalenie stabilnych warunków handlowych, współpracę w dziedzinie norm, nauki i techniki, edukacji i szkolenia, rolnictwa oraz energii, ochrony środowiska, transportu, komunikacji elektronicznej i usług pocztowych, w sektorze usług finansowych, w restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstw w Republice Tadżykistanu, w rozwoju regionalnym i planowaniu zagospodarowania przestrzennego, turystyce, sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, informacji i komunikacji oraz ochronie konsumenta i w sprawach celnych,
- 3) Umowa przewiduje współpracę w wielu dziedzinach nauki, technologii i społeczeństwa informacyjnego, kultury, edukacji i spraw audiowizualnych, reformy państwa i administracji publicznej, współpracę na rzecz demokracji i praw człowieka, w zakresie spraw społecznych

i prawodawstwa. Osobny protokół określa zasady wzajemnej pomocy w kwestiach celnych,

- 4) strony podejmą współpracę we wszystkich kwestiach dotyczących tworzenia i wzmocnienia instytucji demokratycznych, w tym instytucji wymaganych dla wzmocnienia zasad państwa prawa oraz ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego i OBWE. Współpraca ta obejmuje funkcjonowanie programów pomocy technicznej Wspólnot Europejskich dla Republiki Tadżykistanu, mających na celu zbliżenie ustawodawstwa Republiki Tadżykistanu do ustawodawstwa wspólnotowego oraz poprawę funkcjonowania tadżyckiego sądownictwa i systemu wyborczego,
- 5) współpraca w dziedzinie zapobiegania przestępczości oraz kontroli imigracji będzie polegać na wzajemnych konsultacjach i ściśle powiązanych wspólnych działaniach na rzecz opracowania krajowego ustawodawstwa, tworzenia centrów informacyjnych, poprawy skuteczności instytucji zaangażowanych w zapobieganie przestępczości, szkolenia personelu oraz rozwoju infrastruktury badawczej i opracowanie środków przeciwko m.in.:
 - a) praniu pieniędzy – przez pomoc administracyjną i techniczną, które odpowiadają normom przyjętym w tym obszarze przez Wspólnotę Europejską i fora międzynarodowe działające w tej dziedzinie, w szczególności Grupę Roboczą ds. Finansowych (FATF),
 - b) produkcji i handlowi narkotykami.

W dziedzinie kontroli imigracji przewiduje się dialog i konsultacje obejmujące wszelkie zagadnienia związane z tym zjawiskiem, dotyczące w szczególności:

- przyczyn migracji,
- opracowywania oraz wdrażania przepisów i praktyk na szczeblu krajowym w celu zapewnienia ochrony wynikającej z prawno międzynarodowych instrumentów dotyczących statusu uchodźcy,
- zasad przyjęcia, praw i statusu osób przyjmowanych,

- opracowania skutecznej polityki zapobiegania nielegalnej imigracji i handlowi ludźmi, i kwestii powrotu osób przebywających nielegalnie na terytorium którejkolwiek ze stron,
- zagadnień polityki wizowej,
- współpracy w celu zapobiegania i likwidacji aktów terroryzmu zgodnie z konwencjami międzynarodowymi oraz własnym ustawodawstwem i regulacjami stron.

W celu realizacji założeń Umowy Republika Tadżykistanu korzystać będzie z czasowej pomocy finansowej Wspólnoty Europejskiej, świadczonej w drodze pomocy technicznej oraz w formie dotacji. Cele i dziedziny objęte wspólnotową pomocą finansową zostaną określone w orientacyjnym programie odzwierciedlającym jej priorytety. Pomoc będzie przyznana w ramach programu TACIS na mocy odpowiedniego rozporządzenia Rady UE, zaś strony zapewnią jej ścisłą koordynację z pomocą otrzymywaną przez Republikę Tadżykistanu z innych źródeł.

Umowa ustanawia Radę Współpracy, która będzie nadzorowała wykonanie Umowy oraz badała wszelkie kwestie dwustronne i międzynarodowe leżące we wspólnym interesie. Rada będzie składała się z członków Rady UE i członków Komisji Europejskiej oraz z przedstawicieli rządu Republiki Tadżykistanu. W pełnieniu swych zadań Rada będzie wspierana przez Komitet Współpracy również składający się z przedstawicieli wymienionych podmiotów. Urząd Przewodniczącego Rady Współpracy i Komitetu obejmą kolejno strona europejska i Republika Tadżykistanu. Rada Współpracy może przekazać całość swoich kompetencji lub ich część Komitetowi Współpracy, który zapewni ciągłość między spotkaniami Rady.

Umowa powołuje także Parlamentarny Komitet Współpracy, mający stanowić forum wymiany poglądów, który będzie powiadamiany o zaleceniach Rady.

W granicach swoich uprawnień i kompetencji strony będą wspierać rozstrzygnięcie, w drodze arbitrażu, sporów wynikających z transakcji handlowych, ustalą, kiedy spór skierowany jest do rozstrzygnięcia na drodze arbitrażu, będą zalecać swoim podmiotom gospodarczym wybór prawa właści-

wego dla ich umów, będą popierać odwoływanie się do zasad postępowania arbitrażowego, opracowanych przez Komisję Narodów Zjednoczonych do Spraw Prawa Handlowego (UNCITRAL), oraz do arbitrażu w jakimkolwiek organie państw sygnatariuszy Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, podpisanej w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 r.

W dziedzinach objętych Umową uregulowania stosowane przez Republikę Tadżykistanu w stosunku do Wspólnot Europejskich nie mogą prowadzić do powstania jakiegokolwiek dyskryminacji między Państwami Członkowskimi, ich obywatelami lub przedsiębiorcami.

W zakresie, w jakim sprawy, których dotyczy Umowa, są objęte Traktatem Karty Energetycznej i jej protokołami, z chwilą wejścia w życie Umowy Traktat ten i protokoły będą się stosować do tych spraw jedynie wtedy, gdy jest to w nich przewidziane.

Warunkiem wejścia w życie Umowy jest jej ratyfikacja przez Republikę Tadżykistanu, Wspólnotę Europejską, Europejską Wspólnotę Energii Atomowej i wszystkie Państwa Członkowskie Wspólnot Europejskich.

Umowa została zawarta na 10 lat, a następnie będzie automatycznie przedłużana na kolejne roczne okresy, jeżeli nie zostanie wypowiedziana na sześć miesięcy przed planowaną datą wygaśnięcia.

3. Skutki zawarcia Umowy

1) skutki prawne

Rzeczpospolita Polska stanie się stroną Umowy o partnerstwie i współpracy ustanawiającej partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony. Wejście w życie Umowy nie spowoduje konieczności zmiany polskiego ustawodawstwa,

2) skutki społeczne, gospodarcze i finansowe

Wejście w życie Umowy nie będzie miało negatywnych skutków społecznych. Nie przewiduje się także negatywnych skutków gospodarczych ani

finansowych, wynikających z tej regulacji dla Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z tym, że Republika Tadżykistanu ma zapewniony preferencyjny dostęp do rynku Wspólnoty Europejskiej dla swoich towarów na podstawie innych jednostronnych środków stosowanych przez Wspólnotę Europejską, Umowa nie zmieni znacząco dotychczasowych zasad dostępu do rynku Wspólnoty Europejskiej dla towarów pochodzących z Republiki Tadżykistanu.

Polscy przedsiębiorcy chcący podjąć działalność gospodarczą w Republice Tadżykistanu mogą na mocy Umowy liczyć na traktowanie nie mniej korzystne niż przedsiębiorcy tadżyccy bądź pochodzący z państw trzecich, w zależności od tego, które przepisy są korzystniejsze.

Umowa nie przewiduje dla obywateli Republiki Tadżykistanu żadnych nowych ułatwień we wjeździe na terytorium Wspólnoty, uzależniając wszystkie wynikające z Umowy uprawnienia w zakresie warunków pracy, wynagrodzenia lub rozwiązywania stosunku pracy od przepisów ustawowych, warunków i procedur stosowanych w każdym Państwie Członkowskim.

Wejście w życie Umowy nie będzie miało dla Rzeczypospolitej Polskiej skutków finansowych. Środki wydzielane na pomoc dla Republiki Tadżykistanu pochodzą z budżetu ogólnego UE. Republika Tadżykistanu korzysta z pomocy Wspólnoty Europejskiej w ramach programu TACIS, a w nowej Perspektywie Finansowej 2007-2013 będzie korzystał z pomocy w ramach TACIS w wysokości 66 mln euro w programie dwustronnym oraz w regionalnych programach dla całej Azji Centralnej, których wartość wyniesie 94 mln euro. Polska składka do budżetu UE nie ulegnie zmianie z powodu zmiany nazwy instrumentu finansowania, jak też nie zmieni się kwota przeznaczona na pomoc.

Zawarcie Umowy przyczyni się do dalszego rozwoju stosunków politycznych Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Tadżykistanu w wymiarze dwu- i wielostronnym, a także może pomóc zdynamizować kontakty gospodarcze i handlowe.

4. Tryb związania się Umową przez Rzeczpospolitą Polską

Art. 310 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską przewiduje zawieranie przez Wspólnotę Europejską z państwami lub organizacjami międzynarodowymi umów tworzących stowarzyszenie, charakteryzujących się wzajemnością praw i obowiązków, wspólnymi działaniami i określonymi procedurami. Przyjęcie rozwiązań zawartych w Umowie przez Wspólnoty Europejskie nastąpiło w drodze wyrażenia przez Radę Unii Europejskiej zgody na zatwierdzenie Umowy, zgodnie z art. 310 w związku z art. 300 ust. 2 i ust. 3 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Ze względu na mieszany charakter Umowy, wynikający z zakresu kompetencji Wspólnot określonego w traktatach ustanawiających Wspólnotę Europejską oraz Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (stronami będą zarówno Wspólnoty jak i ich Państwa Członkowskie), wejście w życie Umowy wymaga związania się nią przez Wspólnoty oraz przez wszystkie Państwa Członkowskie (art. 100 Umowy). Umowa, ustanawiając partnerstwo Republiki Tadżykistanu ze Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, w tym z Rzeczpospolitą Polską, powołuje mechanizm współpracy politycznej i handlowej między stronami. Mechanizm ten charakteryzuje się wzajemnością praw i obowiązków oraz wspólnymi działaniami realizowanymi przez powołane w tym celu organy według określonych procedur. W związku z powyższym, Umowa, dotycząc współpracy politycznej i – w szerszym kontekście – uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacji międzynarodowej, podlega ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, zgodnie z art. 89 ust. 1 pkt 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UMOWA O PARTNERSTWIE I WSPÓŁPRACY
USTANAWIAJĄCA PARTNERSTWO
MIĘDZY WSPÓLNOTAMI EUROPEJSKIMI
I ICH PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI, Z JEDNEJ STRONY
A REPUBLIKĄ TADŻYKISTANIU, Z DRUGIEJ STRONY

KRÓLESTWO BELGII,

REPUBLIKA CZESKA,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA ESTOŃSKA,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA WŁOSKA,

REPUBLIKA CYPRYJSKA,

REPUBLIKA ŁOTEWSKA,

REPUBLIKA LITEWSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

REPUBLIKA WĘGIERSKA,

REPUBLIKA MALTY,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

RZECZPOSPOLITA POLSKA,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

REPUBLIKA SŁOWENII,

REPUBLIKA SŁOWACJI,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI,

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

Strony Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, zwane dalej „Państwami Członkowskimi”, oraz

WSPÓLNOTA EUROPEJSKA, EUROPEJSKA WSPÓLNOTA ENERGII ATOMOWEJ,
zwane dalej „Wspólnotą”,

z jednej strony, oraz

REPUBLIKA TADŻYKISTANU,

z drugiej strony,

UWZGLĘDNIAJĄC więzi istniejące między Wspólnotą, jej Państwami Członkowskimi, a Republiką Tadżykistanu, a także wspólnie uznawane wartości,

UZNAJĄC, że wolą Wspólnoty i Republiki Tadżykistanu jest zacieśnianie tych więzi i ustanowienie partnerstwa i współpracy, która wzmocniłaby i poszerzyła ustanowione w przeszłości stosunki, w szczególności na podstawie Umowy między Europejską Wspólnotą Gospodarczą oraz Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich w sprawie handlu i współpracy handlowo-gospodarczej, podpisanej 18 grudnia 1989 roku,

UWZGLĘDNIAJĄC, że Wspólnota i jej Państwa Członkowskie oraz Republika Tadżykistanu wyrażają wolę wzmocnienia swobód politycznych i gospodarczych leżących u podstaw partnerstwa,

UZNAJĄC, że w tym kontekście, wspieranie niepodległości, suwerenności i integralności terytorialnej Republiki Tadżykistanu przyczyni się do zachowania pokoju i stabilności w Azji Środkowej,

UWZGLĘDNIAJĄC, iż Strony wyrażają wolę działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz pokojowego rozwiązywania sporów, a także współpracy zmierzającej do realizacji tych celów w ramach Narodów Zjednoczonych oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE),

UWZGLĘDNIAJĄC, że Wspólnota i jej Państwa Członkowskie oraz Republika Tadżykistanu zobowiązały się z całą stanowczością do pełnej realizacji wszystkich zasad i postanowień zawartych w Akcie Końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), w dokumentach końcowych szczytów w Madrycie i w Wiedniu, w dokumencie z Konferencji KBWE w Bonn w sprawie współpracy gospodarczej, w Paryskiej Karcie Nowej Europy i w dokumencie helsińskim KBWE „Wyzwania czasu przemian” z 1992 roku oraz w innych dokumentach OBWE o zasadniczym znaczeniu,

PRZEKONANE o fundamentalnym znaczeniu zasad państwa prawnego i przestrzegania praw człowieka, szczególnie praw mniejszości, wprowadzenia systemu wielopartyjnego oraz wolnych i demokratycznych wyborów, a także liberalizacji gospodarczej mającej na celu wprowadzenie gospodarki rynkowej,

UZNAJĄC, iż pełne wykonanie niniejszej Umowy o partnerstwie i współpracy zależy od oraz przyczyni się do dalszej realizacji reform politycznych, gospodarczych i prawnych w Republice Tadżykistanu, a także wprowadzenia czynników niezbędnych do współpracy, w szczególności w świetle wniosków z Konferencji KBWE w Bonn,

PRAGNĄC wspierać kontynuację procesu wewnętrznego pojednania, rozpoczętego w Republice Tadżykistanu w wyniku podpisania porozumienia pokojowego w Moskwie,

PRAGNĄC wspierać proces współpracy regionalnej z sąsiednimi krajami w dziedzinach, które są przedmiotem niniejszej Umowy w celu wspierania pomyślnego rozwoju i stabilności regionu,

PRAGNĄC nawiązać i rozwijać regularny dialog polityczny dotyczący dwustronnych i międzynarodowych zagadnień będących przedmiotem wspólnego zainteresowania,

UZNAJĄC I POPIERAJĄC wolę nawiązania ścisłej współpracy z instytucjami europejskimi przez Republikę Tadżykistanu,

UWZGLĘDNIAJĄC konieczność promowania inwestycji w Republice Tadżykistanu, w szczególności w sektorze energii i zarządzania zasobami wodnymi, co potwierdza przywiązanie Wspólnoty, jej Państw Członkowskich oraz Republiki Tadżykistanu do Europejskiej Karty Energetycznej oraz do pełnego wdrażania Traktatu Karty Energetycznej oraz Protokołu do Karty Energetycznej w sprawie efektywności energetycznej i związanych z nią aspektów środowiskowych,

UWZGLĘDNIAJĄC starania Wspólnoty zmierzające do zapewnienia, w miarę potrzeby, współpracy społeczno-gospodarczej i pomocy technicznej, obejmującej również walkę z ubóstwem,

UWZGLĘDNIAJĄC fakt, że Umowa może pomóc w stopniowym zbliżeniu między Republiką Tadżykistanu a szerszym obszarem współpracy w Europie i w regionach sąsiadujących, jak również w stopniowej integracji w otwartym systemie międzynarodowym,

UWZGLĘDNIAJĄC, że Strony zobowiązały się do liberalizacji handlu, zgodnie z zasadami Światowej Organizacji Handlu (WTO) oraz, że Wspólnota z zadowoleniem przyjmuje zamiar przystąpienia do WTO wyrażony przez Republikę Tadżykistanu,

ŚWIADOME konieczności poprawy warunków wpływających na działalność gospodarczą i inwestycje, jak również warunków w takich dziedzinach jak zakładanie przedsiębiorstw, zatrudnienie, świadczenie usług i przepływ kapitału,

PRZEKONANE, że niniejsza Umowa stworzy między Stronami nowy klimat w ich stosunkach gospodarczych, w szczególności w zakresie rozwoju handlu i inwestycji, które są najistotniejszymi instrumentami restrukturyzacji gospodarczej i modernizacji technologicznej,

PRAGNĄC nawiązać ścisłą współpracę w dziedzinie ochrony środowiska, mając na względzie współzależność istniejącą w tej dziedzinie między Stronami,

UZNAJĄC, że współpraca w celu zapobiegania i kontroli nielegalnej imigracji, międzynarodowej przestępczości zorganizowanej oraz przemytu narkotyków, jak również walka z terroryzmem stanowią priorytetowe cele niniejszej Umowy,

PRAGNĄC stworzenia współpracy w dziedzinie kultury i edukacji oraz poprawy przepływu informacji,

UZGODNIŁY, CO NASTĘPUJE:

ARTYKUŁ 1

Ustanawia się partnerstwo między Wspólnotą i jej Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Tadżykistanu, z drugiej strony. Określa się następujące cele partnerstwa:

- wspieranie niepodległości i suwerenności Republiki Tadżykistanu,
- wspieranie wysiłków dokonanych przez Republikę Tadżykistanu w celu umacniania demokracji, rozwoju gospodarki i infrastruktury społecznej oraz przeprowadzenia procesu transformacji w celu przejścia do gospodarki rynkowej.
- stworzenie odpowiednich ram dla dialogu politycznego między Stronami w celu umożliwienia rozwoju bliskich stosunków politycznych pomiędzy nimi,
- wspieranie handlu i inwestycji, w szczególności w sektorze energetycznym i zasobów wodnych, jak również harmonijnych stosunków gospodarczych między Stronami sprzyjających ich trwałemu rozwojowi gospodarczemu,
- stworzenie podstaw współpracy prawnej, gospodarczej, społecznej, finansowej, w zakresie cywilnych badań naukowych, współpracy przemysłowej, technologicznej i kulturalnej.

TYTUŁ I

ZASADY OGÓLNE

ARTYKUŁ 2

Poszanowanie zasad demokracji oraz praw podstawowych i praw człowieka określonych w szczególności w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Karcie Narodów Zjednoczonych, Akcie Końcowym z Helsinek i w Paryskiej Karcie Nowej Europy, jak również zasad gospodarki rynkowej, stanowi podstawę polityki wewnętrznej i zagranicznej Stron oraz podstawowy element niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 3

Strony uznają, że dla przyszłego dobrobytu i stabilności istotnym jest, aby nowe niepodległe państwa powstałe w wyniku rozpadu Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, zwane dalej „Niepodległymi Państwami”, podtrzymywały i rozwijały wzajemną współpracę zgodnie z zasadami zawartymi w Akcie Końcowym Konferencji w Helsinkach i zgodnie z prawem międzynarodowym, a także w duchu stosunków dobrosąsiedzkich, i dołożą wszelkich starań, aby wspierać ten proces.

TYTUŁ II

DIALOG POLITYCZNY

ARTYKUŁ 4

Strony nawiązują regularny dialog polityczny, który zamierzają rozwijać i zacieśniać. Dialog ten towarzyszy i sprzyja zbliżeniu między Wspólnotą a Republiką Tadżykistanu, wspiera obecne zmiany polityczne oraz społeczno-gospodarcze, które zachodzą obecnie w tym kraju, a także przyczynia się do powstania nowych form współpracy. Dialog polityczny:

- zacieśnia więzi między Republiką Tadżykistanu a Wspólnotą i jej Państwami Członkowskimi, a tym samym z całą społecznością demokratycznych państw. Osiągnięcie dzięki niniejszej Umowie konwergencji ekonomicznej doprowadzi do bardziej intensywnych stosunków politycznych,
- doprowadzi do dalszego zbliżenia stanowisk w kwestiach międzynarodowych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, podnosząc tym samym stopień bezpieczeństwa i stabilności w regionie,
- przewiduje, że Strony podejmują wysiłki na rzecz współpracy w sprawach ukierunkowanych na przestrzeganie zasad demokracji, poszanowanie, ochronę i wspieranie praw człowieka, w szczególności mniejszości, a także, że w razie potrzeby Strony przeprowadzają konsultacje w określonych kwestiach.

Strony uznają, że rozprzestrzenianie broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia, bez względu na to, czy jest to działalność państw, czy innych grup, stanowi jedno z największych zagrożeń dla stabilności i bezpieczeństwa w wymiarze międzynarodowym. Strony postanawiają zatem współpracować i przyczyniać się do walki z rozprzestrzenianiem broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia, dokładając starań w celu pełnego poszanowania i realizacji na poziomie krajowym zobowiązań zaciągniętych przez Strony w ramach traktatów i układów międzynarodowych o rozbrojeniu i nierozprzestrzenianiu, jak również innych zobowiązań międzynarodowych w tej dziedzinie. Strony zgadzają się, że niniejsze postanowienie stanowi element niezbędny dla realizacji niniejszej Umowy i jest częścią dialogu politycznego, który będzie towarzyszył tym elementom i je umacniał.

Strony zgadzają się również współpracować i przyczyniać się do walki z rozprzestrzenianiem broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia.

- podejmując kroki mające na celu podpisywanie i ratyfikowanie wszystkich innych odpowiednich instrumentów międzynarodowych lub, w zależności od danego przypadku, do nich przystępować, aby mogły one zostać w pełni zrealizowane;
- ustanawiając efektywny system kontroli wywozów na szczeblu krajowym, dotyczący zarówno wywozów, jak i tranzytu towarów związanych z bronią masowego rażenia, w tym kontroli ostatecznego użycia technologii podwójnego zastosowania w ramach broni masowego rażenia i przewidując skuteczne sankcje w przypadku naruszenia kontroli wywozów. Ten dialog może się odbywać na szczeblu regionalnym.

ARTYKUŁ 5

Na szczeblu ministerialnym dialog polityczny prowadzony jest w ramach Rady Współpracy, powołanej na mocy art. 77, a w innych wypadkach, w drodze wzajemnego porozumienia.

ARTYKUŁ 6

Strony ustalają inne procedury i mechanizmy dialogu politycznego, w szczególności w następujących formach:

- regularne spotkania na szczeblu wysokich urzędników między przedstawicielami Wspólnoty i jej Państw Członkowskich, z jednej strony, a przedstawicielami Republiki Tadżykistanu, z drugiej strony,
- pełnego wykorzystania kanałów dyplomatycznych między Stronami, w tym odpowiednich kontaktów w ramach współpracy dwustronnej lub wielostronnej, takich jak sesje Narodów Zjednoczonych, KBWE i innych,
- wszelkich innych środków, włącznie z możliwością spotkań ekspertów, które mogłyby przyczynić się do zacieśnienia i rozwoju dialogu politycznego.

TYTUŁ III

HANDEL TOWARAMI

ARTYKUŁ 7

1. Strony przyznają sobie wzajemnie klauzulę najwyższego uprzywilejowania w odniesieniu do wszystkich dziedzin dotyczących:

- należności celnych i opłat stosowanych w przywozie i wywozie, w tym metody pobierania tych należności i opłat,

- postanowień dotyczących odprawy celnej, tranzytu, składów i przeładunku,
- podatków i wszelkiego rodzaju innych opłat wewnętrznych, stosowanych bezpośrednio lub pośrednio do przywożonych towarów,
- metod dokonywania płatności i transferu tych płatności,
- zasad odnoszących się do sprzedaży, kupna, transportu, dystrybucji i wykorzystania towarów na rynku wewnętrznym.

2. Postanowień ust. 1 nie stosuje się do:

- a) korzyści przyznanych w celu ustanowienia unii celnej lub strefy wolnego handlu, albo na mocy ustanowienia takiej unii lub strefy;
- b) korzyści przyznanych niektórym krajom zgodnie z zasadami WTO oraz z innymi umowami międzynarodowymi na rzecz krajów rozwijających się;
- c) korzyści przyznanych krajom sąsiednim w celu usprawnienia ruchu granicznego.

3. Postanowień ust. 1 nie stosuje się w okresie przejściowym wygasającym pięć lat po wejściu w życie niniejszej Umowy, do korzyści określonych w załączniku I i przyznanych przez Republikę Tadżykistanu innym państwom, które powstały w wyniku rozpadu ZSRR.

ARTYKUŁ 8

1. Strony ustalają, że zasada swobodnego tranzytu jest zasadniczym warunkiem realizacji celów niniejszej Umowy.

W związku z tym każda ze Stron gwarantuje możliwość tranzytu bez żadnych ograniczeń przez swoje terytorium towarów pochodzących z obszaru celnego lub przeznaczonych na obszar celny drugiej ze Stron.

2. Zasady określone w art. V ust. 2, 3, 4 i 5 GATT 1994 znajdują zastosowanie między Stronami.

3. Zasady określone w niniejszym artykule pozostają bez uszczerbku dla zasad szczególnych uzgodnionych między Stronami i odnoszących się do określonych sektorów, takich jak transport lub do produktów.

ARTYKUŁ 9

Bez uszczerbku dla praw i zobowiązań wynikających z konwencji międzynarodowych w sprawie odprawy czasowej towarów wiążących obie Strony, każda ze Stron przyznaje ponadto drugiej Stronie zwolnienie z opłat i należności przywozowych nakładanych na towary czasowo odprawione, w przypadkach oraz według procedur, określonych w tej dziedzinie przez jakąkolwiek inną konwencję międzynarodową wiążącą Stronę, zgodnie z jej ustawodawstwem. Uwzględnia się warunki, pod jakimi zobowiązania wynikające z takiej konwencji zostały zaakceptowane przez daną Stronę.

ARTYKUŁ 10

1. Towary pochodzące z Republiki Tadżykistanu są przywożone do Wspólnoty bez żadnych ograniczeń ilościowych lub środków o skutku równoważnym, bez uszczerbku dla postanowień art. 12, 15 i 16 niniejszej Umowy.
2. Towary pochodzące ze Wspólnoty są przywożone do Republiki Tadżykistanu bez jakichkolwiek limitów ilościowych i środków o skutku równoważnym, bez uszczerbku dla postanowień art. 12, 15 i 16 niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 11

Towary są przedmiotem handlu między Stronami po cenach rynkowych.

ARTYKUŁ 12

1. W przypadku, gdy dany produkt jest przywożony na terytorium jednej ze Stron w takich zwiększonych ilościach i na takich warunkach, że powoduje to lub może spowodować szkodę dla krajowych producentów produktów podobnych lub bezpośrednio konkurencyjnych, Wspólnota lub Republika Tadżykistanu, zależnie od okoliczności, może podjąć właściwe środki zgodnie z następującymi procedurami i warunkami.

2. Zanim zostaną podjęte jakiegokolwiek środki lub, gdy tylko będzie to możliwe, w przypadkach, do których stosuje się ust. 4, Wspólnota lub Republika Tadżykistanu odpowiednio dostarczy Radzie Współpracy wszelkich odpowiednich informacji w celu znalezienia rozwiązania odpowiadającego obu Stronom, zgodnie z tytułem XI.
3. Jeśli po przeprowadzeniu konsultacji w ciągu 30 dni od chwili, gdy zwróciły się do Rady Współpracy, Strony nie dojdą do porozumienia, co do działań, jakie należy podjąć, aby naprawić zaistniałą sytuację, Strona, która wystąpiła o konsultację, ma prawo ograniczyć przywóz danych produktów w takim zakresie, i na taki okres, jak jest to konieczne w celu zapobieżenia szkodzie lub jej naprawienia, lub też może podjąć inne właściwe środki.
4. W sytuacjach krytycznych, kiedy zwłoka stwarza niebezpieczeństwo powstania szkód trudno odwracalnych, Strony mogą podjąć środki zanim przystąpią do konsultacji, pod warunkiem, że konsultacje zaproponowane są niezwłocznie po podjęciu tych środków.
5. Przy wyborze środków na mocy niniejszego artykułu, Strony przyznają pierwszeństwo tym środkom, które w najmniejszym stopniu zakłócają realizację celów niniejszej Umowy.
6. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie narusza ani nie wpływa w jakikolwiek sposób na podjęcie przez którąkolwiek ze Stron środków antydumpingowych lub wyrównawczych, zgodnie z artykułem VI GATT 1994, Porozumieniem w sprawie wykonania artykułu VI GATT 1994, Porozumieniem w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych, czy odnośnym ustawodawstwem wewnętrznym.

ARTYKUŁ 13

Strony zobowiązują się dostosować postanowienia niniejszej umowy w sprawie handlu towarami między nimi, o ile okoliczności na to pozwalają, z uwzględnieniem sytuacji powstałej w wyniku przystąpienia Republiki Tadżykistanu do WTO. Rada Współpracy może skierować do Stron zalecenia dotyczące tych dostosowań, które, o ile zostaną przyjęte, mogą być wprowadzane w życie w drodze umowy między Stronami, zgodnie z ich odpowiednimi procedurami.

ARTYKUŁ 14

Niniejsza Umowa nie stanowi przeszkody dla zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej, porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego; ochrony zdrowia i życia ludzi, zwierząt lub roślin; ochrony zasobów naturalnych; ochrony skarbów dziedzictwa narodowego o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej, lub ochrony praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej, lub postanowieniami dotyczącymi złota i srebra. Jednakże takie zakazy lub ograniczenia nie powinny stanowić środka arbitralnej dyskryminacji, ani ukrytego ograniczenia w handlu między Stronami.

ARTYKUŁ 15

Obrót produktami tekstylnymi określonymi w rozdziałach 50-63 Nomenklatury Scalonej jest regulowany osobną umową dwustronną. Po wygaśnięciu wspomnianej umowy, produkty tekstylne zostaną włączone do niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 16

Handel materiałami jądrowymi odbywa się zgodnie z postanowieniami Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej. Handel ten regulowany jest odpowiednio przepisami umowy szczegółowej, która ma zostać zawarta pomiędzy Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a Republiką Tadżykistanu.

TYTUŁ IV

POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I INWESTYCJI

ROZDZIAŁ I

WARUNKI ZATRUDNIENIA

ARTYKUŁ 17

1. Z zastrzeżeniem przepisów ustawowych, warunków i procedur stosowanych w każdym Państwie Członkowskim, Wspólnota i Państwa Członkowskie podejmują wysiłki w celu zapewnienia obywatelom Republiki Tadżykistanu, leganie przebywającym i zatrudnionym na terytorium Państwa Członkowskiego, że nie będą oni dyskryminowani ze względu na obywatelstwo w zakresie warunków pracy, wynagrodzenia lub zwalniania w porównaniu z własnymi obywatelami.
2. Z zastrzeżeniem przepisów ustawowych, warunków i procedur stosowanych w Republice Tadżykistanu, Republika Tadżykistanu podejmie wysiłki w celu zapewnienia pracownikom będącym obywatelami danego Państwa Członkowskiego, przebywającym i zatrudnionym legalnie na terytorium Republiki Tadżykistanu, że nie będą oni dyskryminowani ze względu na obywatelstwo w zakresie warunków pracy, wynagrodzenia lub zwalniania w porównaniu z własnymi obywatelami.

ARTYKUŁ 18

Rada Współpracy bada możliwości poprawy warunków pracy przedsiębiorców zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami Stron, łącznie ze zobowiązaniami wymienionymi w dokumencie Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie z Bonn.

ARTYKUŁ 19

Rada Współpracy opracowuje zalecenia w celu wykonania postanowień art. 17 i 18.

ROZDZIAŁ II

WARUNKI ZAKŁADANIA I DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

ARTYKUŁ 20

1. Wspólnota i jej Państwa Członkowskie przyznają traktowanie nie mniej korzystne, niż traktowanie przyznawane państwu trzeciemu przy zakładaniu spółek tadżyckich, jak to określa art. 22 lit. d).

2. Bez uszczerbku dla zastrzeżeń, określonych w załączniku II, Wspólnota i jej Państwa Członkowskie przyznają filiom przedsiębiorstw tadżyckich, zakładanych na ich terytorium, traktowanie nie mniej korzystne, niż traktowanie przyznawane przedsiębiorstwom wspólnotowym w zakresie prowadzonej działalności.

3. Wspólnota i jej Państwa Członkowskie przyznają oddziałom przedsiębiorstw tadżyckich zakładanych na ich terytorium traktowanie nie mniej korzystne, niż traktowanie przyznawane oddziałom przedsiębiorstw państw trzecich w zakresie prowadzonej działalności.

4. Republika Tadżykistanu przyznaje zakładanym spółkom wspólnotowym, określonym w art. 22 lit. d), traktowanie nie mniej korzystne, niż traktowanie przyznawane przedsiębiorstwom tadżyckim lub przedsiębiorstwom państw trzecich, w zależności od tego, które jest korzystniejsze.

5. Republika Tadżykistanu przyznaje filiom i oddziałom przedsiębiorstw wspólnotowych założonym na jej terytorium traktowanie nie mniej korzystne, niż traktowanie przyznawane jej własnym przedsiębiorstwom lub oddziałom, lub też przedsiębiorstwom lub oddziałom państw trzecich, w zależności od tego które jest korzystniejsze, w zakresie prowadzonej działalności.

ARTYKUŁ 21

1. Postanowienia art. 20 nie mają zastosowania do transportu lotniczego, żeglugi śródlądowej i transportu morskiego.

2. Jednakże w odniesieniu do działalności agencji żeglugi morskiej świadczącej usługi międzynarodowego transportu morskiego, łącznie z transportem intermodalnym obejmującym częściowo drogę morską, każda ze Stron zezwoli spółkom drugiej Strony na obecność handlową na swoim terytorium w postaci podmiotów zależnych lub oddziałów, na warunkach zakładania i prowadzenia działalności nie mniej korzystnych, niż warunki przyznawane jej własnym spółkom lub podmiotom zależnym lub oddziałom spółek, czy też podmiotom zależnym lub oddziałom spółek jakiegokolwiek państwa trzeciego, w zależności od tego, które są korzystniejsze.

Działalność ta może obejmować, ale nie ogranicza się do:

- a) obrotu i sprzedaży usług transportu morskiego i usług z nim związanych poprzez bezpośredni kontakt z klientami, od oferty cenowej po wystawienie faktury, bez względu na fakt, czy te usługi są wykonywane lub oferowane przez samego usługodawcę, czy też przez usługodawców, z którymi sprzedający usługi zawarł stałe umowy handlowe;
- b) nabycia i korzystania na własny rachunek lub w imieniu klientów (oraz w celu odsprzedania klientom) z jakichkolwiek usług transportowych lub towarzyszących, w tym wewnętrznych usług transportowych, bez względu na środek, w szczególności transportem śródlądowym, drogowym lub kolejowym, niezbędnych dla dostarczenia usługi kompleksowej;
- c) przygotowania dokumentacji dotyczącej transportu, dokumentów celnych lub innych dokumentów odnoszących się do pochodzenia i charakteru towarów transportowanych;

- d) dostarczania informacji w zakresie działalności gospodarczej wszelkimi środkami, łącznie z zastosowaniem skomputeryzowanych systemów informacyjnych oraz elektronicznej wymiany danych (z zastrzeżeniem niedyskryminacyjnych ograniczeń dotyczących telekomunikacji);
- e) zawarcia porozumienia handlowego, w tym udział w kapitale przedsiębiorstwa i powoływanie personelu rekrutowanego na miejscu (lub, w przypadku personelu zagranicznego, z zastrzeżeniem odnośnych postanowień niniejszej Umowy), z innymi agencjami żegludowymi założonymi na miejscu;
- f) działania w imieniu przedsiębiorstw, między innymi przy organizowaniu zawinięcia statku do portu lub w razie potrzeby przejęcia ładunku.

ARTYKUŁ 22

Do celów niniejszej Umowy:

- a) „przedsiębiorstwo wspólnotowe” lub „przedsiębiorstwo tadżyckie” oznacza odpowiednio: spółkę założoną zgodnie z prawem danego Państwa Członkowskiego lub Republiki Tadżykistanu, posiadającą zarejestrowaną siedzibę statutową, zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium odpowiednio Wspólnoty albo Republiki Tadżykistanu. Jednakże, jeśli przedsiębiorstwo założone odpowiednio zgodnie z ustawodawstwem Państwa Członkowskiego lub Republiki Tadżykistanu ma jedynie zarejestrowaną siedzibę na terytorium Wspólnoty lub Republiki Tadżykistanu, jest ono uważane odpowiednio za przedsiębiorstwo wspólnotowe albo przedsiębiorstwo tadżyckie, jeśli jego działalność ma rzeczywisty i ciągły związek odpowiednio z gospodarką jednego z Państw Członkowskich lub Republiki Tadżykistanu.

- b) „filia” danej spółki oznacza: oznacza spółkę faktycznie kontrolowaną przez pierwszą spółkę.
- c) „oddział” danej spółki oznacza: zakład nieposiadający osobowości prawnej o charakterze stałym, powstały w wyniku rozszerzenia działalności podmiotu macierzystego, posiadający zarząd i wyposażony materialnie w celu prowadzenia negocjacji w interesach z osobami trzecimi, aby te osoby trzecie, wiedząc że jeśli będzie to konieczne powstanie związek prawny z podmiotem macierzystym, którego siedziba zarządu znajduje się za granicą, nie będą zobowiązane negocjować bezpośrednio z takim podmiotem macierzystym, lecz mogą dokonywać transakcji handlowych w miejscu prowadzenia działalności stanowiącej rozszerzenie działalności.
- d) „zakładanie spółek” oznacza: prawo spółek wspólnotowych lub tadżyckich, określonych w lit. a), do podjęcia działalności gospodarczej poprzez tworzenie filii i oddziałów odpowiednio w Republice Tadżykistanu lub we Wspólnocie;
- e) „prowadzenie działalności” oznacza prowadzenie działalności gospodarczej;
- f) „działalność gospodarcza” oznacza: działalność o charakterze przemysłowym, handlowym, jak wykonywanie wolnych zawodów.

W odniesieniu do międzynarodowego transportu morskiego, w tym transportu intermodalnego obejmującego częściowo odcinki morskie, z postanowień niniejszego rozdziału oraz rozdziału III korzystają także obywatele Państw Członkowskich lub Republiki Tadżykistanu, mieszkający odpowiednio poza Wspólnotą lub Republiką Tadżykistanu, oraz przedsiębiorstwa żeglugowe mające siedzibę poza Wspólnotą lub Republiką Tadżykistanu i kontrolowane przez obywateli Państwa Członkowskiego lub Republiki Tadżykistanu, jeśli ich statki są zarejestrowane odpowiednio w tym Państwie Członkowskim lub w Republice Tadżykistanu zgodnie z ich odpowiednim ustawodawstwem.

ARTYKUŁ 23

1. Nie naruszając innych postanowień niniejszej Umowy, nic nie stoi na przeszkodzie, aby Strony podjęły środki z powodów ostrożności, w tym ze względu na ochronę inwestorów, deponentów, posiadaczy polis ubezpieczeniowych, lub osób, do których należą prawa powiernicze od usługodawcy finansowego w celu zapewnienia integralności i stabilności systemu finansowego. W wypadku, gdy środki te są niezgodne z postanowieniami niniejszej Umowy, nie mogą być one stosowane jako środki uchylania się od zobowiązań Strony wynikających z niniejszej Umowy.
2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane w sposób wymagający od którejkolwiek ze Stron ujawnienia informacji odnoszących się do interesów i rachunków indywidualnych klientów, czy też jakiegokolwiek informacji poufnej lub informacji zastrzeżonej będącej w posiadaniu instytucji publicznych.
3. Do celów niniejszej Umowy „usługi finansowe” oznaczają działalność opisaną w załączniku III.

ARTYKUŁ 24

Postanowienia niniejszej Umowy nie wykluczają stosowania przez każdą ze Stron wszelkich środków niezbędnych w celu uniknięcia obchodzenia jej środków dotyczących dostępu państw trzecich do ich rynku, w oparciu o postanowienia niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 25

1. Nie naruszając postanowień rozdziału I niniejszego tytułu, przedsiębiorstwo wspólnotowe lub przedsiębiorstwo tadżyckie założone odpowiednio na terytorium Republiki Tadżykistanu lub Wspólnoty, jest uprawnione do zatrudniania w swoich filiach lub oddziałach, zgodnie z ustawodawstwem obowiązującym w kraju przyjmującym, odpowiednio na terytorium Republiki Tadżykistanu lub Wspólnoty, pracowników, którzy są odpowiednio obywatelami Państw Członkowskich Wspólnoty i Republiki Tadżykistanu, pod warunkiem, że ci pracownicy należą do kluczowego personelu, określonego w ustępie 2 niniejszego artykułu, oraz że zostaną zatrudnieni wyłącznie przez te przedsiębiorstwa lub oddziały. Zezwolenia na pobyt i na pracę dla takich pracowników są wydawane wyłącznie na okres zatrudnienia.

2. Personel kluczowy wyżej wymienionych przedsiębiorstw, zwanych dalej „organizacjami”, składa się z „osób przeniesionych w ramach przedsiębiorstwa”, określonych w lit. c) i należących do następujących kategorii, pod warunkiem, że organizacja posiada osobowość prawną, a te osoby zostały zatrudnione przez nią lub były dla niej partnerami (innymi niż udziałowcy większościowi) przez okres co najmniej jednego roku, bezpośrednio poprzedzającego takie przejście:

- a) osoby pracujące na wyższych stanowiskach organizacji, które przede wszystkim zarządzają zakładem, podlegają ogólnemu nadzorowi lub kierownictwu, głównie ze strony zarządu lub udziałowców przedsiębiorstwa lub odpowiednich organów, włączając w to:
- kierowania zakładem, wydziałem lub działem zakładu,
 - nadzór i kontrolę nad innymi pracownikami nadzoru i kierownictwa lub funkcje techniczne,
 - bezpośrednio zatrudnianie lub zwalnianie pracowników lub podejmowanie innych środków odnośnie do spraw kadrowych z tytułu powierzonych im uprawnień;
- b) osoby zatrudnione przez organizację, posiadające szczególne kluczowe kwalifikacje w dziedzinie obsługi zakładu, aparatury badawczej, technologii lub zarządzania. Ocena posiadanych kwalifikacji może odzwierciedlać, poza wiedzą właściwą dla zakładu, wysoki poziom kwalifikacji odnoszących się do danego rodzaju pracy lub branży wymagającej specyficznej wiedzy technicznej, w tym wykonywanie uznanego zawodu;

- c) „osoba przeniesiona w ramach przedsiębiorstwa” oznacza osobę fizyczną pracującą dla organizacji na terytorium jednej ze Stron i czasowo przeniesioną w ramach wykonywanej działalności gospodarczej na terytorium innej Strony; organizacja dokonująca przeniesienia musi mieć główne miejsce prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium jednej ze Stron, a przeniesienie pracownika musi się odbywać do filii lub oddziału tej organizacji, wykonującej faktycznie działalność gospodarczą na terytorium drugiej Strony.

ARTYKUŁ 26

1. Strony dokładają wszelkich starań, aby nie podejmować środków lub działań ograniczających warunki zakładania przedsiębiorstw lub prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa w większym stopniu, niż miało to miejsce w dniu poprzedzającym datę podpisania niniejszej Umowy.
2. Postanowienia niniejszego artykułu należy stosować bez uszczerbku dla postanowień art. 34: sytuacje określone w art. 34 są regulowane wyłącznie postanowieniami tego artykułu z wyłączeniem jakichkolwiek innych postanowień.
3. Działając w duchu partnerstwa i współpracy, oraz w świetle postanowień art. 40, rząd Republiki Tadżykistanu informuje Wspólnotę o swoim zamiarze złożenia propozycji nowych przepisów ustawowych lub wykonawczych mogących ograniczyć warunki zakładania lub funkcjonowania w Republice Tadżykistanu, filii lub oddziałów spółek wspólnotowych w stopniu większym niż miało to miejsce przed dniem podpisania niniejszej Umowy. Wspólnota może zwrócić się do Republiki Tadżykistanu o udzielenie informacji o takich projektach przepisów ustawowych lub wykonawczych oraz rozpocząć konsultacje dotyczące tych projektów.

4. W sytuacji, gdy nowe ustawodawstwo lub przepisy wykonawcze przyjęte w Republice Tadżykistanu powodują ograniczenie warunków prowadzenia działalności przez oddziały lub filie przedsiębiorstw wspólnotowych posiadających siedzibę w Republice Tadżykistanu w większym stopniu, niż miało to miejsce w dniu poprzedzającym datę podpisania niniejszej Umowy, odpowiednie ustawodawstwo lub przepisy wykonawcze nie będą miały zastosowania przez okres trzech lat od chwili wejścia w życie przedmiotowego aktu do tych filii lub oddziałów, które już posiadają siedzibę w Republice Tadżykistanu w chwili wejścia w życie przedmiotowego aktu.

ROZDZIAŁ III

USŁUGI TRANSGRANICZNE ŚWIADCZONE POMIĘDZY WSPÓLNOTĄ A REPUBLIKĄ TADŻYKISTANU

ARTYKUŁ 27

1. Strony zobowiązują się zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału do podejmowania środków niezbędnych do stopniowego zezwolenia na świadczenie usług przez przedsiębiorstwa wspólnotowe lub tadżyckie posiadające siedzibę na terytorium Strony innej, niż Strona na terytorium której ma swoją siedzibę usługobiorca, uwzględniając rozwój sektora usług na terytorium Stron.
2. Rada Współpracy opracowuje zalecenia dotyczące wykonania postanowień ust. 1.

ARTYKUŁ 28

Strony współpracują na rzecz rozwoju sektora usług rynkowych w Republice Tadżykistanu.

ARTYKUŁ 29

1. W odniesieniu do międzynarodowego transportu morskiego Strony zobowiązują się stosować skutecznie zasadę nieograniczonego dostępu do rynku i przewozu morskiego, opartego na zasadach komercyjnych.

- a) Powyższe postanowienie pozostaje bez uszczerbku dla praw i zobowiązań wynikających z Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Kodeksu Postępowania Konferencji Liniowych, odnoszących się do jednej lub drugiej Strony niniejszej Umowy. Linie nie objęte postanowieniami Konferencji będą miały prawo do swobodnej konkurencji z liniami, wobec których mają zastosowanie postanowienia Konferencji, o ile będą przestrzegać reguł uczciwej konkurencji w oparciu o zasady handlowe;
- b) Strony potwierdzają swoje przywiązanie do zasad swobodnej konkurencji jako istotnej cechy handlu sypkimi i płynnymi towarami masowymi.

2. W zastosowaniu zasad określonych w ust. 1, Strony:

- a) nie stosują, od chwili wejścia w życie niniejszej Umowy, klauzul o podziale ładunku z umów dwustronnych między danym Państwem Członkowskim Wspólnoty a byłym Związkiem Radzieckim;

- b) nie wprowadzają w przyszłych umowach dwustronnych z państwami trzecimi klauzul o podziale ładunku, chyba że zaistnieją wyjątkowe okoliczności, w których towarzystwa żeglugi liniowej jednej lub drugiej Strony niniejszej Umowy nie miałyby innej możliwości udziału w handlu z lub do danego państwa trzeciego;
- c) zakazują w przyszłych umowach dwustronnych wprowadzania klauzul o podziale ładunku w przypadku handlu sypkimi i płynnymi towarami masowymi;
- d) znoszą z dniem wejścia w życie niniejszej Umowy wszelkie środki jednostronne, przeszkody administracyjne, techniczne i inne, które mogłyby wywierać skutek ograniczający lub dyskryminacyjny w stosunku do swobodnego świadczenia usług w międzynarodowym transporcie morskim.

3. Każda ze Stron przyznaje między innymi statkom będącym własnością obywateli lub spółek drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne, niż traktowanie przyznawane własnym statkom w zakresie dostępu do portów otwartych dla handlu międzynarodowego, możliwości korzystania z infrastruktury i pomocniczych służb morskich w tych portach, jak również związane z należnościami i opłatami, ułatwieniami celnymi oraz wyznaczaniem miejsc zrzucania kotwicy a także infrastrukturą przeznaczoną do załadunku i wyładunku.

ARTYKUŁ 30

Aby zapewnić między Stronami koordynację rozwoju transportu, dostosowanego do ich potrzeb handlowych, warunki wzajemnego dostępu do rynku oraz świadczenie usług w transporcie drogowym, kolejowym i śródlądowym, a także, gdy zachodzą takie okoliczności, w transporcie lotniczym, będą stanowić przedmiot szczególnych uzgodnień negocjowanych między Stronami, po wejściu w życie niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ IV

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 31

1. Postanowienia niniejszego tytułu są stosowane z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego.
2. Nie znajdują one zastosowania do działalności, która na terytorium każdej ze Stron związana jest, nawet tylko sporadycznie, z wykonywaniem władzy publicznej.

ARTYKUŁ 32

Do celów niniejszego tytułu, żadne z postanowień niniejszej Umowy nie stanowi przeszkody dla stosowania przez Strony ich przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących wjazdu i pobytu, zatrudnienia, warunków pracy, osiedlania się osób fizycznych oraz świadczenia usług, pod warunkiem, że działania te nie niweczą i nie naruszają na korzyści, które przysługują Stronom zgodnie ze szczególnymi postanowieniami niniejszej Umowy. Powyższe postanowienia pozostają bez uszczerbku dla art. 31.

ARTYKUŁ 33

Przedsiębiorstwa, które są kontrolowane, i których właścicielami są wspólnie przedsiębiorstwa tadżyckie i przedsiębiorstwa wspólnotowe są również beneficjentami postanowień rozdziałów II, III i IV.

ARTYKUŁ 34

Traktowanie przyznane przez którąkolwiek ze Stron drugiej Stronie na podstawie niniejszej Umowy od dnia poprzedzającego o miesiąc datę wejścia w życie określonych zobowiązań, wynikających z Układu Ogólnego w sprawie Handlu Usługami (GATS), nie może być w żadnym wypadku korzystniejsze, jeśli chodzi o sektory lub środki, do których odnosi się GATS, niż traktowanie przyznane przez tą Stronę zgodnie z postanowieniami GATS, bez względu na sektor, podsektor, czy tryb świadczenia usługi.

ARTYKUŁ 35

Do celów rozdziałów II, III i IV nie uwzględnia się traktowania przyznawanego przez Wspólnotę, jej Państwa Członkowskie lub Republikę Tadżykistanu na podstawie zaciągniętych zobowiązań na mocy umów o integracji gospodarczej zgodnie z zasadami art. V GATS.

ARTYKUŁ 36

1. Klauzula najwyższego uprzywilejowania, przyznana zgodnie z postanowieniami niniejszego tytułu nie ma zastosowania do ulg podatkowych, których Strony udzielają lub udzielą w przyszłości na podstawie porozumień w sprawie zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu, lub innych uzgodnień podatkowych.
2. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie będzie interpretowane w sposób, który by przeszkodził przyjęciu lub stosowaniu przez Strony środka mającego zapobiegać uchylaniu się od płacenia podatków, zgodnie z postanowieniami podatkowymi umów o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu lub innych uzgodnień podatkowych lub krajowego ustawodawstwa podatkowego.
3. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie będzie interpretowane w sposób, który by przeszkodził Państwom Członkowskim lub Republice Tadżykistanu w ustanowieniu rozróżnienia, w drodze stosowania odpowiednich przepisów ich ustawodawstwa podatkowego, pomiędzy podatnikami, którzy nie są w identycznej sytuacji, w szczególności w odniesieniu do ich miejsca zamieszkania.

ARTYKUŁ 37

Bez uszczerbku dla art. 24, żadne postanowienie rozdziałów II, III i IV nie będzie interpretowane jako uprawniające:

- obywateli Państw Członkowskich lub Republiki Tadżykistanu odpowiednio do wjazdu lub pozostawania na terytorium Republiki Tadżykistanu lub Wspólnoty, w jakimkolwiek charakterze, w szczególności jako akcjonariusza lub wspólnika spółki lub też jej kierownika bądź pracownika, lub jako usługodawcy bądź usługobiorcy,
- wspólnotowe oddziały lub filie przedsiębiorstw tadżyckich do zatrudniania na terytorium Wspólnoty obywateli Republiki Tadżykistanu,
- tadżyckie oddziały lub filie przedsiębiorstw wspólnotowych do zatrudniania na terytorium Republiki Tadżykistanu obywateli Państw Członkowskich,
- przedsiębiorstwa tadżyckie bądź wspólnotowe oddziały i filie przedsiębiorstw tadżyckich do zatrudniania obywateli tadżyckich na mocy umów o pracę zawartych na czas określony do wykonywania zleceń na rzecz i pod kontrolą innych osób,
- przedsiębiorstwa wspólnotowe bądź tadżyckie oddziały lub filie przedsiębiorstw wspólnotowych do zatrudniania obywateli Państw Członkowskich na mocy umów zawartych na czas określony.

ROZDZIAŁ V

PŁATNOŚCI BIEŻĄCE I KAPITAŁ

ARTYKUŁ 38

1. Strony zobowiązują się wyrazić zgodę na dokonywanie, we w pełni wymiennej walucie, wszelkich płatności na rachunek bieżący bilansu płatniczego, między osobami zamieszkałymi we Wspólnocie i Republice Tadżykistanu, które są związane z przepływem towarów, usług lub osób dokonany zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy.
2. W odniesieniu do transakcji na rachunkach kapitałowych bilansu płatniczego, od daty wejścia w życie niniejszej Umowy zapewniony jest swobodny przepływ kapitału związany z bezpośrednimi inwestycjami dokonywanymi w przedsiębiorstwach utworzonych zgodnie z ustawodawstwem kraju przyjmującego oraz inwestycjami dokonywanymi zgodnie z postanowieniami rozdziału II, jak również likwidacją lub repatriacją tych inwestycji oraz wszelkiego wynikającego z nich zysku.
3. Bez uszczerbku dla postanowień ust. 2 lub ust. 5, po wejściu w życie niniejszej Umowy nie są wprowadzane żadne nowe ograniczenia dewizowe dotyczące przepływu kapitału i płatności bieżących z tym przepływem związanych, dokonywanych między mieszkańcami Wspólnoty lub Republiki Tadżykistanu a istniejące ustalenia w tym zakresie nie mogą być zmienione na bardziej restrykcyjne.

4. Strony wzajemnie zasięgają opinii w celu ułatwienia przepływu kapitału w innej formie, niż ta określona w ust. 2, między Wspólnotą a Republiką Tadżykistanu, w celu wsparcia realizacji celów niniejszej Umowy.

5. W odniesieniu do postanowień niniejszego artykułu, dopóki nie zostanie wprowadzona całkowita wymienialność waluty tadżyckiej w rozumieniu art. VIII Regulaminu Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), Republika Tadżykistanu może w szczególnych okolicznościach stosować ograniczenia dewizowe związane z udzieleniem lub uzyskaniem krótkoterminowych i średnioterminowych kredytów finansowych, w takim zakresie, w jakim ograniczenia te są nakładane na Republikę Tadżykistanu przy udzielaniu takich kredytów i są dozwolone ze względu na status Republiki Tadżykistanu w MFW. Republika Tadżykistanu stosuje te ograniczenia w sposób niedyskryminacyjny. Ograniczenia te są stosowane w taki sposób, aby w jak najmniejszym stopniu wpływały negatywnie na funkcjonowanie niniejszej Umowy. Republika Tadżykistanu informuje niezwłocznie Radę Współpracy o podjęciu takich środków i o wszelkich wprowadzanych zmianach.

6. Bez uszczerbku dla ust. 1 i 2, jeżeli w szczególnych okolicznościach swobodny przepływ kapitału między Wspólnotą a Republiką Tadżykistanu powoduje lub może spowodować poważne trudności w funkcjonowaniu polityki kursowej lub polityki pieniężnej Wspólnoty bądź Republiki Tadżykistanu, odpowiednio Wspólnota lub Republika Tadżykistanu mogą przedsięwziąć środki ochronne w odniesieniu do przepływu kapitału między Wspólnotą a Republiką Tadżykistanu na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, jeśli środki takie są absolutnie konieczne.

ROZDZIAŁ VI

OCHRONA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ, PRZEMYSŁOWEJ I HANDLOWEJ

ARTYKUŁ 39

1. Zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu oraz załącznika III, Republika Tadżykistanu kontynuuje poprawę ochrony praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej tak, aby w ciągu pięciu lat od chwili wejścia w życie niniejszej Umowy zapewnić poziom ochrony podobny do wspólnotowego, łącznie ze skutecznymi środkami ochrony tych praw.
2. Po upływie pięciu lat od chwili wejścia w życie Umowy, Republika Tadżykistanu przystąpi do wielostronnych konwencji w sprawie praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej, wymienionych w ust. 1 załącznika IV, których Stronami są Państwa Członkowskie Wspólnoty, lub które są faktycznie stosowane przez Państwa Członkowskie zgodnie z odpowiednimi postanowieniami tych konwencji. Przy realizacji niniejszego postanowienia Wspólnota udziela wszelkiego możliwego wsparcia.

TYTUŁ V

WSPÓŁPRACA LEGISLACYJNA

ARTYKUŁ 40

1. Strony uznają, że ważną przesłanką wzmacniania więzi gospodarczych między Republiką Tadżykistanu a Wspólnotą jest zbliżenie istniejącego i przyszłego ustawodawstwa Republiki Tadżykistanu do ustawodawstwa Wspólnoty. Republika Tadżykistanu podejmuje wysiłki w celu stopniowego zapewniania zgodności swego ustawodawstwa z ustawodawstwem wspólnotowym.
2. Zbliżenie ustawodawstwa obejmuje w szczególności następujące dziedziny: prawo celne, prawo przedsiębiorstw, prawo bankowe i inne usługi finansowe, rachunkowość i podatki przedsiębiorstw, własność intelektualną, ochrona pracowników w miejscu pracy, zasady konkurencji, w tym wszelkie związane sprawy i praktyki handlowe, zamówienia publiczne, ochrona zdrowia i życia ludzi, zwierząt i roślin, ochrona środowiska, ochrona konsumentów, podatki pośrednie, przepisy i normy techniczne, przepisy ustawowe i wykonawcze w zakresie energii jądrowej, transport i komunikacja elektroniczna.
3. Wspólnota zapewni Republice Tadżykistanu pomoc techniczną w celu realizacji tych środków, która może obejmować między innymi:
 - wymianę ekspertów,

- szybkie przekazywanie informacji, w szczególności na temat odpowiedniego ustawodawstwa,
- organizację seminariów,
- kształcenie osób uczestniczących w przygotowywaniu i wykonywaniu ustawodawstwa,
- pomoc w tłumaczeniu ustawodawstwa wspólnotowego w odpowiednich sektorach.

4. Strony uzgadniają, że w przypadku, gdy wymiana handlowa między Stronami zostanie naruszona, na uzgodnionych zasadach dokonają przeglądu sposobów stosowania odpowiednich przepisów prawa konkurencji.

TYTUŁ VI

WSPÓŁPRACA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

ARTYKUŁ 41

1. Wspólnota i Republika Tadżykistanu ustanawiają współpracę gospodarczą, która ma się przyczynić do realizacji procesu reform gospodarczych oraz poprawy i stałego rozwoju w Republice Tadżykistanu. Taka współpraca wzmacnia istniejące więzi gospodarcze z korzyścią dla obu stron.

2. Założenia polityki oraz inne środki mają wspomagać reformy gospodarczo-społeczne oraz restrukturyzację systemu gospodarczego w Republice Tadżykistanu i opierają się na zasadach stałego i harmonijnego rozwoju społecznego; ponadto obejmują one w pełni ochronę środowiska naturalnego oraz walkę z ubóstwem.
3. W tym celu współpraca będzie się skupiać w szczególności na rozwoju społeczno-gospodarczym, rozwoju zasobów ludzkich, wsparciu dla przedsiębiorstw (w tym prywatyzacji, inwestycjach i rozwoju usług finansowych), rolnictwie i sektorze żywności (w tym bezpieczeństwie żywności), zarządzaniu zasobami wodnymi, energetyce (w tym hydroenergetyce) i cywilnym bezpieczeństwie atomowym, zdrowiu i walce z ubóstwem, transporcie, usługach pocztowych, komunikacji elektronicznej, turystyce, ochronie środowiska, działalności transgranicznej i współpracy regionalnej.
4. Szczególną uwagę zwraca się na środki mogące wspierać potencjał gospodarczy Republiki Tadżykistanu oraz współpracę regionalną.
5. W stosownych okolicznościach, współpraca gospodarcza oraz inne formy współpracy przewidziane w niniejszej Umowie mogą uzyskać wsparcie przez pomoc techniczną ze strony Wspólnoty, z uwzględnieniem odpowiedniego wspólnotowego rozporządzenia Rady, które dotyczy pomocy technicznej na rzecz Niepodległych Państw, z pierwszeństwem uzgodnień w ramach programu orientacyjnego odnoszącego się do wspólnotowej pomocy technicznej dla Azji Środkowej i jego zastosowania do Tadżykistanu oraz ustalonych w nim procedur koordynacji i wykonania. Republika Tadżykistanu może również korzystać z innych programów wspólnotowych zgodnie z właściwymi rozporządzeniami przyjętymi przez Radę.

ARTYKUŁ 42

Współpraca w dziedzinie obrotu towarami i usług

Strony podejmą współpracę, aby zapewnić zgodność handlu międzynarodowego Republiki Tadżykistanu z zasadami WTO. W tym celu Wspólnota udzieli pomocy technicznej Republice Tadżykistanu.

Współpraca ta obejmuje szczególne kwestie bezpośrednio związane z ułatwieniami w handlu w szczególności w celu udzielenia pomocy Republice Tadżykistanu w dostosowaniu jej ustawodawstwa i przepisów wykonawczych do zasad WTO i w ten sposób, gdy będzie to możliwe, spełnienia warunków przystąpienia do tej organizacji. Obejmuje ona:

- kształtowanie polityki w zakresie handlu i kwestii związanych z handlem, w tym płatności i mechanizmów clearingowych,
- opracowanie stosownego ustawodawstwa.

ARTYKUŁ 43

Współpraca przemysłowa

1. Współpraca ta ma w szczególności na celu wspieranie:

- rozwoju kontaktów gospodarczych między podmiotami gospodarczymi obu Stron, w tym małych i średnich przedsiębiorstw,
- udziału Wspólnoty w wysiłkach podejmowanych przez Republikę Tadżykistanu w celu restrukturyzacji jej przemysłu,
- poprawy zarządzania,
- poprawy jakości produktów przemysłowych i dostosowanie jej do norm międzynarodowych,
- rozwoju zadowalających możliwości produkcyjnych i przetwórczych w sektorze surowców,
- ustanowieniu odpowiednich zasad i praktyk handlowych, w tym wprowadzania produktów do obrotu,
- ochrony środowiska,
- przekształcenie przemysłu obronnego,
- kształcenie personelu,

2. Postanowienia niniejszego artykułu pozostają bez wpływu na stosowanie wspólnotowych zasad konkurencji dotyczących przedsiębiorstw.

ARTYKUŁ 44

Popieranie i ochrona inwestycji

1. Mając na uwadze odpowiednie uprawnienia i kompetencje Wspólnoty i jej Państw Członkowskich, celem współpracy jest stworzenie korzystnego klimatu dla inwestycji, zarówno krajowych, jak zagranicznych, szczególnie poprzez lepsze warunki ochrony inwestycji, transferu kapitału oraz wymiany informacji w zakresie możliwości inwestycyjnych.

2. Współpraca ma w szczególności na celu:

- zawarcie, gdzie stosowne, między Państwami Członkowskimi a Republiką Tadżykistanu, umów w celu uniknięcia podwójnego opodatkowania,
- stworzenie korzystnych warunków w celu przyciągnięcia zagranicznych inwestycji do gospodarki tadżyckiej,
- ustalenie stabilnych i odpowiednich przepisów i warunków handlowych, jak również wymianę informacji w zakresie przepisów ustawowych, wykonawczych i praktyk administracyjnych w dziedzinie inwestycji,
- wymianę informacji dotyczącą możliwości inwestycyjnych między innymi w ramach targów, wystaw, tygodni handlowych i innych imprez.

ARTYKUŁ 45

Zamówienia publiczne

Strony współpracują w celu tworzenia warunków dla otwartego i konkurencyjnego udzielania zamówień na towary i usługi w szczególności w drodze przetargów.

ARTYKUŁ 46

Współpraca w dziedzinie norm i oceny zgodności

1. Współpraca między Stronami ma na celu wspieranie dostosowania do uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym kryteriów, zasad i wytycznych w zakresie jakości. Wymagane działania ułatwią postęp na drodze wzajemnego uznawania w zakresie oceny zgodności, jak również poprawę jakości produktów tadżyckich.

2. W tym celu Strony dążą do współpracy w ramach projektów pomocy technicznej, które będą:
 - wspierać odpowiednią współpracę z organizacjami i instytucjami wyspecjalizowanymi w tych dziedzinach,
 - wspierać wykorzystanie wspólnotowych przepisów technicznych oraz stosowanie europejskich norm oraz procedur oceny zgodności,
 - pozwalać na wymianę doświadczeń i informacji technicznych w dziedzinie zarządzania jakością.

ARTYKUŁ 47

Górnictwo i surowce

1. Strony zmierzają do poprawy poziomu inwestycji i handlu w górnictwie i sektorze surowcowym, w tym w sektorze metali nieżelaznych.
2. Współpraca skupia się w szczególności na następujących dziedzinach:
 - wymianie informacji na temat rozwoju w sektorze górniczym i w sektorze metali nieżelaznych,
 - tworzeniu ram prawnych dla współpracy,

- sprawach handlowych,
- przyjmowaniu i wprowadzaniu w życie ustawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska,
- kształcenia zawodowego,
- bezpieczeństwa w górnictwie.

ARTYKUŁ 48

Współpraca w dziedzinie nauki i techniki

1. Strony wspierają współpracę w dziedzinie cywilnych badań naukowych i rozwoju technologicznego, mając na względzie obopólne korzyści, oraz uwzględniając dostępność środków, odpowiedni dostęp do ich odpowiednich programów, z zastrzeżeniem właściwego poziomu skutecznej ochrony praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej.
2. Współpraca naukowa i technologiczna obejmuje:
 - wymianę informacji naukowych i technologicznych,
 - wspólne działania w zakresie badań i rozwoju technicznego,
 - kształcenie i programy wymiany naukowców, badaczy i techników obu Stron zaangażowanych w cywilne badania naukowe i rozwoju technologicznego.

Współpraca ta, jeśli jest realizowana w ramach działalności związanej z edukacją i/lub kształceniem, jest realizowana zgodnie z postanowieniami art. 49.

Za obopólnym porozumieniem Strony mogą inicjować inne formy współpracy naukowej i technicznej.

W ramach tego rodzaju współpracy, szczególną uwagę przywiązuje się do przesunięć naukowców, inżynierów, badaczy i techników, którzy uczestniczą lub uczestniczyli w badaniach nad i/lub produkcji broni masowego rażenia.

3. Współpraca objęta zakresem niniejszego artykułu jest realizowana zgodnie ze szczególnymi ustaleniami wynegocjowanymi i zawartymi według procedur przyjętych przez każdą ze Stron, które to Strony ustalają między innymi odpowiednie postanowienia dotyczące ochrony praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej.

ARTYKUŁ 49

Edukacja i szkolenia

1. Strony współpracują w celu podniesienia poziomu kształcenia ogólnego i kwalifikacji zawodowych w Republice Tadżykistanu, zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym.

2. Współpraca skupia się w szczególności na następujących dziedzinach:

- podniesienie poziomu szkolnictwa wyższego i systemu kształcenia w Republice Tadżykistanu, łącznie z systemem certyfikacji instytucji szkolnictwa wyższego i dyplomów studiów wyższych,
- kształcenie kadry zarządzającej i urzędników sektora publicznego i prywatnego w priorytetowych dziedzinach, które mają zostać określone,
- współpracę między instytucjami szkolnictwa oraz między instytucjami szkolnictwa a przedsiębiorstwami,
- wymiany nauczycieli, absolwentów, kadr zarządzających, młodych naukowców oraz pracowników badawczych, jak również młodzieży,
- wspieranie nauczania w dziedzinie studiów europejskich we właściwych instytucjach,
- nauczanie języków wspólnotowych,
- kształcenie podyplomowe tłumaczy konferencyjnych,
- kształcenie dziennikarzy,
- kształcenie instruktorów szkoleń.

3. Ewentualny udział jednej ze Stron w różnego rodzaju programach w dziedzinie edukacji i kształcenia drugiej Strony może być brany pod uwagę zgodnie z ich odpowiednimi procedurami oraz, w stosownych okolicznościach, przewiduje się ramy instytucjonalne i programy współpracy poprzez dalsze uczestnictwo Republiki Tadżykistanu we wspólnotowym programie Tempus.

ARTYKUŁ 50

Rolnictwo i sektor rolno-spożywczy

Celem współpracy w tej dziedzinie jest popieranie reformy rolnej i struktury rolnictwa; modernizacja, walka z chorobami, prywatyzacja i restrukturyzacja rolnictwa, hodowli, sektora rolno-przemysłowego i sektorów usług w Republice Tadżykistanu; rozwój rynków krajowych i międzynarodowych dla produktów tadżyckich, w warunkach gwarantujących ochronę środowiska, z uwzględnieniem konieczności poprawy bezpieczeństwa w dziedzinie zaopatrzenia w żywność, jak również rozwoju przemysłu rolnego, przetwarzania i dystrybucji produktów rolnych. Strony dążą także do stopniowego zbliżenia norm tadżyckich do technicznych regulacji wspólnotowych dotyczących produktów spożywczych przemysłowych i produktów rolnych, w tym norm sanitarnych i fitosanitarnych.

ARTYKUŁ 51

Energia

1. Współpraca jest realizowana w ramach zasad gospodarki rynkowej i Europejskiej Karty Energetycznej i ma na celu stopniową integrację rynków energetycznych w Europie.
2. Współpraca koncentruje się przede wszystkim na sformułowaniu, a następnie wdrożeniu polityki w dziedzinie energetyki. Obejmuje ona również następujące dziedziny:
 - poprawę zarządzania i uregulowań dotyczących sektora energetycznego zgodnie z założeniami gospodarki rynkowej,
 - poprawę dostaw energii, włączając w to bezpieczeństwo dostaw, w sposób uzasadniony gospodarczo i środowiskowo,
 - popieranie oszczędności energii oraz efektywności energetycznej, a także wykonanie Protokołu Karty Energetycznej dotyczącego efektywności energetycznej i odnośnych aspektów ochrony środowiska,
 - modernizację infrastruktury energetycznej,
 - poprawę technologii zaopatrzenia energetycznego oraz końcowego wykorzystania różnych rodzajów energii,

- zarządzanie i kształcenie techniczne w sektorze energetycznym,
- przesyłanie i tranzyt materiałów i surowców energetycznych,
- wprowadzenie szeregu rozwiązań instytucjonalnych, prawnych, podatkowych i innych niezbędnych do zwiększenia handlu energią i inwestycji w sektorze energetycznym,
- rozwój energetyki wodnej i innych odnawialnych źródeł energii.

3. Strony wymieniają stosowne informacje dotyczące projektów inwestycyjnych w sektorze energetycznym, w szczególności dotyczące wytwarzania zasobów energetycznych, budowy i czyszczenia rurociągów, gazociągów oraz innych sposobów przesyłu produktów energetycznych. Strony przywiązują szczególną uwagę do współpracy w zakresie inwestycji w sektorze energetycznym i sposobu ich uregulowania. Strony współpracują w celu jak najefektywniejszego wykonania postanowień tytułu IV i art. 44 w odniesieniu do inwestycji w sektorze energetycznym.

ARTYKUŁ 52

Środowisko i zdrowie ludzi

1. Mając na uwadze Europejską Kartę Energetyczną oraz Deklaracje Konferencji z Lucerny z kwietnia 1993 roku i Konferencji z Sofii z października 1995 roku, jak również uwzględniając Traktat Karty Energetycznej, w szczególności jego art. 19, a także Protokół Karty Energetycznej dotyczący efektywności energetycznej i odnośnych aspektów ochrony środowiska, Strony rozwijają i zacieśniają współpracę w dziedzinie ochrony środowiska i zdrowia ludzi.

2. Współpraca, której celem jest ochrona środowiska oraz zapobieganie wszelkim formom zanieczyszczenia środowiska, obejmuje:

- sprawowanie skutecznego nadzoru nad zanieczyszczeniem środowiska oraz ocena stopnia zanieczyszczenia; system informacji o stanie środowiska,
- zapobieganie zanieczyszczaniu powietrza i wody o charakterze lokalnym, regionalnym i transgranicznym,
- przywrócenie równowagi ekologicznej,
- harmonijna, skuteczna i przyjazna dla środowiska produkcja i wykorzystanie energii,
- bezpieczeństwo ekologiczne zakładów przemysłowych,

- klasyfikacja i bezpieczne obchodzenie się z chemikaliami,
- jakość wody,
- zmniejszanie ilości odpadów, recykling i bezpieczne usuwanie odpadów oraz wykonanie Konwencji bazylejskiej od momentu jej podpisania,
- wpływ rolnictwa na środowisko naturalne, erozja gleby oraz zanieczyszczenia chemiczne,
- ochrona lasów,
- ochrona różnorodności biosfery i obszarów chronionych, jak również harmonijne wykorzystanie i gospodarowanie zasobami biologicznymi,
- plan zagospodarowania przestrzennego, łącznie z budownictwem i planem zagospodarowania przestrzennego miast,
- wykorzystanie instrumentów ekonomicznych i podatkowych,
- globalne zmiany klimatyczne,
- edukacja i uświadomienie w zakresie środowiska,
- wykonanie Konwencji z Espoo o transgranicznych ocenach oddziaływania na środowisko od momentu jej podpisania.

3. Współpraca obejmuje następujące obszary:

- planowanie działań na wypadek katastrof i innych zagrożeń,
- wymianę informacji oraz ekspertów, w tym informacji i ekspertów zajmujących się transferem czystych technologii oraz bezpiecznym i przyjaznym dla środowiska wykorzystaniem biotechnologii,
- wspólne badania naukowe,
- dostosowanie ustawodawstwa do norm wspólnotowych,
- współpracę na poziomie regionalnym, włączając współpracę w ramach Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska, oraz na poziomie międzynarodowym,
- rozwój strategii, w szczególności w odniesieniu do problemów globalnych i klimatycznych, jak również w celu osiągnięcia trwałego rozwoju,
- badania dotyczące wpływu na środowisko naturalne.

4. Strony podejmują wysiłki w celu rozwoju współpracy w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących zdrowia ludzi, w szczególności dzięki pomocy technicznej w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych oraz ochrony matek i małych dzieci.

ARTYKUŁ 53

Transport

Strony rozwijają i wzmacniają współpracę w dziedzinie transportu.

Współpraca ta ma na celu między innymi restrukturyzację i modernizację systemów i sieci transportowych w Republice Tadżykistanu oraz rozwój i zapewnienie, w stosownych okolicznościach, kompatybilności systemów transportowych w kontekście dążenia do globalnego systemu transportowego, identyfikacja i opracowywanie projektów priorytetowych oraz wysiłki na rzecz przyciągnięcia inwestycji niezbędnych dla ich realizacji.

Współpraca obejmuje głównie:

- modernizację zarządzania i eksploatacji transportu drogowego, kolei i lotnisk,
- modernizację i rozwój infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniczej, żeglugowej i nawigacji lotniczej, w tym modernizację głównych tras komunikacyjnych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania i połączeń transeuropejskich dla wyżej wymienionych sposobów transportu, w szczególności tych związanych z projektem TRACECA,
- promowanie i rozwój transportu multimodalnego,
- promowanie wspólnych programów badawczych i rozwojowych,

- przygotowanie ram legislacyjnych i instytucjonalnych dla opracowania i wdrożenia działań, łącznie z prywatyzacją sektora transportu,
- uproszczenie procedur dotyczących wszelkich form transportu w regionie.

ARTYKUŁ 54

Komunikacja elektroniczna i usługi pocztowe

W ramach swoich właściwych uprawnień i kompetencji Strony rozszerzają i umacniają współpracę w następujących dziedzinach:

- ustalenia założeń polityki i wytycznych dla rozwoju sektora komunikacji elektronicznej i usług pocztowych,
- określenia zasad polityki taryfowej i obrotu w komunikacji elektronicznej oraz usługach pocztowych,
- przeprowadzania transferu technologii i know-how, w tym w zakresie europejskich norm technicznych i systemów certyfikacji,
- wspierania rozwoju projektów w dziedzinie komunikacji elektronicznej i usług pocztowych oraz przyciąganie inwestorów,

- poprawy efektywności i jakości usług komunikacji elektronicznej i pocztowych, między innymi poprzez liberalizację działalności podsektorów,
- zaawansowane stosowanie komunikacji elektronicznej, w szczególności w zakresie elektronicznego transferu środków,
- zarządzania sieciami komunikacji elektronicznej i ich optymalizacji,
- określenie właściwych przepisów wykonawczych dotyczących świadczenia usług komunikacji elektronicznej i pocztowych oraz odnoszących się do wykorzystania częstotliwości radiowych,
- kształcenie w dziedzinie komunikacji elektronicznej i usług pocztowych w celu prowadzenia działalności w warunkach rynkowych.

ARTYKUŁ 55

Usługi finansowe i instytucje podatkowe

1. Współpraca w sektorze usług finansowych ma w szczególności na celu ułatwienie włączenia Republiki Tadżykistanu do powszechnie uznanych systemów wzajemnych rozliczeń. Pomoc techniczna dotyczy:

- stworzenia rynku papierów wartościowych,

- rozwoju usług bankowych, rozwoju wspólnego rynku źródeł kredytowania, włączenia Republiki Tadżykistanu do powszechnie uznanych systemów wzajemnych rozliczeń,
- rozwoju usług w dziedzinie ubezpieczeń, co między innymi stworzyłoby korzystne ramy uczestnictwa przedsiębiorstw wspólnotowych w ustanawianiu wspólnych przedsięwzięć w sektorze ubezpieczeń w Republice Tadżykistanu, jak również rozwoju ubezpieczeń kredytów eksportowych.

Ta współpraca przyczynia się w szczególności do wspierania rozwoju stosunków między Stronami w sektorze usług finansowych.

2. Strony współpracują w zakresie rozwoju systemu podatkowego i instytucji podatkowych w Republice Tadżykistanu. Współpraca ta obejmuje wymianę informacji i doświadczeń w dziedzinie podatków i szkolenia osób uczestniczących w tworzeniu i realizacji polityki podatkowej.

ARTYKUŁ 56

Restrukturyzacja i prywatyzacja przedsiębiorstw

Uznając, że prywatyzacja ma zasadnicze znaczenie dla trwałej odbudowy gospodarczej, Strony zgadzają się współpracować przy rozwijaniu niezbędnych ram instytucjonalnych, prawnych i metodologicznych. Szczególną uwagę poświęca się właściwemu przebiegowi i przejrzystości procesu prywatyzacji, wymianie informacji i doświadczeń oraz właściwemu szkoleniu w zakresie polityki inwestycyjnej.

Pomoc techniczna skupia się między innymi na:

- dalszym rozwoju podstawy instytucjonalnej w ramach rządu Republiki Tadżykistanu, koniecznej dla zdefiniowania i zarządzania procesem prywatyzacji,
- dalszym rozwoju strategii prywatyzacji rządu Republiki Tadżykistanu, włączając w to ramy prawne i mechanizmy realizacji,
- wspieraniu rynkowego podejścia do korzystania z gruntów i ich użytkowania,
- restrukturyzacji przedsiębiorstw jeszcze nie gotowych do prywatyzacji,
- rozwoju prywatnej przedsiębiorczości, w szczególności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- rozwoju funduszy inwestycyjnych.

Celem tej współpracy jest przyczynianie się do promowania wspólnotowych inwestycji w Republice Tadżykistanu.

ARTYKUŁ 57

Rozwój regionalny

1. Strony zacieśniają współpracę w dziedzinie rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego.
2. W tym celu Strony zachęcają władze krajowe, regionalne i lokalne do wymiany informacji na temat polityki regionalnej i planowania przestrzennego, jak również metod kształtowania polityki regionalnej dotyczącej w szczególności rozwoju obszarów słabo rozwiniętych.

Strony także wspierają bezpośrednie kontakty między odpowiednimi organizacjami regionalnymi i publicznymi, odpowiedzialnymi za planowanie rozwoju regionalnego, między innymi w celu wymiany metod i środków wspierania rozwoju regionalnego.

ARTYKUŁ 58

Współpraca socjalna

1. W odniesieniu do zdrowia i bezpieczeństwa, Strony rozwijają współpracę mającą na celu, między innymi, poprawę poziomu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników.

Współpraca obejmuje głównie:

- edukację i kształcenie w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa, ze zwróceniem szczególnej uwagi na sektory działalności wysokiego ryzyka,
 - rozwój i promocję środków zapobiegawczych w zwalczaniu chorób zawodowych i innych przypadłości zawodowych,
 - zapobieganie niebezpieczeństwu poważnych wypadków i zarządzanie toksycznymi chemikaliami,
 - badania w celu udoskonalania informacji i zrozumienia kwestii związanych ze środowiskiem pracy, jak również zdrowia i bezpieczeństwa pracowników.
2. W odniesieniu do zatrudnienia współpraca obejmuje w szczególności pomoc techniczną w zakresie:
- optymalizacji rynku pracy,

- modernizacji usług związanych z pośrednictwem pracy i doradztwem,
- planowania i realizacji programów restrukturyzacji,
- wspierania rozwoju lokalnego zatrudnienia,
- wymiany informacji na temat programów dotyczących elastycznego zatrudnienia, w szczególności programów ożywiających pracę na własny rachunek i promujących przedsiębiorczość.

3. Strony zwracają szczególną uwagę na współpracę w dziedzinie ochrony socjalnej, która obejmuje między innymi współpracę w zakresie planowania i realizacji reform w zakresie ochrony socjalnej w Republice Tadżykistanu.

Reformy te mają na celu rozwój w Republice Tadżykistanu metod ochrony właściwych dla gospodarki rynkowej i obejmują wszelkie odpowiednie formy ochrony socjalnej.

ARTYKUŁ 59

Turystyka

Strony poszerzają i rozwijają wzajemną współpracę, która obejmuje w szczególności:

- ułatwianie wymiany turystycznej,

- poprawę przepływu informacji,
- transfer know-how,
- badania możliwości organizowania wspólnych działań,
- współpracę między urzędowymi organami do spraw turystyki, w tym przygotowanie materiałów reklamowych,
- kształcenie w dziedzinie rozwoju turystyki.

ARTYKUŁ 60

Małe i średnie przedsiębiorstwa

1. Strony mają na celu rozwój i umacnianie małych i średnich przedsiębiorstw oraz ich zrzeszeń, jak również współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami Wspólnoty i Republiki Tadżykistanu.
2. Współpraca obejmuje pomoc techniczną, w szczególności w następujących obszarach:
 - rozwój uregulowań prawnych dla małych i średnich przedsiębiorstw,

- wdrożenie właściwej infrastruktury dla wspierania małych i średnich przedsiębiorstw, promowania komunikacji i współpracy handlowej pomiędzy małymi i średnimi przedsiębiorstwami tak na terytorium Republiki Tadżykistanu, jak i poza jej obszarem, oraz dla szkolenia MŚP w zakresie technik potrzebnych do pozyskiwania funduszy,
- szkolenia w dziedzinach marketingu, rachunkowości i kontroli jakości produktów.

ARTYKUŁ 61

Informacja i komunikacja

Strony wspierają rozwój nowoczesnych metod zarządzania w dziedzinie informacji, w tym dotyczących mediów, i popierają skuteczną wymianę informacji. Uznaje się za priorytetowe programy mające na celu dostarczanie ogółowi społeczeństwa podstawowych informacji na temat Wspólnoty i Republiki Tadżykistanu, w tym, w miarę możliwości, dostęp do baz danych, z pełnym uwzględnieniem praw własności intelektualnej.

ARTYKUŁ 62

Ochrona konsumentów

Strony podejmą między sobą ścisłą współpracę w celu osiągnięcia zgodności między swoimi systemami ochrony konsumentów. Współpraca ta może objąć w szczególności wymianę informacji na temat prac legislacyjnych i reform instytucjonalnych, organizację stałych systemów wzajemnego przekazywania informacji na temat produktów niebezpiecznych, poprawę jakości informacji przekazywanych konsumentom, szczególnie na temat cen, charakterystyki oferowanych produktów i usług, rozwoju wymiany między rzecznikami interesów konsumentów oraz wzrostu zgodności polityki ochrony konsumentów, a także organizacji seminariów i kursów szkoleniowych.

ARTYKUŁ 63

Cła

1. Współpraca ma na celu zapewnienie zgodności ze wszystkimi postanowieniami, jakie zostaną przyjęte w zakresie handlu i uczciwego handlu oraz osiągnięcia zbliżenia systemu celnego Republiki Tadżykistanu do systemu celnego Wspólnoty.
2. Współpraca obejmuje następujące obszary:
 - wymianę informacji,

- poprawę metod pracy,
- wprowadzenie Nomenklatury Scalonej i jednolitego dokumentu administracyjnego,
- uproszczenie kontroli i formalności dotyczących przewozu towarów,
- wspieranie wprowadzenia nowoczesnych systemów informacji celnej,
- organizację seminariów i kursów doszkalających.

W razie potrzeby zostanie dostarczona pomoc techniczna.

3. Bez uszczerbku dla dalszej współpracy przewidzianej w niniejszej Umowie, w szczególności w tytule VIII, wzajemna pomoc w sprawach celnych między organami administracyjnymi obu Stron odbywa się zgodnie z postanowieniami Protokołu załączonego do niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 64

Współpraca w dziedzinie statystyki

Współpraca w tej dziedzinie ma na celu stworzenie efektywnego systemu statystycznego, dostarczającego wiarygodnych danych statystycznych niezbędnych dla wspierania i nadzorowania procesu reform społeczno-gospodarczych, oraz przyczyniającego się do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości w Republice Tadżykistanu.

Strony współpracują w szczególności w następujących dziedzinach:

- dostosowania tadżyckiego systemu statystycznego do międzynarodowych metod, norm i klasyfikacji,
- wymiany informacji statystycznych,
- dostarczania niezbędnych informacji makro- i mikroekonomicznych w celu wdrażania i zarządzania reformami gospodarczymi.

W tym celu Wspólnota świadczy pomoc techniczną Republice Tadżykistanu.

ARTYKUŁ 65

Ekonomia

Strony ułatwiają proces reform społeczno-gospodarczych i koordynacji polityk gospodarczych w drodze współpracy zmierzającej do poprawy zrozumienia podstawowych mechanizmów ich gospodarki oraz opracowania i wdrożenia polityki gospodarczej w warunkach gospodarki rynkowej. W tym celu Strony wymieniają informacje dotyczące wyników i prognoz makroekonomicznych.

Wspólnota świadczy pomoc techniczną w celu:

- wspierania Republiki Tadżykistanu w procesie realizacji reformy gospodarczej, zapewniając specjalistyczne doradztwo i pomoc techniczną,
- zachęcania do współpracy między ekonomistami w celu przyspieszenia transferu know-how niezbędnego do kształtowania polityki gospodarczej i zapewnienia szerokiego rozpowszechnienia wyników badań z tej dziedziny,
- poprawy zdolności Republiki Tadżykistanu w zakresie tworzenia modeli ekonomicznych.

TYTUŁ VII

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINACH ZWIĄZANYCH Z DEMOKRACJĄ I PRAWAMI CZŁOWIEKA

ARTYKUŁ 66

Strony podejmują współpracę we wszystkich kwestiach dotyczących tworzenia i wzmacniania instytucji demokratycznych, w tym instytucji wymaganych dla wzmocnienia zasad państwa prawnego oraz ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego i OBWE.

Współpraca ta obejmuje programy pomocy technicznej, w szczególności mające na celu pomoc w opracowywaniu ustawodawstwa i stosownych przepisów wykonawczych, wykonaniu takiego ustawodawstwa, funkcjonowaniu sądownictwa, roli państwa w sprawach wymiaru sprawiedliwości oraz funkcjonowania systemu wyborczego. W miarę zaistniałych potrzeb w ramach tej pomocy mogą być przeprowadzane szkolenia. Strony popierają kontakty i wymianę między organami władzy państwowej, regionalnej i sądowniczej, między parlamentarzystami oraz organizacjami pozarządowymi.

TYTUŁ VIII

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZAPOBIEGANIA PRZESTĘPSTWOM ORAZ ZAPOBIEGANIA I KONTROLI NIELEGALNEJ IMIGRACJI

ARTYKUŁ 67

Strony podejmują współpracę mającą na celu zapobieganie przestępstwom, takim jak:

- przestępstwa gospodarcze, w tym korupcja,
- nielegalne transakcje dotyczące różnych towarów, w tym odpadów przemysłowych, nielegalny handel bronią,
- fałszerstwa.

Współpraca w wyżej wymienionych dziedzinach polegać będzie na wzajemnych konsultacjach i ściśle powiązanych wspólnych działaniach. Obejmuje ona dostarczenie pomocy technicznej i administracyjnej, w szczególności w następujących obszarach:

- opracowania krajowego ustawodawstwa w dziedzinie zapobiegania przestępstwom,
- tworzenie centrów informacyjnych,
- poprawa skuteczności instytucji zaangażowanych w zapobieganie przestępstwom,
- szkolenia personelu oraz rozwoju infrastruktury badawczej,
- opracowania akceptowanych przez obie Strony środków w walce z przestępczością.

ARTYKUŁ 68

Pranie pieniędzy

1. Strony są zgodne co do konieczności podejmowania wysiłków i współpracy w celu uniemożliwienia wykorzystywania ich systemów finansowych do prania korzyści pochodzących z działalności przestępczej, w szczególności z handlu narkotykami.
2. Współpraca w tym zakresie obejmuje pomoc administracyjną i techniczną w celu ustalenia właściwych norm w zakresie zwalczania prania pieniędzy, które odpowiadają normom przyjętym w tym obszarze przez Wspólnotę i fora międzynarodowe działające w tej dziedzinie, w szczególności Grupę Roboczą do spraw Finansowych (FATF).

ARTYKUŁ 69

Walka z narkotykami

W ramach swoich uprawnień i kompetencji Strony współpracują, w celu zwiększenia skuteczności stosowania polityki i środków skierowanych przeciwko produkcji, rozprowadzaniu i sprzedaży środków odurzających i substancji psychotropowych, w tym zapobiegania wykorzystaniu chemikaliów służących do ich produkcji, oraz zapobiegania narkomanii i zmniejszania popytu na narkotyki. Jeżeli chodzi o kontrole prekursorów chemicznych i innych podstawowych substancji wykorzystywanych do celów nielegalnej produkcji środków odurzających i substancji psychotropowych, współpraca ta opiera się na normach przyjętych przez Wspólnotę i odpowiednie organy międzynarodowe takie jak Chemical Action Task Force (CATF). Współpraca w tej dziedzinie oparta jest na wzajemnych konsultacjach i ścisłej koordynacji między Stronami w zakresie celów i środków dotyczących poszczególnych dziedzin związanych z walką z narkotykami.

ARTYKUŁ 70

Współpraca w dziedzinie kontroli imigracji

1. Strony ponownie podkreślają znaczenie wspólnej kontroli ruchów migracyjnych między ich terytoriami. W celu wzmocnienia współpracy Strony podejmą dialog obejmujący wszystkie zagadnienia migracji, w tym nielegalną imigrację i handel ludźmi jak również możliwość włączenia zagadnień migracji do krajowych strategii rozwoju społeczno - ekonomicznego krajów pochodzenia migrantów.

2. Współpraca opierać się będzie na dokonanej w ramach wzajemnych konsultacji Stron ocenie specyficznych potrzeb i prowadzona będzie zgodnie z obowiązującymi przepisami wspólnotowymi i krajowymi. Dotyczyć będzie ona w szczególności:

- a) pierwotnych przyczyn migracji;
- b) opracowywania oraz wdrażania przepisów i praktyk na szczeblu krajowym w zakresie ochrony międzynarodowej, w celu wykonania postanowień Konwencji genewskiej z 1951 roku o statusie uchodźcy oraz załączonego do niej protokołu z 1967 roku, jak również każdego innego porozumienia mającego zastosowanie na szczeblu regionalnym lub międzynarodowym w celu zagwarantowania przestrzegania zasady nieodmawiania prawa wjazdu;
- c) zasad przyjmowania, a także praw i statusu osób przyjmowanych, równego traktowania i integracji przebywających legalnie cudzoziemców, ich edukacji i kształcenia oraz środków zwalczania rasizmu i ksenofobii;
- d) opracowywania skutecznej polityki zapobiegania nielegalnej imigracji i handlowi ludźmi, w tym badań nad sposobami zwalczania zorganizowanych grup przestępczych przemytników i handlarzy oraz ochrony ofiar tego typu handlu;
- e) kwestii powrotu osób przebywających nielegalnie na terytorium któregośkolwiek z państw w warunkach poszanowania ludzkiej godności, w tym zachęcania do dobrowolnego powrotu, oraz ich readmisji zgodnie z ust. 3;
- f) zagadnień polityki wizowej, w odniesieniu do kwestii leżących we wspólnym interesie Stron;

g) zagadnień kontroli granic, w szczególności w odniesieniu do organizacji, kształcenia, sprawdzonych praktycznie metod i wszelkich innych środków operacyjnych w terenie oraz, w stosownych przypadkach, wyposażenia, przy uwzględnieniu możliwego obustronnego wykorzystania takiego wyposażenia.

3. W ramach współpracy mającej na celu zapobieganie i kontrolę nielegalnej imigracji, Strony zgadzają na readmisję swoich nielegalnych imigrantów. W tym celu:

– Republika Tadżykistanu wyraża zgodę na readmisję swoich obywateli przebywających nielegalnie na terytorium któregośkolwiek z Państw Członkowskich Unii Europejskiej, na jego wniosek, bez żadnych dodatkowych formalności;

oraz

– każde z Państw Członkowskich wyraża zgodę na readmisję swoich obywateli przebywających nielegalnie na terytorium Republiki Tadżykistanu, na jej wniosek, bez żadnych dodatkowych formalności.

Państwa Członkowskie Unii Europejskiej oraz Republika Tadżykistanu zapewnią swoim obywatelom odpowiednie do tego celu dokumenty tożsamości.

Strony zgadzają się aby, w przypadku jeśli jedna ze Stron wystąpi z takim wnioskiem, zostało podpisane w jak najkrótszym czasie porozumienie regulujące szczególne obowiązki Republiki Tadżykistanu i Państw Członkowskich Wspólnoty Europejskiej w zakresie readmisji, zawierające zobowiązanie do dokonania readmisji obywateli innych krajów i bezpieczeństwa.

Dla tych celów, przez „Strony” rozumie się Wspólnotę Europejską, każde z jej Państw Członkowskich oraz Republikę Tadżykistanu.

ARTYKUŁ 71

Walka z terroryzmem

Strony ponownie podkreślają znaczenie walki z terroryzmem i prowadzą współpracę w celu zapobiegania i zwalczania aktów terroryzmu zgodnie z porozumieniami międzynarodowymi oraz ich własnym ustawodawstwem i regulacjami. Działania będą podejmowane w szczególności:

- w ramach pełnego wykonania Rezolucji 1373 Rady Bezpieczeństwa ONZ i innych rezolucji ONZ, konwencji i innych porozumień międzynarodowych odnoszących się do tej kwestii;
- w ramach wymiany informacji dotyczących ugrupowań terrorystycznych i organizacji je wspierających, z poszanowaniem zasad prawa międzynarodowego i krajowego;
- oraz w ramach wymiany informacji na temat środków i metod używanych w walce z terroryzmem, obejmującej również zagadnienia techniczne i szkolenia, jak również wymiany doświadczeń w zakresie zapobiegania terroryzmowi.

TYTUŁ IX

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE KULTURY

ARTYKUŁ 72

Strony zobowiązują się promować, popierać i ułatwiać współpracę w dziedzinie kultury. W odpowiednich przypadkach, przedmiotem współpracy mogą być istniejące wspólnotowe programy współpracy w dziedzinie kultury lub programy jednego albo kilku z Państw Członkowskich Wspólnoty, mogą też zostać podjęte inne działania leżące we wspólnym interesie.

TYTUŁ X

WSPÓŁPRACA FINANSOWA

ARTYKUŁ 73

W celu realizacji celów niniejszej Umowy i zgodnie z art. 74, 75 i 76, Republika Tadżykistanu korzysta z czasowej pomocy finansowej Wspólnoty świadczonej w drodze pomocy technicznej w formie dotacji.

ARTYKUŁ 74

Wymieniona pomoc finansowa jest przyznana w ramach programu TACIS i odpowiedniego rozporządzenia Rady. W zależności od swoich potrzeb, Republika Tadżykistanu może również korzystać z innego typu pomocy wspólnotowej. Szczególna uwaga zostanie poświęcona koncentracji pomocy, koordynacji instrumentów pomocowych i związkowi między różnego rodzaju formami wspólnotowej pomocy humanitarnej i na odbudowę oraz rozwój. Walka z ubóstwem zostanie włączona do programów wspólnotowych.

ARTYKUŁ 75

Cele i dziedziny objęte wspólnotową pomocą finansową będą określone we wstępnym programie odzwierciedlającym priorytety ustalone między Wspólnotą a Republiką Tadżykistanu, z uwzględnieniem potrzeb Republiki Tadżykistanu, jej zdolności absorpcji w poszczególnych sektorach oraz postępu reform. Strony informują o tym Radę Współpracy.

ARTYKUŁ 76

W celu umożliwienia optymalnego wykorzystania dostępnych zasobów, Strony zapewniają ścisłą koordynację pomocy udzielanej przez Wspólnotę i pomocy otrzymywanej z innych źródeł, takich jak Państwa Członkowskie, inne państwa oraz organizacje międzynarodowe, takie jak Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

TYTUŁ XI

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE, OGÓLNE I KOŃCOWE

ARTYKUŁ 77

Powołuje się Radę Współpracy, która nadzoruje wykonanie niniejszej Umowy. Spotkania Rady Współpracy na szczeblu ministrów odbywają się regularnie, z częstotliwością określoną przez samą Radę. W celu realizacji celów niniejszej Umowy Rada bada wszelkie istotne kwestie związane z niniejszą Umową, jak również wszelkie inne kwestie dwustronne lub międzynarodowe leżące we wspólnym interesie. Za zgodą Stron Rada Współpracy może także opracowywać odpowiednie zalecenia.

ARTYKUŁ 78

1. Rada Współpracy składa się, z jednej strony z członków Rady Unii Europejskiej i członków Komisji Wspólnot Europejskich, a z drugiej strony z przedstawicieli rządu Republiki Tadżykistanu.
2. Rada Współpracy przyjmuje swój regulamin wewnętrzny.
3. Urząd przewodniczącego Rady Współpracy jest sprawowany kolejno przez przedstawiciela Wspólnoty i członka rządu Republiki Tadżykistanu.

ARTYKUŁ 79

1. W pełnieniu swoich zadań Rada Współpracy jest wspierana przez Komitet Współpracy, składający się z jednej strony z przedstawicieli członków Rady Unii Europejskiej i członków Komisji Wspólnot Europejskich, a z drugiej strony z przedstawicieli rządu Republiki Tadżykistanu, zazwyczaj wyższych urzędników państwowych. Komitetowi Współpracy przewodniczy na przemian Wspólnota i Republika Tadżykistanu.

Rada Współpracy określa w swoim regulaminie zadania Komitetu Współpracy, które obejmują w szczególności przygotowywanie posiedzeń Rady Współpracy, oraz zasady funkcjonowania tego Komitetu.

2. Rada Współpracy może przekazać całość lub część swoich kompetencji Komitetowi Współpracy, który zapewni ciągłość między spotkaniami Rady Współpracy.

ARTYKUŁ 80

Rada Współpracy może podjąć decyzję o powołaniu wszelkich innych komitetów lub organów, które będą wspierać ją w pełnieniu zadań, określając ich skład, zadania i zasady funkcjonowania.

ARTYKUŁ 81

Podczas badania jakiegokolwiek kwestii wynikającej z niniejszej Umowy w odniesieniu do postanowienia mającego związek z postanowieniami jednego z porozumień ustanawiających WTO, Rada Współpracy bierze pod uwagę w możliwie najszerszym zakresie wykładnię danego postanowienia zaproponowaną przez członków WTO.

ARTYKUŁ 82

Powołuje się Parlamentarny Komitet Współpracy. W ramach tego Komitetu członkowie Parlamentu tadżyckiego i Parlamentu Europejskiego spotykają się w celu wymiany poglądów, w szczególności na temat zagadnień za zakresu dialogu politycznego prowadzonego na szczeblu parlamentarnym. Komitet zbiera się z częstotliwością, którą sam określa.

ARTYKUŁ 83

1. Parlamentarny Komitet Współpracy składa się, z jednej strony z członków Parlamentu Europejskiego, oraz z członków Parlamentu tadżyckiego z drugiej strony.
2. Parlamentarny Komitet Współpracy przyjmuje swój regulamin wewnętrzny.

3. Urząd Przewodniczącego Parlamentarnego Komitetu Współpracy obejmują kolejno Parlament Europejski i Parlament tadżycki zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie wewnętrznym Komitetu.

ARTYKUŁ 84

Parlamentarny Komitet Współpracy może zwrócić się z wnioskiem o dostarczenie wszelkich istotnych i użytecznych informacji dotyczących wykonania niniejszej Umowy do Rady Współpracy, która dostarcza Komitetowi wnioskowane informacje.

Parlamentarny Komitet Współpracy jest powiadamiany o zaleceniach Rady Współpracy.

Parlamentarny Komitet Współpracy może kierować zalecenia do Rady Współpracy.

ARTYKUŁ 85

1. W zakresie obowiązywania niniejszej Umowy, każda ze Stron zobowiązuje się zapewnić, na warunkach nie stanowiących dyskryminacji w porównaniu z własnymi obywatelami, osobom fizycznym i prawnym drugiej Strony dostęp do swoich właściwych sądów i organów administracyjnych, w celu dochodzenia swoich praw osobistych i majątkowych, w tym praw własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej.

2. W granicach swoich uprawnień i kompetencji, Strony:

- wspierają rozstrzyganie w drodze arbitrażu sporów wynikających z transakcji handlowych i dotyczących współpracy zawartych przez podmioty gospodarcze Wspólnoty i Republiki Tadżykistanu;
- ustalają, że w przypadku, gdy spór skierowany jest do rozstrzygnięcia na drodze arbitrażu, każda Strona sporu może wybrać własnego arbitra, posiadającego dowolne obywatelstwo, z wyjątkiem przypadku, gdy procedury stosowane przez organ arbitrażowy wybrany przez Strony stanowią inaczej, oraz, że trzeci arbiter lub jedyny arbiter może być obywatelem państwa trzeciego;
- zalecają swoim podmiotom gospodarczym wybór prawa właściwego dla ich umów, za obopólną zgodą;
- popierają odwoływanie się do zasad postępowania arbitrażowego opracowanych przez Komisję Narodów Zjednoczonych do spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego (Uncitral), oraz do arbitrażu w jakimkolwiek organie państw sygnatariuszy Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, podpisanej w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 roku.

ARTYKUŁ 86

Żadne postanowienie niniejszej Umowy nie stanowi przeszkody dla przyjmowania, w zakresie przysługujących każdej ze Stron uprawnień i kompetencji, środków, które:

- a) uważane są za niezbędne w celu zapobiegania ujawnianiu informacji, które narusza jej podstawowe interesy w zakresie bezpieczeństwa;
- b) odnoszą się do produkcji lub handlu bronią, amunicją lub sprzętem wojskowym, lub też do prowadzonych badań, rozwoju i produkcji, niezbędnych do celów obronności, o ile środki te nie naruszają warunków konkurencji w zakresie produktów nieprzeznaczonych na cele ściśle wojskowe;
- c) uważane są za istotne w celu zapewnienia bezpieczeństwa w przypadku poważnych niepokojów wewnętrznych, mogących zakłócić porządek publiczny, w czasie wojny lub poważnego napięcia na arenie międzynarodowej, grożącego wybuchem wojny, lub w celu wywiązania się z zobowiązań, jakie Strona przyjęła, aby zapewnić utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego;
- d) uważane są za konieczne ze względu na wywiązywanie się ze swoich obowiązków i zapewnienie międzynarodowych w zakresie kontroli towarów i technologii przemysłowych podwójnego zastosowania.

ARTYKUŁ 87

1. W dziedzinach objętych niniejszą Umową oraz nie naruszając jakichkolwiek zawartych w niej postanowień szczególnych:

- uregulowania stosowane przez Republikę Tadżykistanu w stosunku do Wspólnoty nie mogą prowadzić do powstania jakiejkolwiek dyskryminacji między Państwami Członkowskimi, ich obywatelami lub przedsiębiorstwami,
- uregulowania stosowane przez Wspólnotę w odniesieniu do Republiki Tadżykistanu nie mogą prowadzić do powstania jakiejkolwiek dyskryminacji obywateli Republiki Tadżykistanu lub jej przedsiębiorstw.

2. Postanowienia ustępu 1 pozostają bez uszczerbku dla przysługującego Stronom prawa do stosowania stosownych przepisów ich ustawodawstwa podatkowego dotyczącego podatników, którzy nie znajdują się w identycznej sytuacji ze względu na miejsce zamieszkania.

ARTYKUŁ 88

1. Każda ze Stron może zwracać się do Rady Współpracy w sprawie jakiegokolwiek sporu dotyczącego stosowania lub interpretacji niniejszej Umowy.

2. Rada Współpracy może rozstrzygać spory poprzez wydanie zalecenia.

3. W przypadku, gdy nie jest możliwe rozstrzygnięcie sporu zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu, Strona może powiadomić drugą Stronę o wyznaczeniu rozjemcy; druga Strona jest wtedy zobowiązana do wyznaczenia drugiego rozjemcy w terminie dwóch miesięcy. Do celów zastosowania wymienionej procedury Wspólnota i Państwa Członkowskie są uważane w sporze za jedną stronę.

Rada Współpracy wyznacza trzeciego rozjemcę.

Rozjemcy przyjmują zalecenia większością głosów. Zalecenia te nie są wiążące dla Stron.

ARTYKUŁ 89

Na wniosek jednej ze Stron, zgadzają się one prowadzić konsultacje w trybie pilnym odpowiednią drogą, aby zbadać wszelkie kwestie związane z interpretacją lub wykonaniem niniejszej Umowy oraz innymi istotnymi aspektami ich wzajemnych stosunków.

Postanowienia niniejszego artykułu w żaden sposób nie wpływają na postanowienia art. 12, 88 i 94 i pozostają bez uszczerbku dla nich.

Rada Współpracy może ustalić regulamin określający procedurę rozstrzygania sporów.

ARTYKUŁ 90

Traktowanie przyznane niniejszym Republice Tadżykistanu nie jest w żadnym razie korzystniejsze od traktowania, jakie Państwa Członkowskie stosują wobec siebie nawzajem.

ARTYKUŁ 91

Dla celów niniejszej Umowy określenie „Strony” oznacza, z jednej strony, Republikę Tadżykistanu, oraz zgodnie z ich uprawnieniami, Wspólnotę lub Państwa Członkowskie, albo Wspólnotę i Państwa Członkowskie, z drugiej strony.

ARTYKUŁ 92

W zakresie, w jakim sprawy objęte niniejszą umową są objęte Traktatem Karty Energetycznej i jej protokołami, z chwilą wejścia w życie Traktat ten i protokoły stosuje się do tych spraw jedynie w zakresie, w jakim stosowanie to jest w nich przewidziane.

ARTYKUŁ 93

Niniejsza Umowa jest zawarta na wstępny okres dziesięciu lat, a następnie jest przedłużana automatycznie co roku, pod warunkiem, że żadna ze Stron nie dokona jej wypowiedzenia na sześć miesięcy przed terminem jej wygaśnięcia w drodze pisemnego zawiadomienia dostarczonego drugiej Stronie.

ARTYKUŁ 94

1. Strony podejmują wszelkie konieczne środki o charakterze ogólnym lub szczególnym w celu wypełnienia swoich zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy. Dbają one, aby cele określone w niniejszej Umowie zostały osiągnięte.
2. Jeśli jedna ze Stron uzna, iż druga Strona nie wywiązuje się z zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy, może ona podjąć odpowiednie kroki. Przedtem jednak, z wyjątkiem szczególnie nagłych przypadków, musi ona dostarczyć Radzie Współpracy wszelkie istotne informacje konieczne do dokładnego zbadania sytuacji celem znalezienia rozwiązania zadowalającego obie Strony.

Przy wyborze środków należy nadać pierwszeństwo tym, które w najmniejszym stopniu zakłócają wykonywanie niniejszej Umowy. Rada Współpracy jest bezzwłocznie powiadamiana o tych środkach, jeśli druga ze Stron wystąpi z takim wnioskiem.

ARTYKUŁ 95

Załączniki I, II i III i IV jak również Protokół stanowią integralną część niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 96

Do czasu osiągnięcia równości praw osób i podmiotów gospodarczych zgodnie z niniejszą Umową, pozostaje ona bez wpływu na prawa gwarantowane tym osobom i podmiotom postanowieniami istniejących umów wiążących jedno lub kilka Państw Członkowskich z jednej strony, i Republikę Tadżykistanu z drugiej strony, z wyjątkiem dziedzin należących do kompetencji Wspólnoty oraz bez uszczerbku dla zobowiązań Państw Członkowskich wynikających z niniejszej Umowy w dziedzinach należących do ich kompetencji.

ARTYKUŁ 97

Niniejszą Umowę stosuje się, z jednej strony, w odniesieniu do terytoriów, na których stosuje się Traktaty ustanawiające Wspólnotę Europejską oraz Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, zgodnie z warunkami określonymi w tych Traktatach, a z drugiej strony, do terytorium Republiki Tadżykistanu.

ARTYKUŁ 98

Depozytariuszem niniejszej Umowy jest Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 99

Oryginał niniejszej Umowy, którego teksty w językach angielskim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, litewskim, łotewskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim, włoskim i tadżyckim są jednakowo autentyczne, zostaje złożony u Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 100

Strony przyjmują niniejszą Umowę zgodnie z ich właściwymi procedurami.

Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu, w którym Strony powiadamiają Sekretarza Generalnego Rady Unii Europejskiej, że zakończono procedury określone w akapicie pierwszym.

Od chwili wejścia w życie i w takim zakresie, w jakim dotyczy stosunków między Republiką Tadżykistanu a Wspólnotą, niniejsza Umowa zastępuje Umowę między Europejską Wspólnotą Gospodarczą z jednej strony, a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich z drugiej strony w sprawie handlu i współpracy handlowej i gospodarczej, podpisaną w Brukseli 18 grudnia 1989 roku.

ARTYKUŁ 101

W przypadku, gdy przed zakończeniem procedur niezbędnych dla wejścia w życie niniejszej Umowy, postanowienia pewnych części tej Umowy są stosowane na mocy Umowy przejściowej między Wspólnotą a Republiką Tadżykistanu, Strony uzgadniają, iż w tych okolicznościach, przez „datę wejścia w życie niniejszej Umowy” rozumie się datę wejścia w życie Umowy przejściowej.

WYKAZ ZAŁĄCZONYCH DOKUMENTÓW

- Załącznik I Orientacyjny wykaz korzyści przyznanych przez Republikę Tadżykistanu
Niepodległym Państwom na mocy art. 7 ust. 3.
- Załącznik II Zastrzeżenia Wspólnoty zgodnie z art. 21 ust. 2.
- Załącznik III Usługi finansowe, o których mowa w art. 23 ust. 3.
- Załącznik IV Konwencje dotyczące własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej, o
których mowa w art. 39.
- Protokół w sprawie wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych.
-

ORIENTACYJNY WYKAZ KORZYŚCI PRYZNANYCH
PRZEZ REPUBLIKĘ TADŻYKISTANU NIEPODLEGŁYM PAŃSTWOM
ZGODNIE Z ART. 7 UST. 3

1. Republika Białorusi, Republika Kazachstanu, Republika Kirgiska, Federacja Rosyjska: nie stosuje się ceł.
2. Towary przewożone zgodnie z układami o współpracy przemysłowej z krajami WNP nie podlegają opodatkowaniu.
3. Zaświadczenie o zgodności dla produkcji seryjnej, na podstawie którego wydaje się Państwowe zaświadczenie o zgodności jest uznawane przez wszystkie kraje WNP.
4. Istnieje specjalny system regulowania płatności bieżących ze wszystkimi krajami WNP.
5. W stosunku do wszystkich krajów WNP uzgodniono specjalne warunki tranzytu.

**ZASTRZEŻENIA WSPÓLNOTY
ZGODNIE Z ART. 21 UST. 2.**

Górnictwo

W niektórych Państwach Członkowskich prawo do wydobywania węgla i minerałów przez przedsiębiorstwa pozostające poza kontrolą Wspólnoty może podlegać obowiązkowi uzyskania koncesji.

Rybołówstwo

Dostęp do zasobów biologicznych i łowisk znajdujących się na wodach morskich podlegających suwerenności albo jurysdykcji Państw Członkowskich Wspólnoty, jak również ich eksploatacja, są zastrzeżone dla statków rybackich pływających pod banderą jednego z Państw Członkowskich Wspólnoty i zarejestrowanych na terytorium Wspólnoty, chyba że postanowienia odrębne stanowią inaczej.

Nabywanie nieruchomości

W niektórych Państwach Członkowskich ograniczona jest możliwość nabywania nieruchomości przez przedsiębiorstwa spoza Wspólnoty.

Usługi audiowizualne, w tym radiowe

W odniesieniu do produkcji i dystrybucji, w szczególności nadawania i innych form transmisji publicznej, traktowanie narodowe może być zastrzeżone dla dzieł audiowizualnych spełniających niektóre kryteria pochodzenia, wyłączona z tego jest infrastruktura nadawcza wykorzystywana do transmisji tych dzieł audiowizualnych.

Wykonywanie wolnych zawodów

Zastrzeżone dla osób fizycznych będących obywatelami Państw Członkowskich. Osoby te mogą zakładać przedsiębiorstwa na określonych warunkach.

Rolnictwo

W niektórych Państwach Członkowskich przepisy krajowe nie mają zastosowania do spółek pozostających poza kontrolą Wspólnoty, które pragną założyć przedsiębiorstwo rolne. Zakup winnic przez przedsiębiorstwo pozostające poza kontrolą Wspólnoty jest przedmiotem notyfikacji lub, w stosownych przypadkach, zezwolenia.

Usługi agencji prasowych

W niektórych Państwach Członkowskich udział zagraniczny w wydawnictwach lub stacjach telewizyjnych lub radiowych jest ograniczony.

USŁUGI FINANSOWE
O KTÓRYCH MOWA W ART. 23 UST. 3

Pod pojęciem „usługi finansowej” rozumie się każdą usługę o charakterze finansowym, świadczoną przez usługodawcę finansowego jednej ze Stron. Usługi finansowe obejmują następujące rodzaje działalności:

- A. Wszelkie usługi ubezpieczeniowe oraz inne związane z ubezpieczeniami
 - 1. Ubezpieczenia bezpośrednie (w tym koasekuracja).
 - (i) na życie
 - (ii) inne niż ubezpieczenia na życie
 - 2. Reasekuracja i retrocesja.
 - 3. Pośrednictwo ubezpieczeniowe, takie jak usługi brokerskie i agencyjne.
 - 4. Pomocnicze usługi ubezpieczeniowe, takie jak doradztwo ubezpieczeniowe, usługi aktuarialne, ocena ryzyka oraz likwidacja szkód.
- B. Usługi bankowe i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń)
 - 1. Przyjmowanie depozytów i innych funduszy zwrotnych od ludności.

2. Udzielanie wszelkiego rodzaju pożyczek i kredytów, w tym, między innymi kredytów konsumenckich i kredytów hipotecznych, faktoring oraz finansowanie transakcji handlowych.
3. Leasing finansowy.
4. Usługi w sferze wszelkich płatności i transferu środków pieniężnych, w tym kart kredytowych, debetowych, czeków podróżnych oraz czeków.
5. Poręczenia i zastawy.
6. Operacje przeprowadzane na własny rachunek lub na zlecenie klientów, zarówno na giełdzie jak i poza giełdą, bądź w inny sposób, a mianowicie:
 - a) instrumenty rynku pieniężnego (czeki, weksle, certyfikaty depozytowe itp.);
 - b) waluta obca;
 - c) instrumenty pochodne w tym, między innymi, transakcje typu financial futures i opcje.
 - d) kurs walutowy i stopy procentowe, w tym instrumenty takie jak transakcje swapowe, transakcje FRA (Forward Rate Agreement) itp.
 - e) zbywalne papiery wartościowe.
 - f) inne zbywalne instrumenty i aktywa finansowe, w tym złoto i srebro w sztabach.

7. Uczestnictwo w emisji wszelkiego rodzaju papierów wartościowych, w tym w gwarantowaniu i inwestycjach (publicznych i prywatnych) w charakterze agenta oraz świadczenie usług z tym związanych.
8. Usługi maklerskie na rynku wymiany walut.
9. Zarządzanie majątkiem, a szczególnie zarządzanie środkami pieniężnymi i portfelem, wszelkie formy zarządzania inwestycjami zbiorowymi, zarządzanie funduszem emerytalnym oraz usługi w zakresie przechowywania, deponowania i powiernictwa.
10. Usługi rozrachunkowe i rozliczeniowe w odniesieniu do aktywów finansowych, takich jak papiery wartościowe, instrumenty pochodne i inne instrumenty zbywalne.
11. Doradztwo i inne pomocnicze usługi finansowe odnośnie wszystkich rodzajów działalności wymienionych w punktach 1 - 10, w tym informacje i analiza kredytowa, badania i doradztwo odnośnie do inwestycji i tworzenia portfela aktywów, doradztwo w zakresie nabywania oraz restrukturyzacji i strategii przedsiębiorstw.
12. Dostarczanie i przekazywanie informacji finansowych oraz przetwarzanie danych finansowych, udostępnianie związanego z nimi oprogramowania przez usługodawców świadczących inne usługi finansowe.

Definicja usług finansowych nie obejmuje następującej działalności:

- a) działalności prowadzonej przez banki centralne albo inne instytucje publiczne w ramach realizacji założeń polityki pieniężnej i odnoszącej się do kursu walutowego;

- b) działalności prowadzonej przez banki centralne, organizacje, administrację lub instytucje publiczne, w imieniu rządu lub przy posiadaniu gwarancji rządowych, z wyjątkiem sytuacji, gdy działalność taka może być realizowana przez usługodawców świadczących usługi finansowe w konkurencji z tymi podmiotami publicznymi;

 - c) działalności stanowiącej część oficjalnego systemu ubezpieczeń społecznych lub systemu emerytalnego, z wyjątkiem sytuacji, gdy taka działalność może być realizowana przez usługodawców świadczących usługi finansowe w konkurencji z podmiotami publicznymi lub instytucjami prywatnymi.
-

KONWENCJE DOTYCZĄCE WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ,
PRZEMYSŁOWEJ I HANDLOWEJ, O KTÓRYCH MOWA W ART. 39

1. Art. 39 ust. 2 dotyczy następujących konwencji wielostronnych:
 - Międzynarodowej Konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów i organizacji nadawczych (Rzym, 1961 rok),
 - Protokołu odnoszącego się do Porozumienia Madryckiego dotyczącego międzynarodowej rejestracji znaków towarowych (Madryt, 1989 rok),
 - Międzynarodowej konwencji o ochronie nowych odmian roślin (UPOV) (Akt Genewski, 1991 rok).

2. Rada Współpracy może zalecić, aby art. 39 ust. 2 był również stosowany do innych konwencji wielostronnych. W przypadku trudności w dziedzinie własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej, które odnoszą się do handlu, na wniosek jednej ze Stron przeprowadzane są pilne konsultacje, w celu osiągnięcia rozwiązań zadowalających obie strony.

3. Strony potwierdzają znaczenie, jakie przywiązują do zobowiązań wynikających z następujących konwencji wielostronnych:
- Konwencji Paryskiej o ochronie własności przemysłowej (Akt Sztokholmski z 1967 roku, zmieniony w 1979 roku),
 - Traktatu o Współpracy Patentowej (Waszyngton, 1970 rok, zmieniony w 1979 i w 1984 roku).
 - Konwencji Berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych ze zmianami (z 1886 r., zmieniona ostatnio w 1979 r.)
 - traktatu Trademark Law Treaty (Genewa, 1994 r.)
4. Od chwili wejścia w życie niniejszej Umowy, w dziedzinie uznawania i ochrony własności intelektualnej, przemysłowej i handlowej Republika Tadżykistanu przyznaje przedsiębiorstwom i obywatelom Wspólnoty traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, jakie zastrzega dla jakiegokolwiek państwa trzeciego w ramach umów dwustronnych.
5. Postanowień ustępu 4 nie stosuje się do korzyści przyznanych przez Republikę Tadżykistanu jakimkolwiek państwu trzeciemu na zasadzie faktycznej wzajemności, ani do korzyści przyznanych przez Republikę Tadżykistanu innemu państwu byłego ZSRR.

PROTOKÓŁ
W SPRAWIE WZAJEMNEJ POMOCY ADMINISTRACYJNEJ
W SPRAWACH CELNYCH

ARTYKUŁ 1

Definicje

Do celów niniejszego Protokołu:

- a) „ustawodawstwo celne”: oznacza przepisy ustawowe i wykonawcze, stosowane na terytorium każdej z Umawiających się Stron, regulujące przywóz, wywóz, tranzyt towarów i objęcie ich dowolnym systemem lub procedurą celną, włączając w to środki zakazu, ograniczeń i kontroli przyjęte przez te Strony;
- b) „organ wnioskujący”: oznacza właściwy organ administracyjny, który został w tym celu wyznaczony przez jedną ze Stron oraz który występuje z wnioskiem o udzielenie pomocy w sprawach celnych;
- c) „organ do którego kierowany jest wniosek”: oznacza właściwy organ administracyjny, który został w tym celu wyznaczony przez jedną ze Stron i do którego skierowany jest wniosek o udzielenie pomocy w sprawach celnych;
- d) „dane osobowe”: oznacza wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby;
- e) „działanie niezgodne z ustawodawstwem celnym”: oznacza wszelkie pogwałcenie lub próbę pogwałcenia ustawodawstwa celnego.

ARTYKUŁ 2

Zakres obowiązywania

1. Umawiające się Strony udzielają sobie wzajemnie pomocy, w dziedzinach leżących w zakresie ich kompetencji, w sposób i na warunkach określonych w niniejszym Protokole, dla zapewnienia właściwego stosowania ustawodawstwa celnego, w szczególności celem zapobiegania, wykrywania i karania działań niezgodnych z ustawodawstwem celnym.
2. Pomoc w sprawach celnych, przewidziana w niniejszym Protokole, odnosi się do każdego organu administracyjnego Umawiających się Stron, który jest właściwy w zakresie stosowania niniejszego Protokołu. Nie narusza to postanowień regulujących wzajemną pomoc w sprawach karnych. Nie obejmuje również informacji uzyskanych w wyniku działań przeprowadzonych na wniosek władz sądowych, chyba że władze te wyrażą zgodę na przekazanie tych informacji.

ARTYKUŁ 3

Pomoc na wniosek

1. Na wniosek organu wnioskującego organ, do którego kierowany jest wniosek dostarcza wszystkich stosownych informacji umożliwiających właściwe stosowanie ustawodawstwa celnego, w szczególności informacji dotyczących wykrytych lub planowanych działań, które stanowią lub mogą stanowić działania niezgodne z ustawodawstwem celnym.

2. Na prośbę organu wnioskującego, organ, do którego kierowany jest wniosek, udziela mu następujących informacji :

- a) czy towary wywiezione z terytorium jednej z Umawiających się Stron zostały wwieszone na terytorium drugiej ze Stron zgodnie z prawem, określając, w stosownym przypadku, procedury celne zastosowane wobec tych towarów;
- b) czy towary wwieszone na terytorium jednej z Umawiających się Stron zostały wywiezione z terytorium drugiej ze Stron zgodnie z prawem, określając, w stosownym przypadku, procedury celne zastosowane wobec tych towarów;

3. Na wniosek organu wnioskującego, organ, do którego kierowany jest wniosek podejmuje w ramach odpowiednich własnych przepisów ustawowych i wykonawczych, niezbędne środki dla zapewnienia specjalnego nadzoru nad:

- a) osobami fizycznymi lub prawnymi, wobec których istnieją uzasadnione podejrzenia, że podejmują one lub podjęły działania niezgodne z ustawodawstwem celnym;
- b) miejscami, w których są składowane lub mogą być składowane towary, i których warunki składowania sprawiają iż zachodzi uzasadnione podejrzenie, że towary te przeznaczone są do wykorzystania w działaniach niezgodnych z ustawodawstwem celnym;

- c) towarami przewożonymi lub mogącymi być przeznaczonymi do przewozu, i których warunki przewozu sprawiają iż zachodzi uzasadnione podejrzenie, że towary te przeznaczone są do wykorzystania w działaniach niezgodnych z ustawodawstwem celnym;
- d) środków transportu, wobec których istnieją uzasadnione podejrzenia, że były one, są lub mogą być wykorzystane do działań niezgodnych z ustawodawstwem celnym.

ARTYKUŁ 4

Dobrowolna pomoc

Z własnej inicjatywy i zgodnie ze swoim ustawodawstwem, przepisami wykonawczymi oraz innymi instrumentami prawnymi, Umawiające się Strony udzielają sobie wzajemnej pomocy, bez uprzedniego wniosku o pomoc, jeżeli uznają, że jest to konieczne dla właściwego stosowania ustawodawstwa celnego, a w szczególności, gdy otrzymają informacje dotyczące:

- działań, które stanowią działania niezgodne z ustawodawstwem celnym lub działania w stosunku do których zachodzi takie podejrzenie, i które to informacje mogą być interesujące dla drugiej Umawiającej się Strony,
- nowych środków lub metod służących realizacji działań niezgodnych z ustawodawstwem celnym,
- towarów, o których wiadomo, że są przedmiotem działań uważanych za działania niezgodne z ustawodawstwem celnym,

- osób fizycznych lub prawnych, wobec których istnieją uzasadnione podejrzenia, że uczestniczą one lub uczestniczyły w działaniach niezgodnych z ustawodawstwem celnym;
- środków transportu, wobec których istnieją uzasadnione podejrzenia, że były, są lub mogą być wykorzystane do działań niezgodnych z ustawodawstwem celnym.

ARTYKUŁ 5

Przekazywanie dokumentów / powiadamianie

Na wniosek organu wnioskującego, organ, do którego kierowany jest wniosek, zgodnie ze swoimi przepisami ustawowymi i wykonawczymi, podejmuje wszelkie niezbędne środki w celu:

- dostarczenia wszystkich dokumentów, i
- powiadamiania o wszystkich decyzjach,

wydanych przez organ wnioskujący i wchodzących w zakres niniejszego protokołu, adresata zamieszkującego lub mającego swoją siedzibę na jego terytorium. W takim przypadku do wniosków w sprawie przekazania dokumentów lub powiadomienia ma zastosowanie art. 6 ust. 3.

ARTYKUŁ 6

Forma i treść wniosku o pomoc

1. Wnioski, składane na mocy niniejszego Protokołu, sporządzane są w formie pisemnej. Do wniosków dołączane są dokumenty niezbędne do udzielenia odpowiedzi. Jeżeli wymagać tego będzie nagła sytuacja, mogą być przyjęte wnioski w formie ustnej, lecz muszą być one bezzwłocznie potwierdzone w formie pisemnej.
2. Wnioski składane zgodnie z ust. 1 zawierają następujące informacje:
 - a) organ wnioskujący, który przedstawia wniosek,
 - b) wnioskowane środki,
 - c) przedmiot i uzasadnienie wniosku,
 - d) przepisy ustawowe, zasady i inne odpowiednie regulacje prawne,
 - e) możliwie dokładne i pełne wskazówki na temat osób fizycznych lub prawnych będących przedmiotem dochodzenia,
 - f) podsumowanie istotnych wydarzeń i już przeprowadzonych dochodzeń.

3. Wnioski są przedkładane w języku urzędowym organu, do którego kierowany jest wniosek lub w języku możliwym do zaakceptowania przez ten organ.

4. Jeśli dany wniosek nie spełnia wymogów formalnych, można żądać jego poprawienia lub uzupełnienia; środki zabezpieczające mogą być jednakże zalecone.

ARTYKUŁ 7

Realizacja wniosków

1. W celu realizacji wniosku o pomoc organ, do którego kierowany jest wniosek podejmuje czynności w zakresie swoich kompetencji i w ramach dostępnych środków tak, jakby działał na własny rachunek lub na wniosek innych organów tej samej Strony przekazując posiadane już informacje, przeprowadzając lub zlecając przeprowadzenie właściwych dochodzeń. Niniejsze postanowienie ma także zastosowanie do każdego innego organu, do którego na mocy niniejszego protokołu został przesłany wniosek przez organ do którego kierowany jest wniosek, jeżeli nie może on działać na własny rachunek.

2. Wnioski o pomoc realizuje się zgodnie z ustawodawstwem, zasadami i innymi instrumentami prawnymi Strony, do której kierowany jest wniosek.

3. Właściwi upoważnieni urzędnicy jednej ze Stron mogą, za zgodą drugiej Strony i na warunkach przez nią ustalonych, otrzymywać od biura organu do którego kierowany jest wniosek lub innego organu odpowiedzialnego wobec organu do którego kierowany jest wniosek, informacje dotyczące działań, które naruszają lub mogą naruszać ustawodawstwo celne, które są potrzebne organowi wnioskującemu do celów niniejszego Protokołu.
4. Urzędnicy jednej ze Stron, za zgodą drugiej Strony i na warunkach przez nią ustalonych, mogą uczestniczyć w dochodzeniach prowadzonych na jej terytorium.

ARTYKUŁ 8

Forma przekazywania informacji

1. Organ, do którego kierowany jest wniosek przekazuje wyniki dochodzenia organowi wnioskującemu w formie dokumentów, uwierzytelnionych kopii dokumentów, sprawozdań i temu podobnych.
2. Dokumenty wymienione w ust. 1 mogą być zastąpione informacjami komputerowymi wykonanymi w jakikolwiek sposób w tym samym celu.
3. Jedynie w przypadku gdy uwierzytelnione kopie uznane są za niewystarczające można zwrócić się z wnioskiem o oryginały dokumentów. Udostępnione oryginały są zwracane najszybciej jak jest to możliwe.

ARTYKUŁ 9

Odstępstwa od obowiązku udzielania pomocy

1. Strony mogą odmówić udzielenia pomocy przewidzianej w niniejszym Protokole, jeśli pomoc ta:

a) mogłaby zagrażać suwerenności Republiki Tadżykistanu lub któregokolwiek z Państw Członkowskich do którego został skierowany na mocy niniejszego protokołu wniosek o pomoc

lub

b) mogłaby zagrażać porządkowi publicznemu, bezpieczeństwu lub innym zasadniczym interesom, w szczególności w przypadkach, określonych w art. 10 ust. 2

lub

c) oznacza naruszenie tajemnic przemysłowych, handlowych lub zawodowych.

2. Organ do którego kierowany jest wniosek może dokonać przesunięcia pomocy jeśli przeszkadzałaby ona w prowadzeniu toczącego się dochodzenia, procesu lub innych czynności. W takim przypadku, organ do którego kierowany jest wniosek konsultuje się z organem wnioskującym w celu określenia czy pomoc może zostać udzielona na zasadach i warunkach określonych przez organ do którego kierowany jest wniosek.

3. Jeśli organ wnioskujący wnioskuje o pomoc, której sam nie byłby w stanie udzielić, gdyby został o to poproszony, powinien zwrócić na ten fakt uwagę w swoim wniosku. Decyzja w sprawie takiej prośby należy do organu, do którego kierowany jest wniosek.

4. Jeśli odmawia się udzielenia pomocy, decyzja ta i jej powody muszą być niezwłocznie przekazane organowi wnioskującemu.

ARTYKUŁ 10

Wymiana informacji i poufność

1. Wszelkie informacje przekazane w dowolnej formie zgodnie z niniejszym Protokołem mają charakter poufny lub zastrzeżony, w zależności od zasad mających zastosowanie dla każdej ze Stron. Są one objęte obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej i podlegają ochronie zapewnionej na mocy właściwych przepisów ustawowych Strony, która je otrzymała, oraz odpowiednimi postanowieniami stosowanymi w odniesieniu do instytucji wspólnotowych.

2. Dane osobowe mogą być przekazywane jedynie, jeśli Strona, która je otrzymuje, zobowiązuje się do ochrony tych danych w sposób co najmniej równoważny ze sposobem, jaki do tego poszczególnego przypadku stosuje Strona, która je przekazuje.

3. Uzyskane informacje są wykorzystywane wyłącznie do celów niniejszego Protokołu. Jeśli jedna ze Stron zamierza wykorzystać te informacje w innym celu, zwraca się najpierw do organu, który je przekazał o wyrażenie pisemnej zgody. Wykorzystanie tych informacji podlega ograniczeniom nałożonym przez ten organ.

4. Ustęp 3 nie stanowi przeszkody w wykorzystywaniu informacji w postępowaniach sądowych lub administracyjnych w sprawie nieprzestrzegania ustawodawstwa celnego wszczętych w późniejszym czasie. Właściwy organ, który dostarczył te informacje jest niezwłocznie powiadamiany o takim wykorzystaniu.

5. W protokołach, sprawozdaniach i zeznaniach, jak również w trakcie postępowania i dochodzenia przed sądem Strony mogą wykorzystać jako dowód zebrane informacje i zbadane dokumenty, zgodnie z postanowieniami niniejszego Protokołu.

ARTYKUŁ 11

Eksperci i świadkowie

1. Urzędnik organu do którego kierowany jest wniosek może być upoważniony do występowania, w ramach udzielonego pełnomocnictwa, jako ekspert lub świadek w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, dotyczącym spraw objętych niniejszym Protokołem, wszczętym przez organy sądowe drugiej Strony, i do przedstawiania takich przedmiotów, dokumentów lub ich uwierzytelnionych kopii, które mogą być potrzebne w takich postępowaniach. Wniosek o takie występowanie musi wyraźnie określać w jakiej sprawie, na jakiej podstawie i w jakim charakterze urzędnik będzie przesłuchiwany.

2. Na terytorium podlegającym władzy organu wnioskującego urzędnik korzysta z ochrony, jaką obowiązujące ustawodawstwo zapewnia swoim urzędnikom.

ARTYKUŁ 12

Koszty pomocy

Umawiające się Strony zrzekają się wszelkich wzajemnych roszczeń o zwrot kosztów poniesionych w związku z wykonaniem niniejszego Protokołu, z wyjątkiem, w stosownych przypadkach, wydatków na ekspertów, świadków oraz tłumaczy, którzy nie są zależni od służby publicznej.

ARTYKUŁ 13

Wykonanie

1. Stosowanie niniejszego Protokołu powierza się centralnym władzom celnym Republiki Tadżykistanu, z jednej strony, oraz właściwym służbom Komisji Wspólnot Europejskich, oraz w stosownym przypadku, organom celnym Państw Członkowskich, z drugiej strony. Decydują one o wszystkich praktycznych środkach i działaniach, niezbędnych do jego wykonania, z uwzględnieniem obowiązujących zasad dotyczących ochrony danych. Mogą one zaproponować właściwym władzom zmiany, jakie ich zdaniem powinny być wprowadzone do niniejszego Protokołu.

2. Umawiające się Strony przeprowadzają wzajemne konsultacje, a następnie wzajemnie się informują o szczegółowych zasadach stosowania, które są przyjęte zgodnie z postanowieniami niniejszego Protokołu.

ARTYKUŁ 14

Inne porozumienia

1. Zważywszy na zakres kompetencji odpowiednio Wspólnoty Europejskiej i Państw Członkowskich, postanowienia niniejszego protokołu:

- pozostają bez wpływu na zobowiązania podjęte przez Umawiające się Strony w ramach wszelkiego typu porozumień lub konwencji międzynarodowych;
- mają za zadanie uzupełniać umowy o wzajemnej pomocy zawarte lub które mogą być zawarte przez Państwa Członkowskie i Republikę Tadżykistanu; oraz
- nie naruszają przepisów regulujących przekazywanie między właściwymi służbami Komisji i właściwymi władzami Państw Członkowskich wszelkich posiadanych informacji w dziedzinach objętych niniejszą Umową i które mogłyby być przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

2. Nie naruszając postanowień art. 1, postanowienia niniejszej Umowy są nadrzędne wobec postanowień umów o wzajemnej pomocy, które zostały lub które mogłyby zostać zawarte między Państwami Członkowskimi i Republiką Tadżykistanu, jeśli postanowienia te są sprzeczne z postanowieniami niniejszego protokołu.

3. W kwestiach związanych ze stosowaniem niniejszego protokołu, Strony Umawiające się prowadzą wzajemne konsultacje celem rozwiązania zaistniałych problemów w ramach Komitetu Współpracy ustanowionego na mocy art. 79 niniejszej Umowy.

PARTNERSHIP AND COOPERATION AGREEMENT
ESTABLISHING A PARTNERSHIP
BETWEEN THE EUROPEAN COMMUNITIES
AND THEIR MEMBER STATES, OF THE ONE PART,
AND THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN, OF THE OTHER PART

THE KINGDOM OF BELGIUM,

THE CZECH REPUBLIC,

THE KINGDOM OF DENMARK,

THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY,

THE REPUBLIC OF ESTONIA,

THE HELLENIC REPUBLIC,

THE KINGDOM OF SPAIN,

THE FRENCH REPUBLIC,

IRELAND,

THE ITALIAN REPUBLIC,

THE REPUBLIC OF CYPRUS,

THE REPUBLIC OF LATVIA,

THE REPUBLIC OF LITHUANIA,

THE GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG,

THE REPUBLIC OF HUNGARY,

THE REPUBLIC OF MALTA,

THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS,

THE REPUBLIC OF AUSTRIA,

THE REPUBLIC OF POLAND,

THE PORTUGUESE REPUBLIC,

THE REPUBLIC OF SLOVENIA,

THE SLOVAK REPUBLIC,

THE REPUBLIC OF FINLAND,

THE KINGDOM OF SWEDEN,

THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND,

Parties to the Treaty establishing the European Community and the Treaty establishing the European Atomic Energy Community, hereinafter referred to as "Member States", and

THE EUROPEAN COMMUNITY AND THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY,
hereinafter referred to as "the Community",

of the one part, and

THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN,

of the other part,

CONSIDERING the links between the Community, its Member States and the Republic of Tajikistan
and the common values that they share,

RECOGNISING that the Community and the Republic of Tajikistan wish to strengthen these links
and to establish partnership and cooperation which would strengthen and widen the relations
established in the past in particular by the Agreement between the European Economic Community
and the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics on Trade
and Commercial and Economic Cooperation, signed on 18 December 1989,

CONSIDERING the commitment of the Community and its Member States and of the Republic of
Tajikistan to strengthen the political and economic freedoms which constitute the very basis of the
partnership,

RECOGNISING in that context that support of the independence, sovereignty and territorial integrity
of the Republic of Tajikistan will contribute to the safeguarding of peace and stability in Central Asia,

CONSIDERING the commitment of the Parties to promote international peace and security and the peaceful settlement of disputes, and to cooperate to this end in the framework of the United Nations and the Organisation for Security and Cooperation in Europe (OSCE),

CONSIDERING the firm commitment of the Community and its Member States and the Republic of Tajikistan to the full implementation of all principles and provisions contained in the Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE), the Concluding Documents of the Madrid and Vienna Follow-Up Meetings, the Document of the CSCE Bonn Conference on Economic Cooperation, the Charter of Paris for a New Europe and the CSCE Helsinki Document 1992 "The Challenges of Change", and other fundamental documents of the OSCE,

CONVINCED of the paramount importance of the rule of law and respect for human rights, particularly those of persons belonging to minorities, the establishment of a multiparty system with free and democratic elections and economic liberalisation aimed at setting up a market economy,

BELIEVING that full implementation of this Partnership and Cooperation Agreement will both depend on and contribute to the continuation and accomplishment of political, economic and legal reforms in the Republic of Tajikistan and the introduction of the factors necessary for cooperation, notably in the light of the conclusions of the CSCE Bonn Conference,

DESIROUS of encouraging the process of internal reconciliation launched in the Republic of Tajikistan following the Moscow peace agreements,

DESIROUS of encouraging the process of regional cooperation in the areas covered by this agreement with neighbouring countries in order to promote the prosperity and stability of the region,

DESIROUS of establishing and developing regular political dialogue on bilateral and international issues of mutual interest,

RECOGNISING AND SUPPORTING the wish of the Republic of Tajikistan to establish close cooperation with European institutions,

CONSIDERING the necessity of promoting investment in the Republic of Tajikistan, including in the energy and water management sectors, confirming the importance attached by the Community, its Member States and the Republic of Tajikistan to the European Energy Charter, and to the full implementation of the Energy Charter Treaty and the Energy Charter Protocol on energy efficiency and related environmental aspects,

TAKING ACCOUNT of the Community's willingness to provide socioeconomic cooperation and technical assistance as appropriate, including in the fight against poverty,

BEARING IN MIND the utility of the Agreement in favouring a gradual rapprochement between the Republic of Tajikistan and a wider area of cooperation in Europe and neighbouring regions and its progressive integration into the open international trading system,

CONSIDERING the commitment of the Parties to liberalise trade, in conformity with World Trade Organisation (WTO) rules, and that the Community welcomes the intention of the Republic of Tajikistan to accede to WTO,

CONSCIOUS of the need to improve conditions affecting business and investment, and conditions in areas such as establishment of companies, labour, provision of services and capital movements,

CONVINCED that this Agreement will create a new climate for economic relations between the Parties and in particular for the development of trade and investment, which are essential to economic restructuring and technological modernisation,

DESIROUS of establishing close cooperation in the area of environment protection taking into account the interdependence existing between the Parties in this field,

RECOGNISING that cooperation for the prevention and control of illegal immigration, international organised crime and drug trafficking and the fight against terrorism constitute primary objectives of this Agreement,

DESIROUS of establishing cultural cooperation, cooperation in the field of education and improving the flow of information,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

ARTICLE 1

A Partnership is hereby established between the Community and its Member States of the one part, and the Republic of Tajikistan, of the other part. The objectives of this partnership are:

- to support the independence and sovereignty of the Republic of Tajikistan,
- to support the Republic of Tajikistan's efforts to consolidate its democracy, to develop its economy and social infrastructure and to achieve transition to a market economy,
- to provide an appropriate framework for the political dialogue between the Parties allowing the development of close political relations,
- to promote trade and investment, in particular in the energy and water sectors, and harmonious economic relations between the Parties and so to foster their sustainable economic development,
- to provide a basis for legislative, economic, social, financial, civil scientific, industrial, technological and cultural cooperation.

TITLE I

GENERAL PRINCIPLES

ARTICLE 2

Respect for democratic principles and fundamental and human rights, as defined in particular in the Universal Declaration of Human Rights, the United Nations Charter, the Helsinki Final Act and the Charter of Paris for a New Europe underpin the internal and external policies of the Parties and constitute an essential element of this Agreement.

ARTICLE 3

The Parties consider that it is essential for their future prosperity and stability that the newly independent States which have emerged from the dissolution of the Union of Soviet Socialist Republics, hereinafter called "Independent States", should maintain and develop cooperation among themselves in compliance with the principles of the Helsinki Final Act and with international law and in the spirit of good neighbourly relations, and will make every effort to encourage this process.

TITLE II

POLITICAL DIALOGUE

ARTICLE 4

A regular and constant political dialogue shall be established between the Parties, which they intend to develop and intensify. It shall accompany and consolidate the rapprochement between the Community and the Republic of Tajikistan, support the political and socioeconomic changes underway in the Republic of Tajikistan and contribute to the establishment of new forms of cooperation. The political dialogue:

- will strengthen the links of the Republic of Tajikistan with the Community and its Member States, and thus with the community of democratic nations as a whole. The economic convergence achieved through this Agreement will lead to more intense political relations;
- will bring about an increasing convergence of positions on international issues of mutual concern thus increasing security and stability in the region;
- will encourage the Parties to cooperate on matters pertaining to the observance of the principles of democracy, and the respect, protection and promotion of human rights, including those of persons belonging to minorities, and to hold consultations, if necessary, on relevant matters.

The Parties consider that the proliferation of weapons of mass destruction (WMD) and their means of delivery, both to state and non-state actors, represents one of the most serious threats to international stability and security. The Parties therefore agree to cooperate and to contribute to countering the proliferation of weapons of mass destruction and their means of delivery through full compliance with and national implementation of their existing obligations under international disarmament and non-proliferation treaties and agreements and other relevant international obligations. The Parties agree that this provision constitutes an essential element of this agreement and will be part of the political dialogue that will accompany and consolidate these elements.

The Parties furthermore agree to cooperate and to contribute to countering the proliferation of weapons of mass destruction and their means of delivery by:

- taking steps to sign, ratify, or accede to, as appropriate, and fully implement all other relevant international instruments;
- the establishment of an effective system of national export controls, controlling the export as well as transit of WMD-related goods, including a WMD end-use control on dual-use technologies and containing effective sanctions for breaches of export controls. Such dialogue may take place on a regional basis.

ARTICLE 5

At ministerial level, political dialogue shall take place within the Cooperation Council established in Article 77 and on other occasions by mutual agreement.

ARTICLE 6

Other procedures and mechanisms for political dialogue shall be set up by the Parties, notably:

- by regular meetings at senior official level between representatives of the Community and its Member States on the one hand, and of the Republic of Tajikistan on the other hand;
- taking full advantage of diplomatic channels between the Parties, in particular appropriate contacts in the bilateral or multilateral fields, including at United Nations, OSCE meetings and elsewhere;
- by any other means, including the possibility of expert meetings which would contribute to consolidating and developing this dialogue.

TITLE III

TRADE IN GOODS

ARTICLE 7

1. The Parties shall accord one another most-favoured-nation treatment in all areas in respect of:
 - customs duties and charges applied to imports and exports, including the method of collecting such duties and charges;

- provisions relating to customs clearance, transit, warehouses and transshipment;
- taxes and other internal charges of any kind applied directly or indirectly to imported goods;
- methods of payment and the transfer of such payments;
- the rules relating to the sale, purchase, transport, distribution and use of goods on the domestic market.

2. The provisions of paragraph 1 shall not apply to:

- (a) advantages granted with the aim of creating a customs union or a free-trade area or pursuant to the creation of such a union or area;
- (b) advantages granted to particular countries in accordance with WTO rules and with other international arrangements in favour of developing countries;
- (c) advantages accorded to adjacent countries in order to facilitate frontier traffic.

3. The provisions of paragraph 1 shall not apply, during a transitional period expiring five years after the entry into force of the Partnership and Cooperation Agreement, to advantages defined in Annex I granted by the Republic of Tajikistan to other States which have emerged from the dissolution of the USSR.

ARTICLE 8

1. The Parties agree that the principle of free transit is an essential condition of attaining the objectives of this Agreement.

In this connection each Party shall secure unrestricted transit via or through its territory of goods originating in the customs territory or destined for the customs territory of the other Party.

2. The rules described in Article V, paragraphs 2, 3, 4 and 5 of the GATT 1994 are applicable between the Parties.

3. The rules contained in this Article are without prejudice to any special rules agreed between the Parties relating to specific sectors, in particular transport, or products.

ARTICLE 9

Without prejudice to the rights and obligations stemming from international conventions on the temporary admission of goods which bind the Parties, each Party shall grant the other Party exemption from import charges and duties on goods admitted temporarily, in the instances and according to the procedures stipulated by any other international convention on this matter binding upon it, in conformity with its legislation. Account shall be taken of the conditions under which the obligations stemming from such a convention have been accepted by the Party in question.

ARTICLE 10

1. Goods originating in the Republic of Tajikistan shall be imported into the Community free of quantitative restrictions or measures having equivalent effect, without prejudice to the provisions of Articles 12, 15 and 16 of this Agreement.
2. Goods originating in the Community shall be imported into theTajikistan free of quantitative restrictions or measures having equivalent effect, without prejudice to the provisions of Articles 12, 15 and 16 of this Agreement.

ARTICLE 11

Goods shall be traded between the Parties at market-related prices.

ARTICLE 12

1. Where any product is being imported into the territory of one of the Parties in such increased quantities or under such conditions as to cause or threaten to cause injury to domestic producers of like or directly competing products, the Community or the Republic of Tajikistan, as the case may be, may take appropriate measures in accordance with the following procedures and conditions.

2. Before taking any measures, or in cases to which paragraph 4 applies as soon as possible thereafter, the Community or the Republic of Tajikistan, as the case may be, shall supply the Cooperation Council with all relevant information with a view to seeking a solution acceptable to the Parties as provided for in Title XI.
3. If, as a result of the consultations, the Parties do not reach agreement within 30 days of referral to the Cooperation Council on actions to remedy the situation, the Party which requested consultations shall be free to restrict imports of the products concerned to the extent and for such time as is necessary to prevent or remedy the injury, or to adopt other appropriate measures.
4. In critical circumstances where delay would cause damage difficult to repair, the Parties may take the measures before the consultations, on condition that consultations are offered immediately after taking such action.
5. In the selection of measures under this Article, the Parties shall give priority to those which cause least disturbance to the achievement of the aims of this Agreement.
6. Nothing in this Article shall prejudice or affect in any way the taking, by either Party, of anti-dumping or countervailing measures in accordance with Article VI of the GATT 1994, the Agreement on implementation of Article VI of the GATT 1994, the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures or related internal legislation.

ARTICLE 13

The Parties undertake to adjust the provisions in this Agreement on trade in goods between them, in the light of circumstances, and in particular of the situation arising from the future accession of the Republic of Tajikistan to the WTO. The Cooperation Council may make recommendations on such adjustments to the Parties which could be put into effect, where accepted, by virtue of agreement between the Parties in accordance with their respective procedures.

ARTICLE 14

This Agreement shall not preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security; the protection of health and life of humans, animals or plants; the protection of natural resources; the protection of national treasures of artistic, historic or archaeological value or the protection of intellectual, industrial and commercial property or rules relating to gold and silver. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between the Parties.

ARTICLE 15

Trade in textile products falling under Chapters 50 to 63 of the Combined Nomenclature is governed by a separate bilateral Agreement. After expiry of the separate Agreement, textile products shall be included in this Agreement.

ARTICLE 16

Trade in nuclear materials shall be conducted in accordance with the provisions of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community. If necessary, trade in nuclear materials shall be subject to the provisions of a specific Agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and the Republic of Tajikistan.

TITLE IV

PROVISIONS AFFECTING BUSINESS AND INVESTMENT

CHAPTER I

LABOUR CONDITIONS

ARTICLE 17

1. Subject to the laws, conditions and procedures applicable in each Member State, the Community and the Member States shall endeavour to ensure that the treatment accorded to nationals of the Republic of Tajikistan legally resident and employed in the territory of a Member State shall be free from any discrimination based on nationality, as regards working conditions, remuneration or dismissal, compared with that Member State's own nationals.
2. Subject to the laws, conditions and procedures applicable in Tajikistan, the Republic of Tajikistan shall endeavour to ensure that the treatment accorded to nationals of a Member State legally resident and employed in the territory of Tajikistan shall be free from any discrimination based on nationality, as regards working conditions, remuneration or dismissal, compared with its own nationals.

ARTICLE 18

The Cooperation Council shall examine what improvements can be made in working conditions for business people consistent with the international commitments of the Parties, including those set out in the document of the CSCE Bonn Conference.

ARTICLE 19

The Cooperation Council shall make recommendations for the implementation of Articles 17 and 18.

CHAPTER II

CONDITIONS AFFECTING THE ESTABLISHMENT AND OPERATION OF COMPANIES

ARTICLE 20

1. The Community and its Member States shall grant, for the establishment of Tajik companies as defined in Article 22(d), treatment no less favourable than that accorded to any third country companies.

2. Without prejudice to the reservations listed in Annex II, the Community and its Member States shall grant subsidiaries of Tajik companies established in their territories treatment no less favourable than that granted to any Community companies, in respect of their operation.
3. The Community and its Member States shall grant branches of Tajik companies established in their territories treatment no less favourable than that accorded to branches of companies of any third country, in respect of their operation.
4. The Republic of Tajikistan shall grant, for the establishment of Community companies as defined in Article 22(d), treatment no less favourable than that accorded to Tajik companies or to any third country companies, whichever is the better.
5. The Republic of Tajikistan shall grant subsidiaries and branches of Community companies established in its territory treatment no less favourable than that accorded to Tajik companies or branches, or to any third country company or branch, whichever is the better, in respect of their operations.

ARTICLE 21

1. The provisions of Article 20 shall not apply to air transport, inland waterways transport and maritime transport.

2. However, in respect of activities undertaken by shipping agencies for the provision of international maritime transport services, including intermodal activities involving a sea leg, each Party shall permit the companies of the other Party to have a commercial presence in its territory in the form of subsidiaries or branches, under conditions of establishment and operation no less favourable than those accorded to its own companies or to subsidiaries or branches of companies of any third country, whichever are better.

Such activities include but are not limited to:

- (a) the marketing and sale of maritime transport and related services through direct contact with customers, from quotation to invoicing, whether these services are operated or offered by the service supplier itself or by service suppliers with which the service seller has established standing business arrangements;
- (b) the purchase and use, on their own account or on behalf of their customers (and the resale to their customers), of any transport and related services, including inward transport services by any mode, particularly inland waterways, road and rail, necessary for the supply of an integrated service;
- (c) the preparation of transport documents, customs documents, or other documents related to the origin and character of the goods transported;

- (d) the provision of business information by any means, including computerised information systems and electronic data interchange (subject to any non-discriminatory restrictions concerning electronic communications);
- (e) the setting-up of any business arrangement, including participation in the company's stock and the appointment of personnel recruited locally (or, in the case of foreign personnel, subject to the relevant provisions of this Agreement), with any locally established shipping agency;
- (f) acting on behalf of companies, organising the port of call of the ship or taking over cargoes when required.

ARTICLE 22

For the purpose of this Agreement:

- (a) A "Community company" or a "Tajik company" respectively shall mean a company set up in accordance with the laws of a Member State or of the Republic of Tajikistan respectively and having its registered office, central administration or principal place of business in the territory of the Community or of the Republic of Tajikistan respectively. However, should a company set up in accordance with the laws of a Member State or the Republic of Tajikistan respectively have only its registered office in the territory of the Community or of the Republic of Tajikistan respectively, the company shall be considered a Community or Tajik company respectively if its operations possess a real and continuous link with the economy of one of the Member States or the Republic of Tajikistan respectively.

- (b) "Subsidiary" of a company shall mean a company which is effectively controlled by the first company.
- (c) "Branch" of a company shall mean a place of business not having legal personality which has the appearance of permanency, such as the extension of a parent body, has a management and is materially equipped to negotiate business with third parties so that the latter, although knowing that there will if necessary be a legal link with the parent body, the head office of which is abroad, do not have to deal directly with such parent body but may transact business at the place of business constituting the extension.
- (d) "Establishment" shall mean the right of Community or Tajik companies as referred to in point (a) to take up economic activities by means of the setting up of subsidiaries and branches in the Republic of Tajikistan or in the Community respectively.
- (e) "Operation" shall mean the pursuit of economic activities.
- (f) "Economic activities" shall mean activities of an industrial, commercial and professional character.

With regard to international maritime transport, including intermodal operations involving a sea leg, nationals of the Member States or of the Republic of Tajikistan established outside the Community or the Republic of Tajikistan respectively, and shipping companies established outside the Community or the Republic of Tajikistan and controlled by nationals of a Member State or nationals of the Republic of Tajikistan respectively, shall also be beneficiaries of the provisions of this Chapter and Chapter III if their vessels are registered in that Member State or in the Republic of Tajikistan respectively in accordance with their respective legislation.

ARTICLE 23

1. Notwithstanding any other provisions of this Agreement, a Party shall not be prevented from taking measures for prudential reasons, including for the protection of investors, depositors, policy holders or persons to whom a fiduciary duty is owed by a financial service supplier, or to ensure the integrity and stability of the financial system. Where such measures do not conform with the provisions of this Agreement, they shall not be used as a means of avoiding the obligations of a Party under this Agreement.
2. Nothing in this Agreement shall be construed as requiring a Party to disclose information relating to the affairs and accounts of individual customers or any confidential or proprietary information in the possession of public entities.
3. For the purposes of this Agreement, "financial services" shall mean those activities described in Annex III.

ARTICLE 24

The provisions of this Agreement shall not prejudice the application by each Party of any measure necessary to prevent the circumvention of its measures concerning third country access to its market, through the provisions of this Agreement.

ARTICLE 25

1. Notwithstanding the provisions of Chapter I of this Title, a Community company or a Tajik company established in the territory of the Republic of Tajikistan or the Community respectively shall be entitled to employ, or have employed by one of its subsidiaries or branches, in accordance with the legislation in force in the host country of establishment, in the territory of the Republic of Tajikistan and the Community respectively, employees who are nationals of Community Member States and the Republic of Tajikistan respectively, provided that such employees are key personnel as defined in paragraph 2, and that they are employed exclusively by companies, or branches. The residence and work permits of such employees shall only cover the period of such employment.

2. Key personnel of the abovementioned companies herein referred to as "organisations" are "intra-corporate transferees" as defined in (c) in the following categories, provided that the organisation is a legal person and that the persons concerned have been employed by it or have been partners in it (other than majority shareholders) for at least the year immediately preceding such movement:

- (a) Persons working in a senior position with an organisation, who primarily direct the management of the establishment, receiving general supervision or direction principally from the board of directors or stockholders of the business or their equivalent, including:
 - directing the establishment or a department or subdivision of the establishment,
 - supervising and controlling the work of other supervisory, professional or managerial employees,
 - having the authority personally to hire and fire or recommend hiring, firing or other personnel actions.

- (b) Persons working within an organisation who possess uncommon knowledge essential to the establishment's service, research equipment, techniques or management. The assessment of such knowledge may reflect, apart from knowledge specific to the establishment, a high level of qualification referring to a type of work or trade requiring specific technical knowledge, including membership of an accredited profession.

- (c) An "intra-corporate transferee" is defined as a natural person working within an organisation in the territory of a Party, and being temporarily transferred in the context of pursuit of economic activities in the territory of the other Party; the organisation concerned must have its principal place of business in the territory of a Party and the transfer be to a branch or a subsidiary of that organisation effectively pursuing like economic activities in the territory of the other Party.

ARTICLE 26

1. The Parties shall use their best endeavours to avoid taking any measures or actions which render the conditions for the establishment and operation of each other's companies more restrictive than the situation existing on the day preceding the date of signature of the Agreement.
2. The provisions of this Article are without prejudice to those of Article 34: the situations covered by Article 34 shall be governed exclusively by the provisions thereof.
3. Acting in the spirit of partnership and cooperation and in the light of the provisions of Article 40, the Government of the Republic of Tajikistan shall inform the Community of its intentions to submit new legislation or adopt new regulations which may render the conditions for the establishment or operation in the Republic of Tajikistan of subsidiaries and branches of Community companies more restrictive than the situation existing on the day preceding the date of signature of the Agreement. The Community may request the Republic of Tajikistan to communicate the drafts of such legislation or regulations and to enter into consultations about those drafts.

4. Where new legislation or regulations introduced in the Republic of Tajikistan would result in rendering the conditions for operation of subsidiaries and branches of Community companies established in the Republic of Tajikistan more restrictive than the situation existing on the day of signature of this Agreement, such legislation or regulations shall not apply during three years following the entry into force of the relevant act to those subsidiaries and branches already established in the Republic of Tajikistan at the time of entry into force of the relevant act.

CHAPTER III

CROSS-BORDER SUPPLY OF SERVICES BETWEEN THE COMMUNITY AND THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN

ARTICLE 27

1. The Parties undertake in accordance with the provisions of this Chapter to take the necessary steps to allow progressively the supply of services by Community or Tajik companies which are established in a Party other than that of the person for whom the services are intended, taking into account the development of the service sectors in the two Parties.
2. The Cooperation Council shall make recommendations for the implementation of paragraph 1.

ARTICLE 28

The Parties shall cooperate with the aim of developing a market-oriented service sector in the Republic of Tajikistan.

ARTICLE 29

1. The Parties undertake to apply effectively the principle of unrestricted access to international maritime market and traffic on a commercial basis:
 - (a) The above provision does not prejudice the rights and obligations arising from the United Nations Convention on a Code of Conduct for Liner Conferences, as applicable to one or other Party to this Agreement. Non-conference lines will be free to operate in competition with a conference as long as they adhere to the principle of fair competition on a commercial basis.
 - (b) The Parties affirm their commitment to a freely competitive environment as being an essential feature of the dry and liquid bulk trade.
2. In applying the principles of paragraph 1, the Parties shall:
 - (a) not apply, as from the entry into force of this Agreement, any cargo-sharing provisions of bilateral agreements between Member States of the Community and the former Soviet Union;

- (b) not introduce cargo-sharing clauses into future bilateral agreements with third countries, other than in those exceptional circumstances where liner shipping companies from one or other Party to this Agreement would not otherwise have an effective opportunity to ply for trade to and from the third country concerned;
 - (c) prohibit cargo-sharing arrangements in future bilateral agreements concerning dry and liquid bulk trade;
 - (d) abolish, upon entry into force of this Agreement, all unilateral measures, administrative, technical and other obstacles which could have restrictive or discriminatory effects on the free supply of services in international maritime transport.
3. Each Party shall grant, inter alia, no less favourable treatment to ships operated by nationals or companies of the other Party than that accorded to a Party's own ships with regard to access to ports open to international trade, the use of infrastructure and auxiliary maritime services of the ports, the related fees and charges, customs facilities and the assignment of berths and facilities for loading and unloading.

ARTICLE 30

With a view to assuring the coordinated development of transport between the Parties, adapted to their commercial needs, the conditions of mutual market access and provision of services in transport by road, rail and inland waterways and, if applicable, air may be dealt with by specific agreements negotiated between the Parties after entry into force of this Agreement.

CHAPTER IV

GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 31

1. The provisions of this Title shall be applied subject to limitations justified on grounds of public policy, public security or public health.
2. They shall not apply to activities which in the territory of the Parties are connected, even occasionally, with the exercise of official authority.

ARTICLE 32

For the purpose of this Title, nothing in this Agreement shall prevent the Parties from applying their laws and regulations regarding entry and stay, work, labour conditions and establishment of natural persons and supply of services, provided that, in so doing, they do not apply them in a manner such as to nullify or impair the benefits accruing to any Party under the terms of a specific provision of this Agreement. The above provision does not prejudice the application of Article 31.

ARTICLE 33

Companies which are controlled and exclusively owned by Tajik companies and Community companies jointly shall also be beneficiaries of the provisions of Chapters II, III and IV.

ARTICLE 34

Treatment granted by either Party to the other under this Agreement shall, as from the day one month prior to the date of entry into force of the relevant obligations of the General Agreement on Trade in Services (GATS), in respect of sectors or measures covered by the GATS, in no case be more favourable than that accorded by such first Party under the provisions of GATS and this in respect of each service sector, sub-sector and mode of supply.

ARTICLE 35

For the purposes of Chapters II, III and IV, no account shall be taken of treatment accorded by the Community, its Member States or the Republic of Tajikistan pursuant to commitments entered into in economic integration agreements in accordance with the principles of Article V of the GATS.

ARTICLE 36

1. The most-favoured-nation treatment granted in accordance with the provisions of this Title shall not apply to the tax advantages which the Parties are providing, or will provide in the future, on the basis of agreements to avoid double taxation or of other tax arrangements.
2. Nothing in this Title shall be construed as preventing the adoption or enforcement by the Parties of any measure aimed at preventing the avoidance or evasion of taxes pursuant to the tax provisions of agreements to avoid double taxation, other tax arrangements or domestic fiscal legislation.
3. Nothing in this Title shall be construed as preventing Member States or the Republic of Tajikistan from distinguishing, in the application of the relevant provisions of their fiscal legislation, between taxpayers who are not in identical situations, in particular as regards their place of residence.

ARTICLE 37

Without prejudice to Article 24, no provision of Chapters II, III and IV shall be interpreted as giving the right to:

- nationals of the Member States or of the Republic of Tajikistan respectively to enter, or stay in, the territory of the Republic of Tajikistan or the Community respectively in any capacity whatsoever, and in particular as a shareholder or partner in a company or manager or employee thereof or supplier or recipient of services;
- Community subsidiaries or branches of Tajik companies to employ, or have employed, nationals of the Republic of Tajikistan in the territory of the Community;
- Tajik subsidiaries or branches of Community companies to employ, or have employed, nationals of the Member States in the territory of the Republic of Tajikistan;
- Tajik companies or Community subsidiaries or branches of Tajik companies to supply Tajik persons to act for and under the control of, other persons under temporary employment contracts;
- Community companies or Tajik subsidiaries or branches of Community companies to supply workers who are nationals of the Member States under temporary employment contracts.

CHAPTER V

CURRENT PAYMENTS AND CAPITAL

ARTICLE 38

1. The Parties undertake to authorise in freely convertible currency any payments on the current account of the balance of payments between residents of the Community and of the Republic of Tajikistan connected with the movement of goods, services or persons made in accordance with the provisions of this Agreement.
2. With regard to transactions on the capital account of the balance of payments, from entry into force of this Agreement, the free movement of capital shall be ensured for the purposes of direct investments made in companies formed in accordance with the laws of the host country, investments made in accordance with the provisions of Chapter II, and the liquidation or repatriation of these investments and of any profit stemming therefrom.
3. Without prejudice to paragraph 2 or to paragraph 5, as from the entry into force of this Agreement, no new foreign exchange restrictions shall be introduced on the movement of capital and current payments connected therewith between residents of the Community and Tajikistan and nor shall the existing arrangements be made more restrictive.

4. The Parties shall consult each other with a view to facilitating the movement of forms of capital other than those referred to in paragraph 2 between the Community and the Republic of Tajikistan in order to promote the objectives of this Agreement.

5. With reference to the provisions of this Article, until full convertibility of the Tajik currency within the meaning of Article VIII of the Articles of Agreement of the International Monetary Fund (IMF) is introduced, the Republic of Tajikistan may in exceptional circumstances apply exchange restrictions connected with the granting or taking-up of short- and medium-term financial credits to the extent that such restrictions are imposed on Tajikistan for the granting of such credits and are permitted according to the Republic of Tajikistan's status under the IMF. The Republic of Tajikistan shall apply these restrictions in a non-discriminatory manner. They shall be applied in such a manner as to cause the least possible disruption to this Agreement. the Republic of Tajikistan shall inform the Cooperation Council promptly of the introduction of such measures and of any changes therein.

6. Without prejudice to paragraphs 1 and 2, where, in exceptional circumstances, movements of capital between the Community and the Republic of Tajikistan cause, or threaten to cause, serious difficulties for the operation of exchange-rate policy or monetary policy in the Community or Tajikistan, the Community and the Republic of Tajikistan respectively may take safeguard measures with regard to movements of capital between the Community and the Republic of Tajikistan for a period not exceeding six months, if such measures are strictly necessary.

CHAPTER VI

INTELLECTUAL, INDUSTRIAL AND COMMERCIAL PROPERTY PROTECTION

ARTICLE 39

1. Pursuant to the provisions of this Article and of Annex IV, the Republic of Tajikistan shall continue to improve the protection of intellectual, industrial and commercial property rights in order to provide, by the end of the fifth year after the entry into force of this Agreement, a level of protection similar to that existing in the Community, including effective means of enforcing such rights.
2. By the end of the fifth year after entry into force of this Agreement, the Republic of Tajikistan shall accede to the multilateral conventions on intellectual, industrial and commercial property rights referred to in paragraph 1 of Annex IV to which Member States are parties or which are de facto applied by Member States, according to the relevant provisions contained in these conventions. For implementation of this provision, the Community will provide support wherever possible.

TITLE V

LEGISLATIVE COOPERATION

ARTICLE 40

1. The Parties recognise that an important condition for strengthening the economic links between the Republic of Tajikistan and the Community is the approximation of the Republic of Tajikistan's existing and future legislation to that of the Community. The Republic of Tajikistan shall endeavour to ensure that its legislation is gradually made compatible with that of the Community.

2. The approximation of laws shall extend to the following areas in particular: customs law, company law, laws on banking and other financial services, company accounts and taxes, intellectual property, protection of workers at the workplace, rules on competition, including any related issues and practices affecting trade, public procurement, protection of health and life of humans, animals and plants, the environment, consumer protection, indirect taxation, technical rules and standards, nuclear laws and regulations, transport and electronic communications.

3. The Community shall provide the Republic of Tajikistan with technical assistance for the implementation of these measures, which may include:
 - the exchange of experts;

- the provision of early information, especially on relevant legislation;
 - organisation of seminars;
 - training of personnel involved in the drafting and implementation of legislation;
 - aid for translation of Community legislation in the relevant sectors.
4. The Parties agree to examine ways to apply their respective competition laws on a concerted basis in such cases where trade between them is affected.

TITLE VI

ECONOMIC COOPERATION

ARTICLE 41

1. The Community and the Republic of Tajikistan shall establish economic cooperation aimed at contributing to the process of economic reform and recovery and sustainable development of the Republic of Tajikistan. Such cooperation shall strengthen existing economic links to the benefit of the Parties.

2. Policies and other measures will be designed to bring about economic and social reforms and the restructuring of economic systems in the Republic of Tajikistan and will be guided by the requirements of sustainability and harmonious social development; they will also fully incorporate environmental considerations and the fight against poverty.
3. To this end the cooperation will concentrate, in particular, on economic and social development, human resources development, support for enterprises (including privatisation, investment and development of financial services), agriculture and food (including food security), energy (including hydro-electricity), water management and civil nuclear safety, health and the fight against poverty, transport, postal services, electronic communications, tourism, environmental protection, cross-border activities and regional cooperation.
4. Special attention shall be devoted to measures capable of fostering the economic potential of the Republic of Tajikistan and regional cooperation.
5. Where appropriate, economic cooperation and other forms of cooperation provided for in this Agreement may be supported by technical assistance from the Community, taking into account the Community's relevant Council Regulation applicable to technical assistance in the Independent States, the agreed priorities in the indicative programme for Community technical assistance to Central Asia and its application in the Republic of Tajikistan and its established coordination and implementation procedures. The Republic of Tajikistan may also benefit from other Community programmes in accordance with the appropriate regulations adopted by the Council.

ARTICLE 42

Cooperation in the field of trade in goods and services

The Parties will cooperate with a view to ensuring that the Republic of Tajikistan's international trade is conducted in conformity with the rules of the WTO. The Community shall provide the Republic of Tajikistan with technical assistance for this purpose.

Such cooperation shall include specific issues directly relevant to trade facilitation, in particular with a view to assisting the Republic of Tajikistan to harmonise its legislation and regulations with WTO rules and so fulfil as soon as possible the conditions of accession to that Organisation. These include:

- the formulation of policy on trade and trade-related questions, including payments and clearing mechanisms,
- the drafting of relevant legislation.

ARTICLE 43

Industrial cooperation

1. Cooperation shall aim at promoting the following in particular:
 - the development of business links between economic operators of both Parties, including between small and medium-sized enterprises;
 - Community participation in the Republic of Tajikistan's efforts to restructure its industry;
 - the improvement of management;
 - the improvement of the quality of industrial products and their adaptation to international standards;
 - the development of efficient production and processing capacity in the raw materials sector;
 - the development of appropriate commercial rules and practices, including product marketing;
 - environmental protection;
 - defence conversion;
 - training of personnel.

2. The provisions of this Article shall not affect the enforcement of Community competition rules applicable to undertakings.

ARTICLE 44

Investment promotion and protection

1. Bearing in mind the respective powers and competences of the Community and the Member States, cooperation shall aim to establish a favourable climate for private investment, both domestic and foreign, especially through better conditions for investment protection, the transfer of capital and the exchange of information on investment opportunities.

2. The aims of cooperation shall be in particular:

- to conclude, where appropriate, agreements between the Member States and the Republic of Tajikistan to avoid double taxation;
- to create favourable conditions for attracting foreign investments into the Tajik economy;
- to establish stable and adequate business law and conditions, and to exchange information on laws, regulations and administrative practices in the field of investment;
- to exchange information on investment opportunities in the form of, inter alia, trade fairs, exhibitions, trade weeks and other events.

ARTICLE 45

Public procurement

The Parties shall cooperate to develop conditions for open and competitive award of contracts for goods and services, in particular through calls for tenders.

ARTICLE 46

Cooperation in the field of standards and conformity assessment

1. Cooperation between the Parties shall promote alignment with internationally agreed criteria, principles and guidelines in the field of metrology, standards and conformity assessment, to facilitate progress towards mutual recognition in the field of conformity assessment, and to improve the quality of Tajik products.

2. To this end the Parties shall seek to cooperate in technical assistance projects which will:
 - promote appropriate cooperation with organisations and institutions specialised in these fields;
 - promote the use of Community technical regulations and the application of European standards and conformity-assessment procedures;
 - permit the sharing of experience and technical information in the field of quality management.

ARTICLE 47

Mining and raw materials

1. The Parties shall aim at increasing investment and trade in mining and raw materials, including non ferrous metals.
2. The cooperation shall focus in particular on the following areas:
 - the exchange of information on the prospects of the mining and non-ferrous metals sectors;
 - the establishment of a legal framework for cooperation;

- trade matters;
- the adoption and implementation of environmental legislation;
- training;
- safety in the mining industry.

ARTICLE 48

Cooperation in science and technology

1. The Parties shall promote cooperation in civil scientific research and technological development (RTD) on the basis of mutual benefit and, taking into account the availability of resources, adequate access to their respective programmes, subject to appropriate levels of effective protection of intellectual, industrial and commercial property rights (IPR).
2. Science and technology cooperation shall cover:
 - the exchange of scientific and technical information;
 - joint RTD activities;
 - training activities and mobility programmes for scientists, researchers and technicians of both Parties engaged in RTD.

Where such cooperation takes the form of activities involving education and/or training, it must be carried out in accordance with the provisions of Article 49.

The Parties, on the basis of mutual agreement, may engage in other forms of cooperation in science and technology.

In carrying out such cooperation activities, particular attention shall be devoted to the redeployment of scientists, engineers, researchers and technicians who are or have been engaged in research on, and/or production of, weapons of mass destruction.

3. The cooperation covered by this Article shall be implemented according to specific arrangements to be negotiated and concluded in accordance with the procedures adopted by each Party, which shall include appropriate IPR provisions.

ARTICLE 49

Education and training

1. The Parties shall cooperate with the aim of raising the level of general education and professional qualifications in the Republic of Tajikistan, both in the public and private sectors.

2. The cooperation shall focus in particular on the following areas:

- updating higher education and training systems in the Republic of Tajikistan, including the system of certification of higher education establishments and higher education diplomas;
- training public and private sector executives and civil servants in priority areas to be determined;
- cooperation between educational establishments and between educational establishments and firms;
- mobility for teachers, graduates, administrators, young scientists and researchers, and young people;
- promoting teaching in the field of European studies within the appropriate institutions;
- teaching Community languages;
- post-graduate training of conference interpreters;
- training of journalists;
- training of trainers.

3. The possible participation of one Party in the other Party's programmes in the field of education and training may be considered in accordance with their respective procedures; where appropriate, institutional frameworks and plans of cooperation will then be established through the participation of the Republic of Tajikistan in the Community's TEMPUS programme.

ARTICLE 50

Agriculture and the agro-industrial sector

The purpose of cooperation in this area shall be the pursuit of agrarian reform and the reform of agricultural structures, the modernisation, privatisation and restructuring of agriculture, stock farming and the agro-industrial and services sectors in the Republic of Tajikistan, and the development of domestic and foreign markets for Tajik products, in conditions that ensure the protection of the environment, taking into account the necessity to improve security of food supply and to develop agri-business and the processing and distribution of agricultural products. The Parties shall also pursue the gradual approximation of Tajik standards to Community technical regulations concerning industrial and agricultural food products, including sanitary and phytosanitary standards.

ARTICLE 51

Energy

1. Cooperation shall be governed by the principles of the market economy and the European Energy Charter, against a background of the progressive integration of the energy markets in Europe.
2. Cooperation shall concentrate, inter alia, upon the formulation and development of energy policy. It shall include the following areas:
 - the improvement of the management and regulation of the energy sector in line with a market economy;
 - the improvement of energy supply, including security of supply, in an economically and environmentally sound manner;
 - the promotion of energy saving and energy efficiency and implementation of the Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and related environmental aspects;
 - the modernisation of energy infrastructure;
 - the improvement of energy supply and use technologies across the range of energy types;

- management and technical training in the energy sector;
- the transportation and transit of energy materials and products;
- the introduction of the range of institutional, legal, fiscal and other conditions necessary to encourage increased energy trade and investment;
- the development of hydro-electric and other renewable energy resources.

3. The Parties shall exchange relevant information on investment projects in the energy sector, in particular concerning the production of energy resources and the construction and refurbishing of oil and gas pipelines or other means of transporting energy products. The Parties attach particular importance to cooperation regarding investments in the energy sector and the manner in which these are regulated. They shall cooperate with a view to implementing the provisions of Title IV and of Article 44 as efficaciously as possible in respect of investments in the energy sector.

ARTICLE 52

Environment and health

1. Bearing in mind the European Energy Charter, the Declarations of the Lucerne Conference of April 1993 and of the Sofia Conference of October 1995, and taking into account the Energy Charter Treaty, and especially Article 19 thereof, and the Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and related environmental aspects, the Parties shall develop and strengthen their cooperation on environment and human health.

2. Cooperation shall aim at protecting the environment, combating all kinds of pollution and in particular cover:
 - effective monitoring of pollution levels and assessment of the environment; a system of information on the state of the environment;

 - combating local, regional and transboundary air and water pollution;

 - environmental rehabilitation;

 - sustainable, efficient and environmentally sound production and use of energy;

 - the safety of industrial plants;

- classification and safe handling of chemicals;
- water quality;
- waste reduction, recycling and safe disposal, implementation of the Basel Convention when signed;
- the environmental impact of agriculture; soil erosion; chemical pollution;
- the protection of forests;
- the conservation of biodiversity, protected areas and sustainable use and management of biological resources;
- land-use planning, including construction and urban planning;
- the use of economic and fiscal instruments;
- global climate change;
- environmental education and awareness;
- implementation of the Espoo Convention on Environmental Impact Assessment in a transboundary context when signed.

3. Forms of cooperation shall include:

- planning for disasters and other emergency situations;
- the exchange of information and experts, including information and experts dealing with the transfer of clean technologies and the safe and environmentally sound use of biotechnologies;
- joint research activities;
- approximation of laws towards Community standards;
- cooperation at regional level, including cooperation within the framework of the European Environment Agency, and at international level;
- the development of strategies, particularly with regard to global and climatic issues and with a view to achieving sustainable development;
- environmental impact studies.

4. The Parties shall seek to develop their cooperation on questions of human health, in particular through technical assistance on the prevention and combating of infectious diseases and the protection of mothers and young children.

ARTICLE 53

Transport

The Parties shall develop and strengthen their cooperation in the field of transport.

This cooperation shall, inter alia, aim at restructuring and modernising transport systems and networks in the Republic of Tajikistan; developing and ensuring, where appropriate, compatibility of transportation systems in the context of achieving a more global transport system; and identifying and elaborating priority projects and seeking to attract investment for their implementation.

Cooperation shall include:

- the modernisation of management and operations of road transport, railways and airports;
- the modernisation and development of railways, waterways, roads, airport and air navigation infrastructure and navigation aids, including the modernisation of major routes of common interest and the trans-European links for the above modes, particularly those related to the TRACECA project;
- the promotion and development of multi-modal transport;
- the promotion of joint research and development programmes;

- the preparation of the legislative and institutional framework for policy development and implementation, including privatisation of the transport sector;
- the simplification of procedures for all forms of transport in the region.

ARTICLE 54

Electronic communications and postal services

Within their respective powers and competences the Parties shall expand and strengthen cooperation aimed at:

- establishing policies and guidelines for the development of the electronic communications sector and postal services;
- developing tariff policy and marketing principles for electronic communications and postal services;
- transferring technology and know-how, particularly regarding European technical standards and certification systems;
- encouraging the development of projects for electronic communications and postal services and attracting investment;

- enhancing the efficiency and quality of electronic communications and postal services, inter alia through liberalisation of activities in sub-sectors;
- promoting advanced application of electronic communications, notably in the area of electronic funds transfer;
- enhancing the management of, and optimising, electronic communications networks;
- developing an appropriate regulatory basis for the provision of electronic communications and postal services and for the use of the radio frequency spectrum;
- enhancing training in the field of electronic communications and postal services for operations in market conditions.

ARTICLE 55

Financial services and fiscal institutions

1. Cooperation in the field of financial services shall in particular aim at facilitating the involvement of the Republic of Tajikistan in universally recognised clearing systems. Technical assistance shall focus on:

- the development of a stock market and a securities market;

- the development of banking services, the development of a common market for credit resources and the involvement of the Republic of Tajikistan in a universally recognised clearing system;
- the development of insurance services, which would inter alia create a favourable framework for Community companies' participation in the establishment of joint ventures in the insurance sector in the Republic of Tajikistan, and the development of export credit insurance.

This cooperation shall in particular contribute to fostering relations between the Parties in the financial services sector.

2. The Parties shall cooperate in developing the fiscal system and fiscal institutions in the Republic of Tajikistan. This cooperation shall include the exchange of information and experience on fiscal matters and the training of personnel involved in the formulation and implementation of fiscal policy.

ARTICLE 56

Enterprise restructuring and privatisation

Recognising that privatisation is of fundamental importance to a sustainable economic recovery, the Parties agree to cooperate in the development of the necessary institutional, legal and methodological framework. Particular attention shall be paid to the orderly and transparent nature of the privatisation process, exchange of information and experience, and appropriate training in investment policy.

Technical assistance shall focus on, inter alia:

- the further development of an institutional base within the Government of the Republic of Tajikistan to assist with defining and managing the privatisation process;
- the further development of the privatisation strategy of the Government of the Republic of Tajikistan, including the legislative framework, and implementation mechanisms;
- furthering market approaches to land use and usufruct;
- the restructuring of those enterprises not yet ready for privatisation;
- the development of private enterprise, and particularly small and medium-sized enterprises;
- the development of investment funds.

The objective of this cooperation shall be to contribute to the promotion of Community investment in the Republic of Tajikistan.

ARTICLE 57

Regional development

1. The Parties shall strengthen cooperation on regional development and land-use planning.
2. To this end, the Parties shall encourage the exchange of information by national, regional and local authorities on regional and land-use planning policy and on methods of formulation of regional policies with special emphasis on the development of disadvantaged areas.

They shall also encourage direct contacts between the respective regions and public organisations responsible for regional development planning with the aim, inter alia, of exchanging information regarding ways of fostering regional development.

ARTICLE 58

Social cooperation

1. With regard to health and safety, the Parties shall develop cooperation between them with the aim of improving inter alia the level of protection of the health and safety of workers.

This cooperation shall include:

- education and training on health and safety issues with specific attention to high risk sectors of activity;
 - development and promotion of preventive measures to combat work related diseases and other work-related ailments;
 - prevention of major accident hazards and the management of toxic chemicals;
 - research on developing information and understanding of the working environment and on the health and safety of workers.
2. With regard to employment, the cooperation shall include notably technical assistance for:
- the optimisation of the labour market;

- the modernisation of job-finding and careers advisory services;
- the planning and management of restructuring programmes;
- the encouragement of local employment development;
- the exchange of information on the programmes of flexible employment, including those stimulating self-employment and promoting entrepreneurship.

3. The Parties shall pay special attention to cooperation in the sphere of social protection, including cooperation in planning and implementing social protection reforms in the Republic of Tajikistan.

These reforms shall aim to develop in the Republic of Tajikistan methods of protection intrinsic to market economies and shall comprise all relevant forms of social protection.

ARTICLE 59

Tourism

The Parties shall increase and develop their cooperation with a view, inter alia, to:

- facilitating the tourist trade;

- increasing the flow of information;
- transferring know-how;
- studying the opportunities for joint operations;
- cooperation between official tourism bodies, including the preparation of promotional material;
- training for tourism development.

ARTICLE 60

Small and medium-sized enterprises

1. The Parties shall aim to develop and strengthen small and medium-sized enterprises (SMEs) and their associations, and cooperation between SMEs in the Community and the Republic of Tajikistan.
2. Cooperation shall include technical assistance, in particular in the following areas:
 - the development of a legislative framework for SMEs;

- the development of an appropriate infrastructure to support SMEs, to promote communication and business cooperation between SMEs both within the Republic of Tajikistan and further afield, and to train SMEs in the skills necessary to access funding;
- training in the areas of marketing, accounting and control of the quality of products.

ARTICLE 61

Information and communication

The Parties shall support the development of modern methods of information handling, including the media, and stimulate the effective mutual exchange of information. Priority shall be given to programmes aimed at providing the general public with basic information about the Community and the Republic of Tajikistan, including, where possible, access to databases, in full respect of intellectual property rights.

ARTICLE 62

Consumer protection

The Parties shall enter into close cooperation aimed at achieving compatibility between their systems of consumer protection. This cooperation may include the exchange of information on legislative work and institutional reform, the establishment of permanent systems of mutual information on dangerous products, the improvement of information provided to consumers, especially on prices, characteristics of products and services offered, the development of exchanges between consumer interest representatives, and increasing the compatibility of consumer protection policies, and the organisation of seminars and training periods.

ARTICLE 63

Customs

1. The aim of cooperation shall be to guarantee compliance with all the provisions scheduled for adoption in connection with trade and fair trade and to achieve the approximation of the Republic of Tajikistan's customs system to that of the Community.
2. Cooperation shall take place particularly through:
 - the exchange of information;

- the improvement of working methods;
- the introduction of the Combined Nomenclature and the single administrative document;
- the simplification of controls and formalities in respect of the carriage of goods;
- support for the introduction of modern customs information systems;
- the organisation of seminars and training periods.

Technical assistance shall be provided where necessary.

3. Without prejudice to other cooperation under this Agreement, and in particular Title VIII, mutual assistance in customs matters between administrative authorities of the Parties shall take place in accordance with the provisions of the Protocol attached to this Agreement.

ARTICLE 64

Statistical cooperation

Cooperation in this area shall pursue the development of an efficient statistical system to provide the reliable statistics needed to support and monitor the process of socio-economic reform and contribute to the development of private enterprise in the Republic of Tajikistan.

The Parties shall, in particular, cooperate in the following fields:

- the adaptation of the Tajik statistical system to international methods, standards and classification;
- the exchange of statistical information;
- the provision of the macro- and microeconomic statistics necessary to implement and manage economic reforms.

The Community shall provide the Republic of Tajikistan with technical assistance for this purpose.

ARTICLE 65

Economic science

The Parties shall facilitate the process of socioeconomic reform and the coordination of economic policies by cooperating to improve understanding of the fundamentals of their respective economies and the design and implementation of economic policy in market economies. To this end, the Parties shall exchange information on macroeconomic performance and prospects.

The Community shall provide technical assistance to:

- assist the Republic of Tajikistan in the process of economic reform by providing expert advice and technical assistance;
- encourage cooperation among economists in order to expedite the transfer of know-how for the drafting of economic policies, and provide for wide dissemination of policy-relevant research;
- improve the Republic of Tajikistan's capacity to formulate economic models.

TITLE VII

COOPERATION ON MATTERS RELATING TO DEMOCRACY AND HUMAN RIGHTS

ARTICLE 66

The Parties shall cooperate on all questions relevant to the establishment or reinforcement of democratic institutions, including those required in order to strengthen the rule of law, and the protection of human rights and fundamental freedoms according to international law and OSCE principles.

This cooperation shall take the form of technical assistance programmes intended to assist, inter alia, in the drafting of relevant legislation and regulations; the implementation of such legislation; the functioning of the judiciary; the role of the State in questions of justice; and the operation of the electoral system. They shall include training where appropriate. The Parties shall encourage contacts and exchanges between their national, regional and judicial authorities, parliamentarians, and non-governmental organisations.

TITLE VIII

COOPERATION ON PREVENTION OF ILLEGAL ACTIVITIES AND THE PREVENTION AND CONTROL OF ILLEGAL IMMIGRATION

ARTICLE 67

The Parties shall establish cooperation aimed at preventing illegal activities such as:

- illegal activities in the sphere of economics, including corruption;
- illegal transactions in various goods, including industrial waste, and illicit traffic of arms;
- counterfeiting.

Cooperation in the above areas shall be based on mutual consultation and close interaction.
Technical and administrative assistance shall be provided, in such areas as:

- drafting national legislation in the sphere of preventing illegal activities;
- creating information centres;
- increasing the efficiency of institutions engaged in preventing illegal activities;
- training personnel and developing research infrastructure;
- elaborating mutually acceptable measures to counter illegal activities.

ARTICLE 68

Money laundering

1. The Parties agree on the necessity of making efforts and cooperating in order to prevent the use of their financial systems for laundering the proceeds of criminal activities in general and drug offences in particular.
2. Cooperation in this area shall include administrative and technical assistance with a view to establishing standards against money laundering equivalent to those adopted by the Community and international fora in this field, including the Financial Action Task Force (FATF).

ARTICLE 69

Fight against drugs

Within the framework of their respective powers and competences the Parties shall cooperate to increase the effectiveness and efficiency of policies and measures to counter the illicit production, supply and traffic in narcotic drugs and psychotropic substances, including the prevention of diversion of precursor chemicals, and to promote drug demand prevention and reduction. As regards the control of precursor chemicals and other essential substances used for the illicit production of narcotic drugs and psychotropic substances, this cooperation shall be based on the standards adopted by the Community and the international authorities concerned, such as those of the Chemical Action Task Force (CATF). Cooperation in this area shall be based on mutual consultation and close coordination between the Parties on objectives and measures to be taken in the various drug-related fields.

ARTICLE 70

Cooperation on migration

1. The Parties reaffirm the importance, which they attach to a joint management of migration flows between their territories. With a view to strengthening cooperation between them, they shall establish a comprehensive dialogue on all migration-related issues, including illegal migration, smuggling and trafficking in human beings, as well as the inclusion of the migration concerns in the national strategies for economic and social development of the areas from which migrants originate.

2. Cooperation shall be based on a specific needs assessment conducted in mutual consultation between the Parties and be implemented in accordance with the relevant Community and national legislation in force. It will, in particular, focus on:

- (a) the root causes of migration;
- (b) the development and implementation of national legislation and practices as regards international protection, with a view to satisfying the provisions of the Geneva Convention of 1951 on the status of refugees and of the Protocol of 1967 and other relevant international instruments, and to ensuring the respect of the principle of "non-refoulement";
- (c) the admission rules and rights and status of persons admitted, fair treatment and integration of lawfully residing non-nationals, education and training and measures against racism and xenophobia;
- (d) the establishment of an effective and preventive policy against illegal immigration, smuggling of migrants and trafficking in human beings including the issue of how to combat networks of smugglers and traffickers and how to protect the victims of such trafficking;
- (e) the return, under humane and dignified conditions, of persons residing illegally including the promotion of their voluntary return, and the readmission of such persons, in accordance with paragraph 3;
- (f) the field of visas, on issues identified as being of mutual interest;

(g) the field of border controls, on issues related to organisation, training, best practices and other operational measures on the ground and where relevant, equipment, while being aware of the potential dual-use of such equipment.

3. In the framework of the cooperation to prevent and control illegal immigration, the Parties also agree to readmit their illegal migrants. To this end:

- the Republic of Tajikistan shall readmit any of its nationals illegally present on the territory of a Member State of the European Union, upon request by the latter and without further formalities;
- and each Member State of the European Union shall readmit any of its nationals illegally present on the territory of the Republic of Tajikistan, upon request by the latter and without further formalities.

The Member States of the European Union and the Republic of Tajikistan will provide their nationals with appropriate identity documents for such purposes.

The Parties agree to conclude, upon request and as soon as possible, an agreement regulating the specific obligations for Member States of the European Union and the Republic of Tajikistan on readmission, including an obligation for the readmission of nationals of other countries and stateless persons.

For this purpose, the term "Parties" shall mean the European Community, any of its Member States and the Republic of Tajikistan.

ARTICLE 71

Fight against terrorism

The Parties reaffirm the importance of the fight against terrorism and, in accordance with international agreements and their respective laws and regulations, agree to cooperate on the prevention and elimination of terrorist acts. In particular they will cooperate:

- in the framework of the full implementation of UN Security Council Resolution 1373 and other UN resolutions, agreements and other international instruments relating to this matter;
- by exchanges of information, in accordance with the international and national laws on terrorist groups and their support networks;
- and by exchanges of views on the means and methods used to counter terrorism, including technical fields and training, and by an exchange of experience concerning the prevention of terrorism.

TITLE IX

CULTURAL COOPERATION

ARTICLE 72

The Parties undertake to promote, encourage and facilitate cultural cooperation. Where appropriate, the Community's cultural cooperation programmes or those of one or more Member States may be the subject of cooperation and further activities of mutual interest may be developed.

TITLE X

FINANCIAL COOPERATION

ARTICLE 73

In order to achieve the objectives of this Agreement and in accordance with Articles 74, 75 and 76, the Republic of Tajikistan shall be eligible for temporary financial assistance from the Community by way of technical assistance grants.

ARTICLE 74

This financial assistance shall be covered by the Tacis programme and the Community's relevant Council Regulation. The Republic of Tajikistan may also benefit from other types of Community assistance according to its needs. Particular attention shall be given to the focussing of aid, the coordination of assistance instruments and the link between the various types of Community humanitarian, rehabilitation and development aid. The fight against poverty shall be incorporated into the Community programmes.

ARTICLE 75

The objectives and the areas of the Community's financial assistance shall be laid down in an indicative programme reflecting priorities between the Community and the Republic of Tajikistan, taking into account the Republic of Tajikistan's needs, sectoral absorption capacities and progress with reform. The Parties shall inform the Cooperation Council thereof.

ARTICLE 76

In order to permit optimum use of the resources available, the Parties shall ensure that Community assistance is closely coordinated with contributions from other sources such as the Member States, other countries and international organisations such as the International Bank for Reconstruction and Development and the European Bank for Reconstruction and Development.

TITLE XI

INSTITUTIONAL, GENERAL AND FINAL PROVISIONS

ARTICLE 77

A Cooperation Council is hereby established to supervise the implementation of this Agreement. It shall meet regularly at ministerial level. It shall meet at intervals which it shall itself determine and at least once every two years. It shall examine any major issues arising within the framework of this Agreement and any other bilateral or international issues of mutual interest for the purpose of attaining the objectives of this Agreement. With the Parties' agreement, the Cooperation Council may also make appropriate recommendations.

ARTICLE 78

1. The Cooperation Council shall consist of members of the Council of the European Union and members of the Commission of the European Communities, on the one hand, and of members of the Government of the Republic of Tajikistan, on the other.
2. The Cooperation Council shall establish its rules of procedure.
3. The office of President of the Cooperation Council shall be held alternately by a representative of the Community and by a member of the Government of the Republic of Tajikistan.

ARTICLE 79

1. The Cooperation Council shall be assisted in the performance of its duties by a Cooperation Committee composed of representatives of the members of the Council of the European Union and of members of the Commission of the European Communities on the one hand and of representatives of the Government of the Republic of Tajikistan on the other, normally at senior civil servant level. The office of President of the Cooperation Committee shall be held alternately by the Community and by the Republic of Tajikistan.

In its rules of procedure the Cooperation Council shall lay down the duties of the Cooperation Committee, which shall include the preparation of meetings of the Cooperation Council, and how the Committee shall function.

2. The Cooperation Council may delegate any of its powers to the Cooperation Committee, which will ensure continuity between meetings of the Cooperation Council.

ARTICLE 80

The Cooperation Council may decide to set up any other special committee or body that can assist it in carrying out its duties and shall determine the composition and duties of such committees or bodies and how they shall function.

ARTICLE 81

When examining any issue arising within the framework of this Agreement in relation to a provision referring to an Article of one of the Agreements constituting the WTO, the Cooperation Council shall take into account to the greatest extent possible the interpretation that is generally given to the Article in question by the members of the WTO.

ARTICLE 82

A Parliamentary Cooperation Committee is hereby established. It shall be a forum for members of the Tajik Parliament and the European Parliament to meet and exchange views, including on matters concerning political dialogue at parliamentary level. It shall meet at intervals which it shall itself determine.

ARTICLE 83

1. The Parliamentary Cooperation Committee shall consist of members of the European Parliament, on the one hand, and of members of the Tajik Parliament, on the other.
2. The Parliamentary Cooperation Committee shall establish its rules of procedure.

3. The Parliamentary Cooperation Committee shall be presided in turn by the European Parliament and the Tajik Parliament respectively, in accordance with the provisions to be laid down in its rules of procedure.

ARTICLE 84

The Parliamentary Cooperation Committee may request relevant information regarding the implementation of this Agreement from the Cooperation Council, which shall then supply the Committee with the requested information.

The Parliamentary Cooperation Committee shall be informed of the recommendations of the Cooperation Council.

The Parliamentary Cooperation Committee may make recommendations to the Cooperation Council.

ARTICLE 85

1. Within the scope of this Agreement, each Party undertakes to ensure that natural and legal persons of the other Party have access free of discrimination in relation to its own nationals to the competent courts and administrative organs of the Parties to defend their individual rights and their property rights, including those concerning intellectual, industrial and commercial property.

2. Within the limits of their respective powers and competences, the Parties:
- shall encourage the adoption of arbitration for the settlement of disputes arising from commercial and cooperation transactions concluded by economic operators of the Community and those of the Republic of Tajikistan;
 - agree that where a dispute is submitted to arbitration, each party to the dispute may, except where the rules of the arbitration centre chosen by the parties provide otherwise, choose its own arbitrator, irrespective of his nationality, and that the presiding third arbitrator or the sole arbitrator may be a citizen of a third country;
 - shall recommend their economic operators to choose by mutual consent the law applicable to their contracts;
 - shall encourage recourse to the arbitration rules elaborated by the United Nations Commission on International Trade Law (Uncitral) and to arbitration by any centre of a State signatory to the Convention on Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards done at New York on 10 June 1958.

ARTICLE 86

Nothing in this Agreement shall prevent a Party, within the limits of its respective powers and competences, from taking any measures:

- (a) which it considers necessary to prevent the disclosure of information contrary to its essential security interests;
- (b) which relate to the production of, or trade in arms, munitions or war materials or to research, development or production indispensable for defence purposes, provided that such measures do not impair the conditions of competition in respect of products not intended for specifically military purposes;
- (c) which it considers essential to its own security in the event of serious internal disturbances affecting the maintenance of law and order, in time of war or serious international tension constituting threat of war or in order to carry out obligations it has accepted for the purpose of maintaining peace and international security;
- (d) which it considers necessary to respect its international obligations and commitments in the control of dual-use industrial goods and technology.

ARTICLE 87

1. In the fields covered by this Agreement and without prejudice to any special provisions contained therein:
 - the arrangements applied by the Republic of Tajikistan in respect of the Community shall not give rise to any discrimination between the Member States, their nationals or their companies or firms;
 - the arrangements applied by the Community in respect of the Republic of Tajikistan shall not give rise to any discrimination between Tajik nationals, companies or firms.
2. The provisions of paragraph 1 are without prejudice to the right of the Parties to apply the relevant provisions of their fiscal legislation to taxpayers who are not in identical situations as regards their place of residence.

ARTICLE 88

1. Each of the Parties may refer to the Cooperation Council any dispute relating to the application or interpretation of this Agreement.
2. The Cooperation Council may settle the dispute by means of a recommendation.

3. If it is not possible to settle the dispute in accordance with paragraph 2 of this Article, either Party may notify the other of the appointment of a conciliator; the other Party must then appoint a second conciliator within two months. For the application of this procedure, the Community and the Member States shall be deemed to be a single Party to the dispute.

The Cooperation Council shall appoint a third conciliator.

The conciliators' recommendations shall be taken by majority vote. Such recommendations shall not be binding upon the Parties.

ARTICLE 89

The Parties agree to consult each other promptly, through appropriate channels and at the request of either Party, on any matter concerning the interpretation or implementation of this Agreement and other relevant aspects of the relations between the Parties.

The provisions of this Article shall in no way affect, and are without prejudice to, Articles 12, 88 and 94.

The Cooperation Council may establish rules of procedure for the settlement of disputes.

ARTICLE 90

The treatment granted to the Republic of Tajikistan under this Agreement shall in no case be more favourable than that granted by the Member States to each other.

ARTICLE 91

For the purposes of this Agreement, the term "Parties" shall mean the Republic of Tajikistan, on the one part, and the Community, or the Member States, or the Community and the Member States, in accordance with their respective powers, on the other part.

ARTICLE 92

Insofar as matters covered by this Agreement are covered by the Energy Charter Treaty and Protocols thereto, such Treaty and Protocols shall upon entry into force apply to such matters but only to the extent that such application is provided for therein.

ARTICLE 93

This Agreement is concluded for an initial period of ten years, after which time it shall be automatically renewed from year to year, provided that neither Party gives the other Party written notice of denunciation of this Agreement six months before it expires.

ARTICLE 94

1. The Parties shall take any general or specific measures required to fulfil their obligations under this Agreement. They shall see to it that the objectives set out in this Agreement are attained.
2. If either Party considers that the other Party has failed to fulfil an obligation under this Agreement, it may take appropriate measures. Before so doing, except in cases of special urgency, it shall supply the Cooperation Council with all relevant information required for a thorough examination of the situation with a view to seeking a solution acceptable to the Parties.

In the selection of these measures, priority must be given to those which least disturb the functioning of this Agreement. These measures shall be notified immediately to the Cooperation Council if the other Party so requests.

ARTICLE 95

Annexes I, II, III and IV together with the Protocol shall form an integral part of this Agreement.

ARTICLE 96

This Agreement shall not, until equivalent rights have been achieved hereunder, affect rights assured to individuals and economic operators by existing Agreements binding one or more Member States, on the one hand, and the Republic of Tajikistan, on the other, except in areas falling within Community competence and without prejudice to the obligations of Member States resulting from this Agreement in areas falling within their competence.

ARTICLE 97

This Agreement shall apply, on the one hand, to the territories in which the Treaties establishing the European Community and the European Atomic Energy Community are applied and under the conditions laid down in those Treaties and, on the other hand, to the territory of the Republic of Tajikistan.

ARTICLE 98

The Secretary-General of the Council of the European Union shall be the depositary of this Agreement.

ARTICLE 99

The original of this Agreement, of which the Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Italian, Latvian, Lithuanian, Polish, Portuguese, Slovak, Slovene, Spanish, Swedish and Tajik languages are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the Council of the European Union.

ARTICLE 100

This Agreement shall be approved by the Parties in accordance with their own procedures.

This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the date on which the Parties notify the Secretary-General of the Council of the European Union that the procedures referred to in the first subparagraph have been completed.

Upon its entry into force, and as far as relations between the Republic of Tajikistan and the Community are concerned, this Agreement shall replace the Agreement between the European Economic Community and the Union of Soviet Socialist Republics on trade and economic and commercial cooperation signed in Brussels on 18 December 1989.

ARTICLE 101

In the event that, pending the completion of the procedures necessary for the entry into force of this Agreement, the provisions of certain parts of this Agreement are put into effect by means of an Interim Agreement between the Community and the Republic of Tajikistan, the Parties agree that, in such circumstances, the term "date of entry into force of this Agreement" shall mean the date of entry into force of the Interim Agreement.

LIST OF DOCUMENTS ATTACHED

- Annex I Indicative list of advantages granted by the Republic of Tajikistan to the Independent States in accordance with Article 7(3).
- Annex II Community reservations in accordance with Article 21(2).
- Annex III Financial services in accordance with Article 23(3).
- Annex IV Intellectual, industrial and commercial property conventions referred to in Article 39.

Protocol on mutual administrative assistance in customs matters.

INDICATIVE LIST OF ADVANTAGES
GRANTED BY THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN
TO THE INDEPENDENT STATES
IN ACCORDANCE WITH ARTICLE 7(3)

1. Republic of Belarus, Republic of Kazakhstan, Kyrgyz Republic, Russian Federation:
customs duties are not applicable.
2. The commodities transported in accordance with agreements on industrial cooperation with
CIS countries are not taxable.
3. The Certificate of Compliance for Serial Production, on the basis of which National
Certificate of Compliance is issued, is recognised by all CIS countries.
4. There is a special system of current payment with all CIS countries.
5. There are special terms for transit agreed with all CIS countries.

COMMUNITY RESERVATIONS
IN ACCORDANCE WITH ARTICLE 21(2)

Mining

In some Member States, a concession may be required for mining and mineral rights for non-Community controlled companies.

Fishing

Access to and use of the biological resources and fishing grounds situated in the maritime waters coming under the sovereignty or within the jurisdiction of Member States of the Community is restricted to fishing vessels flying the flag of a Community Member State and registered in Community territory unless otherwise provided for.

Real estate purchase

In some Member States, the purchase of real estate by non-Community companies is subject to restrictions.

Audiovisual services including radio

National treatment concerning production and distribution, including broadcasting and other forms of transmission to the public, may be reserved to audiovisual works meeting certain origin criteria, but this excludes radio-broadcasting infrastructure for the transmission of such audiovisual works.

Professional services

Services reserved to natural persons who are nationals of Member States. Under certain conditions those persons may form companies.

Agriculture

In some Member States national treatment is not applicable to non-Community controlled companies which wish to undertake an agricultural enterprise. The acquisition of vineyards by non-Community controlled companies is subject to notification, or, as necessary, authorisation.

News agency services

In some Member States limitations exist on foreign participation in publishing companies and broadcasting companies.

**FINANCIAL SERVICES
REFERRED TO IN ARTICLE 23(3)**

A financial service is any service of a financial nature offered by a financial service provider of a Party. Financial services include the following activities:

- A. All insurance and insurance-related services;
 - 1. Direct insurance (including co-insurance):
 - (i) life,
 - (ii) non-life.
 - 2. Reinsurance and retrocession.
 - 3. Insurance intermediation, such as brokerage and agency.
 - 4. Services auxiliary to insurance, such as consultancy, actuarial, risk assessment and claim settlement services.
- B. Banking and other financial services (excluding insurance).
 - 1. Acceptance of deposits and other repayable funds from the public.

2. Lending of all types, including, inter alia, consumer credit, mortgage credit, factoring and financing of commercial transaction.
3. Financial leasing.
4. All payment and money transmission services, including credit charge and debit cards, travellers cheques and bankers drafts.
5. Guarantees and commitments.
6. Trading for own account or for the account of customers, whether on an exchange, in an over-the-counter market or otherwise, the following:
 - (a) money market instruments (cheques, bills, certificates of deposits, etc.),
 - (b) foreign exchange,
 - (c) derivative products including, but not limited to, futures and options,
 - (d) exchange rates and interest rate instruments, including products such as swaps, forward rate agreements, etc.,
 - (e) transferable securities,
 - (f) other negotiable instruments and financial assets, including bullion.

7. Participation in issues of all kinds of securities, including underwriting and placement as agent (whether publicly or privately) and provision of services related to such issues.
8. Money brokering.
9. Asset management, such as cash or portfolio management, all forms of collective investment management, pension fund management, custodial depository and trust services.
10. Settlement and clearing services for financial assets, including securities, derivative products, and other negotiable instruments.
11. Advisory intermediation and other auxiliary financial services on all the activities listed in points 1 to 10 above, including credit reference and analysis, investment and portfolio research and advice, advice on acquisitions and on corporate restructuring and strategy.
12. Provision and transfer of financial information, and financial data processing and related software by providers of other financial services.

The following activities are excluded from the definition of financial services:

- (a) Activities carried out by central banks or by any other public institution in pursuit of monetary and exchange rate policies.

- (b) Activities conducted by central banks, government agencies or departments, or public institutions, for the account or with the guarantee of the government, except when those activities may be carried out by financial service providers in competition with such public entities.

 - (c) Activities forming part of a statutory system of social security or public retirement plans, except when those activities may be carried out by financial service providers in competition with public entities or private institutions.
-

INTELLECTUAL, INDUSTRIAL AND COMMERCIAL PROPERTY CONVENTIONS
REFERRED TO IN ARTICLE 39

1. Article 39(2) concerns the following multilateral conventions:
 - International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organisations (Rome, 1961);
 - Protocol relating to the Madrid Agreement concerning the International Registration of Marks (Madrid, 1989);
 - International Convention for the Protection of New Varieties of Plants (UPOV) (Geneva Act, 1991).

2. The Cooperation Council may recommend that Article 39(2) shall apply to other multilateral conventions. If problems in the area of intellectual, industrial and commercial property affecting trading conditions were to occur, urgent consultations will be undertaken, at the request of either Party, with a view to reaching mutually satisfactory solutions.

3. The Parties confirm the importance they attach to the obligations arising from the following multilateral conventions:
 - Paris Convention for the Protection of Industrial Property (Stockholm Act, 1967 and amended in 1979);
 - Patent Cooperation Treaty (Washington, 1970, amended in 1979 and modified in 1984);
 - Revised Berne Convention for the protection of literary and artistic works (1886 last amended in 1979);
 - Trademark Law Treaty (Geneva 1994).
4. From the entry into force of this Agreement, the Republic of Tajikistan shall grant to Community companies and nationals, in respect of the recognition and protection of intellectual, industrial and commercial property, treatment no less favourable than that granted by it to any third country under bilateral agreements.
5. The provisions of paragraph 4 shall not apply to advantages granted by the Republic of Tajikistan to any third country on an effective reciprocal basis and to advantages granted by the Republic of Tajikistan to another country of the former USSR.

PROTOCOL
ON MUTUAL ADMINISTRATIVE ASSISTANCE
IN CUSTOMS MATTERS

ARTICLE 1

Definitions

For the purposes of this Protocol:

- (a) "customs legislation" shall mean any legal or regulatory provisions applicable in the territory of the Contracting Parties governing the import, export and transit of goods and their placing under any other customs regime or procedure, including measures of prohibition, restriction and control adopted by the said Parties;
- (b) "applicant authority" shall mean a competent administrative authority which has been appointed by a Contracting Party for this purpose and which makes a request for assistance in customs matters;
- (c) "requested authority" shall mean a competent administrative authority which has been appointed by a Party for this purpose and which receives a request for assistance in customs matters;
- (d) "personal data" shall mean all information relating to an identified or identifiable individual;
- (e) "operation in breach of customs legislation" shall mean any violation or attempted violation of customs legislation.

ARTICLE 2

Scope

1. The Parties shall assist each other, in the areas within their competence, in accordance with the arrangements and the conditions laid down in this Protocol, to ensure that the customs legislation is correctly applied, in particular with a view to preventing, investigating and prosecuting operations in breach of that legislation.
2. Assistance, in customs matters, as provided for in this Protocol, shall apply to any administrative authority of the Contracting Parties which is competent for the application of this Protocol. It shall not prejudice the provisions governing mutual assistance in criminal matters. Nor shall it cover information obtained under powers exercised at the request of the judicial authorities, except where communication of such information is authorised by the said authorities.

ARTICLE 3

Assistance on request

1. At the request of the applicant authority, the requested authority shall furnish it with all relevant information which may enable it to ensure compliance with customs legislation, including information regarding operations noted or planned which are or might be in breach of that legislation.

2. At the request of the applicant authority, the requested authority shall inform it as to whether:
 - (a) goods exported from the territory of one of the Contracting Parties have been properly imported into the territory of the other Party, specifying, where appropriate, the customs procedure applied to the goods;
 - (b) if the goods imported into the territory of one of the Contracting Parties have been properly imported into the territory of the other Party, specifying, where appropriate, the customs procedure applied to the goods.

3. At the request of the applicant authority, the requested authority shall, within the framework of its legal or regulatory provisions, take the necessary steps to ensure special surveillance of:
 - (a) natural or legal persons for whom there are reasonable grounds for believing that they carry out or have carried out operations in breach of customs legislation;
 - (b) places where stocks of goods have been or may be assembled in such a way that there are reasonable grounds for suspecting that they are intended to be used in operations in breach of customs legislation;

- (c) goods that are or may be transported in such a way that there are reasonable grounds for suspecting that they are intended to be used in operations in breach of customs legislation;
- (d) means of transport for which there are reasonable grounds for believing that they have been, or may be used in operations in breach of customs legislation.

ARTICLE 4

Spontaneous assistance

The Contracting Parties shall provide each other, at their own initiative and in accordance with their laws, rules and other legal instruments, with assistance if they consider that to be necessary for the correct application of customs legislation, particularly when they obtain information pertaining to:

- activities which constitute or appear to constitute operations in breach of customs legislation and which may be of interest to another Contracting Party;
- new means or methods employed in carrying out operations in breach of customs legislation;
- goods known to be subject to operations in breach of customs legislation;

- natural or legal persons concerning whom there are reasonable grounds for believing that they are or have been involved in operations in breach of customs legislation;
- means of transport concerning which there are reasonable grounds for believing that they have been, are or may be used in operations in breach of customs legislation.

ARTICLE 5

Delivery/Notification

At the request of the applicant authority, the requested authority shall, in accordance with its applicable legal or regulatory provisions, take all necessary measures in order:

- to deliver all documents,
- to notify all decisions

emanating from the applicant authority and falling within the scope of this Protocol to an addressee, residing or established in its territory. In such a case, Article 6(3) shall apply to the requests for communication or notification.

ARTICLE 6

Form and substance of requests for assistance

1. Requests pursuant to this Protocol shall be made in writing. They shall be accompanied by the documents necessary to enable compliance with the request. When required because of the urgency of the situation, oral requests may be accepted, but must be confirmed in writing immediately.

2. Requests pursuant to paragraph 1 shall include the following information:
 - (a) the applicant authority making the request;

 - (b) the measure requested;

 - (c) the object of and the reason for the request;

 - (d) the laws, rules and other legal elements involved;

 - (e) indications as exact and comprehensive as possible on the natural or legal persons who are the target of the investigations;

 - (f) a summary of the relevant facts and of the enquiries already carried out.

3. Requests shall be submitted in an official language of the requested authority or in a language acceptable to that authority.

4. If a request does not meet the formal requirements, its correction or completion may be requested; precautionary measures may, however, be ordered.

ARTICLE 7

Execution of requests

1. In order to comply with a request for assistance, the requested authority shall proceed, within the limits of its competence and available resources, as though it were acting on its own account or at the request of other authorities of that same Party, by supplying information already possessed, by carrying out appropriate enquiries or by arranging for them to be carried out. This provision shall also apply to any other authority to which the request has been addressed by the requested authority by virtue of this Protocol when the requested authority cannot act on its own.

2. Requests for assistance shall be executed in accordance with the laws, rules and other legal instruments of the requested Contracting Party.

3. Duly authorised officials of a Contracting Party may, with the agreement of the other Party involved and subject to the conditions laid down by the latter, obtain from the offices of the requested authority or other authority for which the requested authority is responsible, information relating to operations which are or may be in breach of customs legislation which the applicant authority needs for the purposes of this Protocol.

4. Officials of a Party may, with the agreement of the other Contracting Party involved and subject to the conditions laid down by the latter, be present at enquiries carried out in the latter's territory.

ARTICLE 8

Form in which information is to be communicated

1. The requested authority shall communicate results of enquiries to the applicant authority in the form of documents, certified copies of documents, reports and the like.

2. The provision of documents provided for in paragraph 1 may be replaced by that of information produced in any form for the same purpose by computerised means.

3. Original files and documents shall be requested only in cases where certified copies would be insufficient. Originals which have been transmitted shall be returned at the earliest opportunity.

ARTICLE 9

Exceptions to the obligation to provide assistance

1. The Parties may refuse to give assistance as provided for in this Protocol, where to do so would:

(a) be likely to prejudice the sovereignty of the Republic of Tajikistan or that of a Member State which has been asked to provide assistance under this Protocol;

or

(b) be likely to prejudice public policy, security or other essential interests, in particular in the cases referred to under Article 10(2);

or

(c) breach an industrial, commercial or professional secret.

2. Assistance may be postponed by the requested authority on the ground that it will interfere with an ongoing investigation, prosecution or proceeding. In such a case, the requested authority shall consult with the applicant authority to determine if assistance can be given subject to such terms or conditions as the requested authority may require.

3. Where the applicant authority requests assistance which it would itself be unable to provide if so asked, it shall draw attention to that fact in its request. It shall then be left to the requested authority to decide how to respond to such a request.
4. If assistance is refused, the decision and the reasons therefore must be notified to the applicant authority without delay.

ARTICLE 10

Information exchange and confidentiality

1. Any information communicated in whatsoever form pursuant to this Protocol shall be of a confidential or restricted nature, depending on the rules applicable in each of the Parties. It shall be covered by the obligation of official secrecy and shall enjoy the protection extended to similar information under the relevant laws of the Party which received it and the corresponding provisions applying to the Community institutions.
2. Personal data may be exchanged only where the receiving Party undertakes to protect such data in at least an equivalent way to the one applicable to that particular case in the supplying Party.

3. Information obtained shall be used solely for the purposes of this Protocol. Where one of the Parties requests the use of such information for other purposes, it shall ask for the prior written consent of the authority which furnished the information. Such use shall then be subject to any restrictions laid down by that authority.

4. Paragraph 3 shall not impede the use of information in any judicial or administrative proceedings subsequently instituted for failure to comply with customs legislation. The competent authority which supplied that information shall be immediately notified of such use.

5. The Parties may, in their records of evidence, reports and testimonies and in proceedings and charges brought before the courts, use as evidence information obtained and documents consulted in accordance with the provisions of this Protocol.

ARTICLE 11

Experts and witnesses

1. An official of a requested authority may be authorised to appear, within the limitations of the authorisation granted, as an expert or witness in judicial or administrative proceedings regarding the matters covered by this Protocol in the jurisdiction of the other Party, and produce such objects, documents or authenticated copies thereof, as may be needed for the proceedings. The request for an appearance must indicate specifically on what matters and by virtue of what title or qualification the official will be questioned.

2. The official shall enjoy the protection guaranteed by existing legislation to officials of the applicant authority on its territory.

ARTICLE 12

Assistance expenses

The Contracting Parties shall waive all claims on each other for the reimbursement of expenses incurred pursuant to this Protocol, except, as appropriate, for expenses of experts and witnesses and of interpreters and translators who are not public service employees.

ARTICLE 13

Implementation

1. The application of this Protocol shall be entrusted to the central customs authorities of the Republic of Tajikistan on the one hand and to the competent services of the Commission of the European Communities and, where appropriate, the customs authorities of the Member States on the other. They shall decide on all practical measures and arrangements necessary for its application, taking into consideration the rules in force in the field of data protection. They may recommend to the competent bodies amendments which they consider should be made to this Protocol.

2. The Parties shall consult each other and subsequently keep each other informed of the detailed rules of implementation which are adopted in accordance with the provisions of this Protocol.

ARTICLE 14

Other agreements

1. Taking into account the respective competences of the European Community and the Member States, the provisions of this Protocol shall:

- not affect the obligations of the Contracting Parties under any other international agreement or convention;
- be deemed complementary with agreements on mutual assistance which have been or may be concluded between individual Member States and the Republic of Tajikistan; and
- not affect the provisions governing the communication between the competent services of the Commission and the customs authorities of the Member States of any information obtained in the fields covered by this Agreement which could be of interest to the Community.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the provisions of this Agreement shall take precedence over the provisions of the bilateral agreement on mutual assistance which have been or may be concluded between individual Member States and the Republic of Tajikistan insofar as the provisions of the latter are incompatible with those of this Protocol.

3. In respect of questions relating to the applicability of this Protocol, the Contracting Parties shall consult each other to resolve the matter in the framework of the Cooperation Committee established under Article 79 of this Agreement.